

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αφήγηση και ρητορεία στον πολιτικό λόγο για το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015 στην Ελλάδα. Η περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ και της Νέας Δημοκρατίας.

Δούκη Ν. Δήμητρα

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Καραγιάννης, Επίκουρος Καθηγητής

ΚΡΗΤΗ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Αφήγηση και ρητορεία στον πολιτικό λόγο: Θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις.....	11
1.1: «Αφηγηματική ανάλυση».....	11
1.2: «Ρητορική ανάλυση».....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η κρίση στον πολιτικό λόγο του Α. Σαμαρά.....	17
2.1.: Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	17
2.2.: Η αφήγηση της κρίσης.....	18
2.3.: Η ρητορική της κρίσης.....	33
2.4.: Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η κρίση στον πολιτικό λόγο του Α. Τσίπρα.....	46
3.1.: Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	46
3.2.: Η αφήγηση της κρίσης.....	47
3.3.: Η ρητορική της κρίσης.....	56
3.4.: Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	63
ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	72
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	73
Ομιλία του Προέδρου της ΝΔ κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή. Προγραμματικές δηλώσεις, Τετ, 11/02/2015.....	74
Ομιλία του Προέδρου της ΝΔ κ. Αντώνη Σαμαρά στην ειδικής ημερήσιας διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη διαπραγμάτευση, Παρ, 05/06/2015.....	86
Δευτερολογία του Προέδρου της ΝΔ κ. Αντώνη Σαμαρά στην ειδικής ημερήσιας διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη διαπραγμάτευση, Σάβ, 06/06/2015.....	90
Ομιλία του Προέδρου της ΝΔ κ. Αντώνη Σαμαρά στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της ΝΔ, Δευ., 29/06/2015.....	94
Δήλωση του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, (4 Ιουλίου 2015).....	100
ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: Ομιλία του κ. Αντώνη Σαμαρά, στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της ΝΔ, Τετ, 08/07/2015.....	102
Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών.....	104
Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος.....	106
Ομιλία του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στην Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου....	108

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της εργασίας είναι η ανάλυση του πολιτικού λόγου και, ειδικότερα, των επιχειρημάτων που αναπτύσσουν τα δύο μεγαλύτερα, από την άποψη της εκλογικής επιρροής, κόμματα αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, δηλαδή ο ΣΥΡΙΖΑ και η Νέα Δημοκρατία, σε σχέση με το ζήτημα της οικονομικής κρίσης και των πολιτικών που απαιτείται να υιοθετηθούν για το ξεπέρασμά της. Ο σχετικός πολιτικός τους λόγος και η επιχειρηματολογία εξετάζεται με επίκεντρο το δημοψήφισμα που προκάλεσε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ τον Ιούλιο 2015 ύστερα από τις προτάσεις των δανειστών. Οι προτάσεις αυτές υποβλήθηκαν μετά τις άκαρπες διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν στο διάστημα Ιανουάριος-Ιούλιος 2015 αναφορικά με το είδος των οικονομικών μέτρων που έπρεπε να εφαρμόσει η Ελλάδα ώστε να ολοκληρώσει το προηγούμενο πρόγραμμα οικονομικής διάσωσης της χώρας. Το δημοψήφισμα προκηρύχθηκε την 28η Ιουνίου 2015 (ΦΕΚ Α' 63) και διεξήχθη μία εβδομάδα αργότερα, την 5η Ιουλίου 2015, με το ερώτημα εάν πρέπει να γίνει αποδεκτό το σχέδιο συμφωνίας των τριών θεσμών: Της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.), η οποία προτάθηκε στην ελληνική κυβέρνηση την 25η Ιουνίου. Οι πολίτες, σε ποσοστό 61,3%, απέρριψαν την πρόταση του σχεδίου συμφωνίας.

Το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου έχει ιδιαίτερη βαρύτητα εάν ληφθεί υπόψη πως είναι το δεύτερο, μετά από αυτό της 8ης Δεκεμβρίου 1974 που αφορούσε στη μορφή του πολιτεύματος, που γίνεται στη διάρκεια της Γ'

Ελληνικής Δημοκρατίας. Σε αντίθεση όμως με αυτό, το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015 αφορούσε σε οικονομικής φύσης ζήτημα και υλοποιήθηκε σε συνθήκες οξείας οικονομικής και πολιτικής κρίσης. Μια προηγούμενη πρόταση για δημοψήφισμα, που διατυπώθηκε το 2011 από τον τότε Πρωθυπουργό Γιώργο Παπανδρέου, με αφορμή ένα άλλο οικονομικό πρόγραμμα, το επονομαζόμενο «Μνημόνιο II», δεν υλοποιήθηκε έπειτα από αντιδράσεις της ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εγχώριων τραπεζών, και την απουσία συναίνεσης από τα άλλα κόμματα καθώς και ορισμένων ηγετικών στελεχών του ίδιου του κυβερνώντος κόμματος της περιόδου εκείνης.

Ως ζήτημα κορυφαίας επιλογής, που επιτρέπει την άμεση έκφραση γνώμης των πολιτών, το δημοψήφισμα προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις και αποτέλεσε πεδίο δημόσιας συζήτησης στην οποία καταγράφηκαν οι θέσεις των πολιτικών δυνάμεων σχετικά με την οικονομική κρίση. Υπέρ του δημοψηφίσματος και κατά της πρότασης των δανειστών τάχθηκαν οι ΣΥΡΙΖΑ, ΑΝΕΛ και η Χρυσή Αυγή. Το ΚΚΕ καταψήφισε την πρόταση για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος με το συγκεκριμένο ερώτημα και εξέφρασε τη διαφωνία του σε οποιαδήποτε υφιστάμενα μέτρα. Δήλωσε, επίσης, ότι θα επιδίωκε τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος με επιλογή όχι μόνο το «όχι» στην πρόταση μέτρων αξίας 11 δισεκατομμυρίων των θεσμών, αλλά και «όχι» στην πρόταση μέτρων 8 δισεκατομμυρίων της κυβέρνησης, με αυτόματη έξοδο της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Η Νέα Δημοκρατία υποστήριξε ότι το ερώτημα ουσιαστικά είναι «Ναι» ή «Όχι» στη ζώνη του Ευρώ και δήλωσε ότι επιζητεί την παραμονή της Ελλάδας σε αυτήν. Ομοίως, το Ποτάμι τάχθηκε υπέρ του «Ναι» και την αποδοχή της συμφωνίας. Το ΠΑΣΟΚ θεώρησε το δημοψήφισμα

αντισυνταγματικό και καταψήφισε τη διεξαγωγή του. Ο πρώην πρωθυπουργός και Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας Κώστας Καραμανλής, με τηλεοπτικό διάγγελμα, τάχθηκε υπέρ του «Ναι» στο δημοψήφισμα, θέση την οποία εξέφρασαν και οι πρώην πρωθυπουργοί Κώστας Σημίτης και Γιώργος Παπανδρέου, με ξεχωριστές ανακοινώσεις τους στα ΜΜΕ. Η συνταγματικότητα του προτεινόμενου δημοψηφίσματος κρίθηκε την 3η Ιουλίου 2015 όταν το ΣΤΕ έκρινε νομικώς απαράδεκτες σχετικές προσφυγές δύο πολιτών. Το ΣΤΕ ουσιαστικά δήλωσε αναρμόδιο, καθώς η Ελλάδα δεν διαθέτει Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο όπως άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Το πολιτικό περιβάλλον της συγκυρίας καθιστούσε οξύτερο η στάση των Ευρωπαϊκών θεσμών που έδωσαν συγκεκριμένο περιεχόμενο στο δημοψήφισμα και γενικώς τηρούσαν αρνητική στάση αναφορικά με τη διεξαγωγή του. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, δήλωσε μετά την έγκριση διεξαγωγής του από την Βουλή των Ελλήνων (29-06-2015) ότι «στο δημοψήφισμα οι Έλληνες πολίτες καλούνται να απαντήσουν αν θα παραμείνουν στο Ευρώ ή θα επιστρέψουν στην δραχμή», μια άποψη που συμμερίστηκαν οι κυβερνήσεις των μεγάλων δυνάμεων της Ευρώπης, όπως αυτές της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Γαλλίας. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεσήμανε το χρονικό σημείο του δημοψηφίσματος, αναρωτώμενη γιατί η ελληνική κυβέρνηση δεν αποφάσισε να διεξαχθεί υπό ομαλότερες συνθήκες, πριν την 30η Ιουνίου, ημερομηνία λήξης της παράτασης του προγράμματος.

Πολιτικές εξελίξεις πυροδότησε και το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος. Μετά την επίσημη πρώτη παρουσίαση της πρόγνωσης του τελικού αποτελέσματος, ο πρόεδρος της ΝΔ, και πρώην πρωθυπουργός, Αντώνης Σαμαράς, ανακοίνωσε την παραίτησή του από πρόεδρος του κόμματος, παραχωρώντας την προεδρία στον Ευάγγελο Μεϊμαράκη ως μεταβατικό Πρόεδρο. Κατά τις πρώτες πρωινές ώρες της επόμενης ημέρας παραιτήθηκε ο μέχρι εκείνη τη στιγμή Υπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ Γιάννης Βαρουφάκης, κίνηση η οποία χαρακτηρίστηκε πως απέβλεπε στη διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων με τους Ευρωπαίους πιστωτές. Ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας, σε συνάντησή του με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλο, ζήτησε τη σύγκληση του Συμβουλίου των Πολιτικών Αρχηγών των κομμάτων την επόμενη ημέρα ώστε να υπάρξει συνεννόηση για τη χάραξη εθνικής στρατηγικής. Στην Ευρώπη, η Καγκελάρια της Γερμανίας, Άνγκελα Μέρκελ, δήλωσε ότι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος ήταν απογοητευτικό, καθώς ο ελληνικός λαός δεν δέχτηκε να συμπορευτεί με την υπόλοιπη Ευρώπη. Ο Υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, Βόλφγκανγκ Σόιμπλε, δήλωσε ότι είναι επιλογή των Ελλήνων να μην θέλουν να συνεχίσουν εντός Ευρωζώνης. Ο Πρωθυπουργός της Ιταλίας, Ματέο Ρέντσι, ζήτησε από τη Γερμανία να γίνει πιο διαλλακτική όσον αφορά το ελληνικό χρέος. Ο Πρόεδρος της Γαλλίας, Φρανσουά Ολάντ, εξέφρασε λύπη για το αποτέλεσμα και κάλεσε την Αθήνα να επιστρέψει στις διαπραγματεύσεις με νέες προτάσεις. Ο Πρωθυπουργός της Γαλλίας, Μανουέλ Βαλλς, κάλεσε την ΕΚΤ να σταματήσει να πιέζει την ελληνική οικονομία έτσι ώστε να μπορέσει να γίνει ένας ουσιαστικός διάλογος. Διαφορετικές ήταν οι αντιδράσεις άλλων ηγετών

χωρών. Οι πρόεδροι της Αργεντινής, Κούβας, Βενεζουέλας και Βολιβίας συνεχάρησαν την ελληνική κυβέρνηση για το αποτέλεσμα του «Όχι» στο δημοψήφισμα, ενώ υπήρξε και επιστολή του Φιντέλ Κάστρο προς τον Αλέξη Τσίπρα. Ο Πρόεδρος της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν συνεχάρη τον ελληνικό λαό για τη στάση υπευθυνότητας που κράτησε. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Σεργκέι Λαβρόφ, δήλωσε ότι η Ρωσία δεν επιθυμεί μια διαιρεμένη Ευρώπη, αλλά διευκρίνισε ότι η Γερμανία το είχε παρακάνει με την ηγεμονική στάση που κρατάει στην ΕΕ. Ο Πρωθυπουργός της Κίνας, Λι Κετσιάνγκ, συνεχάρη τηλεφωνικώς τον Αλέξη Τσίπρα και κάλεσε την Ελλάδα να εκμεταλλευθεί την περίσταση και να δεχτεί τη χείρα βοήθειας που της τείνει η Κίνα.

Η μελέτη του πολιτικού λόγου των δύο κομμάτων, του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ, αναφορικά με την οικονομική κρίση εστιάζει ειδικότερα στη ρητορική και την αφήγηση που αναπτύσσουν οι επικεφαλής τους προκειμένου να πείσουν το εκλογικό σώμα. Επίκεντρο της ανάλυσης, με άλλα λόγια, είναι η εξέταση των στοιχείων της γλώσσας που χρησιμοποιούν οι δύο πολιτικοί αρχηγοί ώστε να προωθήσουν συγκεκριμένες ερμηνείες, να κινητοποιήσουν συναισθηματικά και να ενισχύσουν υφιστάμενες πολιτικές ταυτίσεις. Στο πλαίσιο αυτό, αρχικά θα εξεταστεί η αλληλουχία γεγονότων που επιλέγεται για να εξιστορηθεί το αφήγημα περί της οικονομικής κρίσης, το πως παρουσιάζεται το πρόβλημα και ποιες λύσεις προτείνονται. Εν συνεχεία, εντοπίζονται οι εικόνες και οι ταυτότητες που διαμορφώνονται για τους δρώντες στο πλαίσιο των συγκεκριμένων ερμηνειών της κρίσης που διατυπώνονται. Εντοπίζονται, επίσης, απόψεις ή καταστάσεις οι οποίες λογίζονται ως «αντικειμενικές» και

«δεδομένες» στο πλαίσιο των σχετικών επιχειρημάτων που διατυπώνονται, καθώς και οι γενικότερες αξίες που επιδιώκεται να διαφυλαχθούν και ενισχυθούν.

Μολονότι η εξέταση των εν λόγω ζητημάτων γίνεται με επίκεντρο το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου, εντούτοις το αρχαικό-πραγματολογικό υλικό που αξιοποιείται αφορά σε ομιλίες των πολιτικών αρχηγών πριν και μετά το δημοψήφισμα. Αυτή η επιλογή χρησιμεύει στο να εντοπισθούν οι συνέχειες ή οι ασυνέχειες στα επιχειρήματα που προβάλλουν οι ομιλητές, ενώ ταυτόχρονα παρέχει τη δυνατότητα να καταγραφούν πιθανές διαφορές στην ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας τους όταν απευθύνονται σε διαφορετικά ακροατήρια ή μιλούν σε διαφορετικά θεσμικά περιβάλλοντα. Εν προκειμένω, επιλέχθηκαν πολιτικές ομιλίες των Α. Σαμαρά και Α. Τσίπρα που έλαβαν χώρα στο διάστημα Φεβρουάριος-Ιούλιος 2015.

Η προσέγγιση των ερωτημάτων της έρευνας γίνεται με βάση την αφηγηματική (narrative analysis) και ρητορική ανάλυση (rhetorical analysis). Οι εν λόγω θεωρητικές προσεγγίσεις εστιάζουν ακριβώς στους τρόπους χρήσης της γλώσσας ώστε να διαμορφωθούν συγκεκριμένες «αφηγήσεις» της πραγματικότητας και, κατ' επέκταση, να πεισθούν οι αποδέκτες του πολιτικού λόγου ως προς την ορθότητα των επιχειρημάτων που διατυπώνονται. Τα βασικά στοιχεία αυτών των θεωρητικών προσεγγίσεων παρουσιάζονται στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Αφήγηση και ρητορεία στον πολιτικό λόγο: Θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις

1.1: «Αφηγηματική ανάλυση»

Σε σημαντικό αριθμό πεδίων έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες καταγράφεται στις τελευταίες δεκαετίες η αξιοποίηση της «αφήγησης» (narrative) ως μέθοδος ανάλυσης.¹ Η επιλογή αυτή, συνιστά αποτέλεσμα εξελίξεων σε διάφορους κλάδους και επιστημονικές περιοχές, με σημαντικότερη ασφαλώς αυτήν της ψυχολογίας. Στις έρευνες αυτές, δίνεται έμφαση στην «αφήγηση» ως διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα σκέφτονται, προσεγγίζουν και λαμβάνουν αποφάσεις με γνώμονα συγκεκριμένες αφηγηματικές δομές.² Η «αφηγηματική ανάλυση» επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι δημιουργούν και χρησιμοποιούν ιστορίες με σκοπό να ερμηνεύσουν τον κόσμο. Κεντρική ιδέα αυτής της οπτικής ανάλυσης, με άλλα λόγια, είναι ότι ο τρόπος με τον οποίο αφηγούμαστε αυτό που μας συμβαίνει ή περιβάλλει είναι κρίσιμης σημασίας διότι συνδέεται με την κατασκευή συγκεκριμένων νοημάτων και αντιλήψεων για τον κόσμο.

Η αξιοποίηση της «αφήγησης» ως αναλυτική κατηγορία σε ποικίλες επιστημονικές περιοχές έρευνας δεν σημαίνει ότι υπάρχει συμφωνία για το

¹ Βλ. Shenhav R. Shaul (2006), «Political Narratives and Political Reality», *International Political Science Review*, Vol. 27, No. 3, pp. 245-262.

² Αυτόθι, όπου και πρόσθετες βιβλιογραφικές παραπομπές.

περιεχόμενό της ως έννοια, ούτε και μια αποκλειστική μεθοδολογία έρευνας.³ Ωστόσο, παρά την ποικιλία αυτή, μπορεί να ειπωθεί πως κεντρικό ερώτημα στην «αφηγηματική ανάλυση» δεν είναι η εξέταση των κειμένων ως πηγές πληροφοριών για τον κόσμο, ούτε ενδιαφέρει εάν όσα αναγράφονται είναι αληθή ή όχι. Βασική επιδίωξη αντίθετα είναι να εξεταστεί το μήνυμα και η λειτουργία που επιτελείται απ' αυτήν ακριβώς τη διαδικασία αφήγησης ενός γεγονότος.⁴ Στην «αφηγηματική ανάλυση» οι εξιστορήσεις συλλαμβάνονται ως κοινωνικά προϊόντα, που παράγονται σε συγκεκριμένες κοινωνικές, ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες. Οι αφηγήσεις είναι ερμηνευτικοί μηχανισμοί, μέσω των οποίων οι άνθρωποι παρουσιάζουν τους εαυτούς τους στον κόσμο, αλλά και ερμηνεύουν τον κόσμο στον εαυτό τους και σε άλλους. Τα ειδικότερα ερωτήματα έρευνας αφορούν στο πως η (χρονική) αλληλουχία των γεγονότων που εξιστορούνται συνδέονται μεταξύ τους και παράγουν συγκεκριμένα νοήματα και σημασίες για τα άτομα και τους συλλογικά δρώντες.⁵

Η ανάλυση του πως τα άτομα ερμηνεύουν και προσανατολίζουν τη δράση τους μέσα από τις αφηγήσεις αξιοποιείται και στην περίπτωση του πολιτικού λόγου. Ο πολιτικός λόγος συλλαμβάνεται στο πλαίσιο αυτής της οπτικής ανάλυσης ως «αφήγηση», που εγκαθιστά συγκεκριμένες σχέσεις ανάμεσα σε αλληλουχίες γεγονότων. Με τον τρόπο αυτό, η πολιτική αφήγηση επιχειρεί να διαμορφώσει το παρόν υπό το πρίσμα των διδαγμάτων που υποστηρίζεται

³ Βλ. Shenhav R. Shaul (2005), «Concise narratives: a structural analysis of political discourse», *Discourse Studies*, Vol. 7(3), pp. 315-335.

⁴ Βλ. Hammack L. Phillip (2010), «The Political Psychology of Personal Narrative: The case of Barach Obama», *Analyses of Social Issues and Public Policy*, Vol. 10, No. 1, pp. 182-206, όπου και πρόσθετες βιβλιογραφικές παραπομπές.

⁵ Βλ. Shenhav R. Shaul (2006), «Political Narratives and Political Reality», *ό.π.*.

πως αντλούνται από το παρελθόν και, παράλληλα, απλοποιεί σύνθετες ιστορικές διεργασίες και εξελίξεις.⁶ Ακόμη, οι πολιτικές αφηγήσεις υποστηρίζεται πως συνδέονται με τον σχηματισμό και την αναπαραγωγή πολιτικών ταυτοτήτων και ιδεολογιών. Ιδίως σε ότι αφορά την εθνική ταυτότητα και τα διασυνδεδεμένα με αυτή ιδεολογήματα, μελετητές όπως ο Benedict Anderson, ο Ernest Renan και ο Ernest Gellner υποδεικνύουν ότι τα έθνη αποτελούν σύγχρονες κατασκευές όπου η διαδικασία δημιουργίας και η διατήρησής τους συνδέονται πρωταρχικά με (εθνικές) αφηγήσεις.⁷ Τέλος, η εξέταση των πολιτικών αφηγήσεων συνδράμει στην κατανόηση της δημόσιας πολιτικής (public policy), των τρόπων και διαδικασιών διαμόρφωσης και υλοποίησής της, στο βαθμό που αυτές μεσολαβούν και δίνουν συγκεκριμένο νοηματικό περιεχόμενο στα εκάστοτε προβλήματα και στις λύσεις τους.⁸

1.2: «Ρητορική ανάλυση»

Η ρητορική, ως η τέχνη πειθούς, έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα. Ο Αριστοτέλης θα περιγράψει τη ρητορική ως την ικανότητα επηρεασμού του ακροατηρίου με κατάλληλα μέσα και επιχειρήματα, διαδικασία που εμφανίζει τρεις διαστάσεις: Τον «λόγο», δηλαδή την πειστική παράθεση και υποστήριξη θέσεων, β) Το «πάθος», δηλαδή το συναίσθημα που κινητοποιείται για την υποστήριξη μιας θέσης και γ) Το «ήθος», δηλαδή την ηθική ακεραιότητα και

⁶ Αυτόθι.

⁷ Αυτόθι.

⁸ Βλ. Feldman S. Martha & Skoeldberg Kaj & Brown Ruth Nicole & Horner Debra (2004), «Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis», *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol. 14, No. 2, pp. 147–170, όπου και πρόσθετες βιβλιογραφικές παραπομπές.

τον χαρακτήρα, του ρήτορα, συνθήκη η οποία ευνοεί ή αποτρέπει την αποδοχή μιας επιχειρηματολογίας. Η ρητορική, ως η μελέτη των επιχειρημάτων, αποτελεί αντικείμενο συστηματικής έρευνας σε ποικίλους κλάδους και ερευνητικές προσεγγίσεις.⁹ Αποτελεί επίσης αντικείμενο συστηματικής ενασχόλησης και στην περίπτωση του πολιτικού αγώνα και της ίδιας της δημοκρατικής διαδικασίας, καθώς συντελεί καθοριστικά στην κατανόηση και την ερμηνεία τους.¹⁰ Γενικά μιλώντας, παρά το γεγονός ότι παραδοσιακά η μελέτη της ρητορικής συνδέθηκε στενότερα με την πολιτική, το δίκαιο, τις δημόσιες σχέσεις και τη διαφήμιση, σήμερα εκτείνεται και περιλαμβάνει ένα εκτεταμένο πεδίο προβληματισμού: από τη θρησκεία και την ιστορία, μέχρι την αρχιτεκτονική και τη λογοτεχνία.

Η μελέτη της ρητορικής δεν παραμένει ασφαλώς αναλλοίωτη στο χρόνο. Η ρητορική, άλλωστε, δεν είναι αποκομμένη από το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο λαμβάνει χώρα. Αναπτύσσεται σε συγκεκριμένες συνθήκες και «παρακολουθεί» τις εξελίξεις που συμβαίνουν σε ποικίλα πεδία του κοινωνικού και πολιτικού περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι στις τελευταίες δεκαετίες η πολιτική γλώσσα έχει αλλάξει σημαντικά λόγω της προσαρμογής της στο επικοινωνιακό περιβάλλον και στη λογική των ΜΜΕ, παράλληλα με μια διαδικασία ραγδαίων αλλαγών στους τρόπους με τους

⁹ Βλ. Finlayson Alan (2007), «From Beliefs to Arguments: Interpretive Methodology and Rhetorical Political Analysis», *Political Studies Association*, Vol 9, pp. 545-563.

¹⁰ Βλ. Martin James (2013), «Situating Speech: A Rhetorical Approach to Political Strategy», *Political Studies*, Vol 63, pp. 25-42.

οποίους τελείται πλέον ο εκλογικός ανταγωνισμός και οι προεκλογικές εκστρατείες.¹¹

Μεθοδολογικά, η μελέτη της πολιτικής ρητορικής εστιάζει στη μελέτη α) του ρητορικού περιβάλλοντος, δηλαδή των περιστάσεων κάτω από τις οποίες λαμβάνει χώρα, β) του ρητορικού επιχειρήματος, δηλαδή στην επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται για την υποστήριξη συγκεκριμένων θέσεων και γ) των αποτελεσμάτων πειθούς που έχει η ρητορική.¹² Ειδικότερα, η μελέτη της ρητορικής περιλαμβάνει την εξέταση όλων των τεχνικών και μέσων που επιστρατεύονται με σκοπό να πεισθεί το ακροατήριο και να διαμορφώσει την άποψή του προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Εν προκειμένω, συγκεκριμένες χρήσεις της γλώσσας, μεταφορές και παρομοιώσεις, τονισμός και λεξιλόγια, τύποι ομιλίας (δικανικός, συμβουλευτικός, κ.λπ.), στυλ λόγου και συναισθηματική κινητοποίηση αποτελούν βασικά πεδία μελέτης. Στα ερωτήματα έρευνας συγκαταλέγεται επίσης και η μελέτη των παραπομπών σε άλλες πηγές ή θέσεις που διενεργούνται στο πλαίσιο μιας επιχειρηματολογίας. Φράσεις, δηλαδή ή προτάσεις που λαμβάνονται από προηγούμενες αφηγήσεις και είναι σχετικά γνωστές στο ακροατήριο.¹³ Με τις παραπομπές αυτές, οι πολιτικοί ηγέτες επιδιώκουν να εγκαθιδρύσουν -ή να αναπαράγουν/ενισχύσουν τους- κοινούς πολιτισμικούς και πολιτικούς δεσμούς με το ακροατήριο. Ως τεχνικές πολιτικής ρητορικής οι παραπομπές

¹¹ Βλ. Hakansson Nicklas (1997), «Election Rhetoric of Political Parties. An appraisal and a proposal», *The Public*, vol. 4 (1997), pp. 81-95.

¹² Βλ. Martin James (2013), «Situating Speech: A Rhetorical Approach to Political Strategy», *όπ.π.*

¹³ Βλ. Atkins Judi & Finlayson Alan (2014), «'As Shakespeare so Memorably Said...': Quotation, Rhetoric, and the Performance of Politics», *Political Studies*, Vol. 14, pp. 1-18.

συμβάλλουν στο «λόγο», το «πάθος» και το «ήθος», σύμφωνα με το Αριστοτελικό περιεχόμενο αυτών των εννοιών.

Η «ρητορική ανάλυση» αποτελεί ιδιαίτερα γόνιμη προσέγγιση στο μέτρο που μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην περιγραφή και ερμηνεία του πολιτικού και κομματικού ανταγωνισμού. Η μελέτη των πολιτικών επιχειρημάτων πληροφορεί για το ευρύτερο πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο αυτά διατυπώνονται, καθώς και για τις συγκεκριμένες αντιλήψεις και ερμηνείες των δρώντων για την πραγματικότητα που τους περιβάλλει. Παρέχει επίσης τη δυνατότητα συνολικής εποπτείας της δημοκρατικής πολιτικής και των μορφών που αυτή λαμβάνει στην πορεία του χρόνου. Συντελεί, τέλος, στο να κατανοούνται ευρύτερες σχέσεις εξουσίας που διαμορφώνονται μέσω της γλώσσας στο πλαίσιο του πολιτικού και κομματικού συστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η κρίση στον πολιτικό λόγο του Α. Σαμαρά

2.1.: Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται ο πολιτικός λόγος του Προέδρου της «Νέας Δημοκρατίας» (Α. Σαμαράς) αναφορικά με την οικονομική κρίση και την προκήρυξη του δημοψηφίσματος σχετικά με τις προτάσεις των δανειστών για την αντιμετώπισή της. Ο υπό εξέταση πολιτικός λόγος αφορά σε ποικίλες εκδοχές (κοινοβούλιο, κομματικές διαδικασίες, κ.λπ.) και εκτείνεται σε βάθος χρόνου, περιλαμβάνει δηλαδή παρεμβάσεις του προέδρου της ΝΔ μετά τις εκλογές τον Ιανουάριο 2015 μέχρι και το διάστημα μετά την προκήρυξη του δημοψηφίσματος. Η επιλογή αυτής της χρονικής περιόδου συνδέεται με τις θεωρητικές και μεθοδολογικές επιλογές της παρούσας εργασίας. Εν προκειμένω, εξετάζεται το αφήγημα που διαμορφώνει ο πολιτικός λόγος του Α. Σαμαρά, καθώς και τα ειδικότερα στοιχεία της ρητορικής που αναπτύσσει με στόχο να πεισθεί/επηρεασθεί το εκλογικό ακροατήριο. Η συμπερίληψη πολιτικών παρεμβάσεων που λαμβάνουν χώρα μετά τις εκλογές τον Ιανουάριο 2015 μέχρι και μετά την προκήρυξη του δημοψηφίσματος επιτρέπει επίσης να αποτυπωθούν πιθανές ιδιαιτερότητες της ιστορικής συγκυρίας στη διαμόρφωση της αφηγηματικής και ρητορικής στρατηγικής του πολιτικού λόγου. Όπως, επίσης, να διακριβωθούν τα στοιχεία εκείνα του πολιτικού λόγου που παραμένουν σταθερά κι αυτά που μεταβάλλονται στην πορεία εκτύλιξης του στο συγκεκριμένο διάστημα.

Αρχικά, ο πολιτικός λόγος του Α. Σαμαρά εξετάζεται από την άποψη του αφηγήματος που διαμορφώνει σχετικά με την κρίση, τα αίτιά της και τις επιδόσεις των κυβερνήσεων που εμπλέκονται στη διαχείρισή της. Η αφήγηση αυτή, διαμορφώνει συγκεκριμένες ερμηνείες για την εξέλιξη των γεγονότων, ενώ παράλληλα προτείνει συγκεκριμένους δρώντες ως υπεύθυνους για την εξέλιξη αυτή. Κατόπιν, εξετάζονται στοιχεία της ρητορικής του συγκεκριμένου πολιτικού λόγου, τα μέσα εκείνα δηλαδή που υιοθετούνται με στόχο την πειθώ του εκλογικού σώματος. Ειδικότερα, εξετάζονται οι χρήσεις της γλώσσας και σειρά άλλες τεχνικές με τις οποίες επιδιώκεται να προωθηθεί η σχετική πολιτική επιχειρηματολογία. Η ανάλυση αυτή, επιτρέπει να διαγνωσθούν οι σημασίες που εγκαθιδρύει ο συγκεκριμένος πολιτικός λόγος αναφορικά με τα αίτια της κρίσης και τους τρόπους για την αντιμετώπισή της, καθώς και για τις γενικότερες αντιλήψεις που συντρέχουν σχετικά με τις εγχώριες πολιτικές εξελίξεις στο περιβάλλον της κρίσης. Τα συμπεράσματα της ανάλυσης συνοψίζονται σε ένα επιλογικό τμήμα στο οποίο καταγράφονται τα βασικότερα ευρήματα.

2.2.: Η αφήγηση της κρίσης

Κεντρική θέση στην επιχειρηματολογία του Α. Σαμαρά είναι ότι η αποτελεσματικότητα των κυβερνήσεων να αντιμετωπίζουν κρίσιμα προβλήματα δεν συναρτάται με πεπραγμένα που παραλαμβάνουν από προηγούμενες κυβερνήσεις, αλλά αποκλειστικά από τις πολιτικές που ασκούν οι ίδιες. Απόδειξη γι' αυτό, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, προσφέρει η εμπειρία

της δικής του κυβέρνησης σε σχέση με αυτές του πρόσφατου παρελθόντος, αλλά πρωτίστως με αυτή του ΣΥΡΙΖΑ που ακολούθησε. Όπως χαρακτηριστικά θα υποστηρίξει, αντιπολιτευόμενος την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, «[...] εσείς βρήκατε τη Χώρα μας σε ανάκαμψη, όχι σε βαθιά ύφεση όπως εμείς. [...] Η ανεργία είναι και τώρα 25,5%, όπως και πριν δύομιση χρόνια. Μόνο που τώρα πέφτει σταθερά. Ενώ όταν εμείς αναλάβαμε, ανέβαινε ιλιγγιωδώς. Εμείς τη φρενάραμε και την αντιστρέψαμε. [...] Το χρέος της χώρας το βρήκαμε εκτός ελέγχου. [...] Όταν αναλαμβάνεις τη Χώρα σου σε κατάσταση απελπιστική, με 9,5% έλλειμμα και με 7% ύφεση, δεν έχεις πολλά περιθώρια. Εμείς εκεί βρισκόμασταν. [...] Με δύο λόγια: Εμείς πράγματι παραλάβαμε μια κατάσταση πάρα πολύ δύσκολη. Αλλά παραδώσαμε Χώρα που στέκεται στα πόδια της. Εσείς Χώρα παραλαμβάνετε σήμερα. Κοιτάξτε να την παραδώσετε καλύτερη απ' ό,τι την βρήκατε».¹⁴ Η συγκεκριμένη πολιτική θέση αφαιρεί από τις αιτίες

¹⁴ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <https://nd.gr/nea/omilia-toy-proedroy-tis-neas-dimokratias-k-antoni-samara-sti-voyli-programmatikes-diloseis> (προσπέλαση την 26η Ιουνίου 2017). Σε άλλη ομιλία θα υποστηρίξει ότι «Μπορούμε και στο ευρώ να μείνουμε και τις υποχρεώσεις μας να πληρώνουμε. Σας το λέω αυτό, γιατί εμείς το κάναμε υπό πολύ πιο δύσκολες συνθήκες». Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη Διαπραγμάτευση» (5/6/2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <https://nd.gr/nea/omilia-toy-proedroy-tis-neas-dimokratias-k-antoni-samara-stin-eidikis-imerisias-diataxis> (προσπέλαση την 26η Ιουνίου 2017). Επίσης, σε άλλη ομιλία του θα επισημάνει πως «Όταν εγώ, κ. Τσίπρα, ανέλαβα Πρωθυπουργός, η ανεργία ήταν 25,4%. Και στο ανώτατο σημείο που έφτασε, επί δικής μου εποχής, ήταν 27,8%. Γιατί υπήρχε η κεκτημένη ταχύτητα που παρέλαβα. Όταν παρέδωσα, ήταν 25,3%. Ήταν λιγότεροι οι άνεργοι από εκείνους που ξεκινήσαμε, αυτούς που παραδώσαμε. Ήταν λιγότεροι οι άνεργοι. Την ανεργία τη βρήκαμε». Βλ. «Δευτερολογία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη διαπραγμάτευση» (6/6/2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <https://nd.gr/nea/deyterologia-toy-proedroy-tis-neas-dimokratias-k-antoni-samara-stin-eidikis-imerisias-diataxis> (προσπέλαση την 26η Ιουνίου 2017). Σε άλλη δε ομιλία θα υποστηρίξει επίσης πως «[...] εμείς παραλάβαμε τη χώρα στο χείλος του γκρεμού. Τη σώσαμε ήδη μια φορά πριν τρία χρόνια ακριβώς. Σε μας πέφτει πάλι το μεγάλο βάρος αυτού του αγώνα για την επιβίωση της χώρας. [...] Ο κόσμος ξέρει ότι μπορεί να μας εμπιστευθεί γιατί και στα δύσκολα του είπαμε την αλήθεια και κρατήσαμε ήδη μια φορά τη χώρα απ' το να γλιστρήσει στο γκρεμό». Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <https://nd.gr/nea/omilia-toy-proedroy-tis-neas-dimokratias-k-antoni-samara-sti-synedriasi-tis-koionovoyleytikis> (προσπέλαση την 26η Ιουνίου 2017).

της κρίσης κάθε εξωτερικό προς την επίδοση μιας κυβέρνησης παράγοντα και τη συναρτά αποκλειστικά με τις δικές της ικανότητες να υιοθετεί και εφαρμόζει κατάλληλες πολιτικές. Με την έννοια αυτή, την αντιλαμβάνεται επίσης ως ενδεχόμενη: Η κρίση, σύμφωνα με το σκεπτικό αυτό, επαφίεται στην πολιτική ικανότητα μιας κυβέρνησης να τη διαχειρίζεται και δεν είναι γεγονός αναπόδραστο που εγγράφεται σε δοσμένους, όσο και αντικειμενικούς, παράγοντες.

Η επιτυχία των κυβερνήσεων υπό την πρωθυπουργία του Α. Σαμαρά υποστηρίζεται πως είναι ευδιάκριτη σε πλευρές της οικονομίας που είναι ζωτικής σημασίας στην τρέχουσα περίοδο της κρίσης όπως είναι τα ελλείμματα, το χρέος και η ανεργία. Σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, «[...] το καλοκαίρι του 2012 βρήκαμε την Ελλάδα με 9,5% έλλειμμα για τη χρονιά εκείνη, με 7% ύφεση, με ληξιπρόθεσμες οφειλές του δημοσίου προς τους ιδιώτες 9,5 δισεκατομμύρια και με την αξιοπιστία της χώρας μηδενική στον υπόλοιπο κόσμο. Όταν αναλάβετε εσείς την Ελλάδα, πριν δεκαπέντε μέρες, είχε η Ελλάδα σχεδόν εξαλείψει τα ελλείμματα και πέρσι, το 2014, έκλεισε τη χρονιά με σημαντικό πρωτογενές πλεόνασμα! Για δεύτερη χρονιά. [...] Εμείς ήμασταν εκείνοι που μετατρέψαμε, μέσα σε δύο χρόνια τα τεράστια ελλείμματα σε πλεονάσματα. Κι αν εσείς στέκεστε τώρα, είναι γιατί εμείς σας παραδώσαμε στέρεα θεμέλια. [...] Κι ακόμα μιλάτε για «αποτυχία» της πολιτικής μας: Το ότι εξαλείψαμε 9,5% έλλειμμα, και βγάλαμε τη χώρα σε ανάκαμψη, και πληρώσαμε 6,5 δισεκατομμύρια ληξιπρόθεσμες οφειλές του, και περάσαμε μεταρρυθμίσεις που δεν έχουν ξαναγίνει στην Ελλάδα και όλα αυτά μέσα σε δυόμιση χρόνια με τη δική σας συνεχή υπονόμηση, σας φαίνεται «αποτυχία» πολιτικής; Ή μήπως

είναι μισαλλόδοξο αυτό που λέτε; Το χρέος της χώρας το βρήκαμε εκτός ελέγχου. Στηρίξαμε την προηγούμενη κυβέρνηση Παπαδήμου να το κουρέψει ονομαστικά κατά 105 δισεκατομμύρια».¹⁵ Επιτυχίες υποστηρίζεται πως έχουν σημειωθεί επίσης και στον τομέα της ανεργίας. Όπως χαρακτηριστικά θα υποστηρίξει ο Α. Σαμαράς, «Όταν εγώ, κ. Τσίπρα, ανέλαβα Πρωθυπουργός, η ανεργία ήταν 25,4%. Και στο ανώτατο σημείο που έφτασε, επί δικής μου εποχής, ήταν 27,8%. Γιατί υπήρχε η κεκτημένη ταχύτητα που παρέλαβα. Όταν παρέδωσα, ήταν 25,3%. Ήταν λιγότεροι οι άνεργοι από εκείνους που ξεκινήσαμε, αυτούς που παραδώσαμε. Ήταν λιγότεροι οι άνεργοι. Την ανεργία τη βρήκαμε. Σήμερα, ήδη, σε 4 μήνες, το 25,3%, το κάνατε 25,6% με δικά σας επίσημα στοιχεία».¹⁶

Οι επιτυχίες αυτές δεν περιορίζονται, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, στο χώρο της οικονομίας. Συνέβαλλαν επίσης στο να αποκατασταθεί η αξιοπιστία της χώρας στο εξωτερικό, στοιχείο εξαιρετικά κρίσιμο για τη διαπραγματευτική ικανότητα και τη μελλοντική πορεία της χώρας. Όπως σχετικά θα υποστηρίξει ο Α. Σαμαράς, «[...] η αξιοπιστία της χώρας αποκαταστάθηκε στο διάστημα που ήμασταν κυβέρνηση πλήρως στο εξωτερικό. Επί δύο χρόνια ο διεθνής τύπος προέβαλλε τις επιτυχίες της Χώρας σε όλα τα επίπεδα».¹⁷ Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί η διαπραγματευτική θέση της χώρας και να μπορεί η κυβέρνηση να διαβουλεύεται με τους πιστωτές από θέση σχετικής ισχύος.

¹⁵ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*

¹⁶ Βλ. «Δευτερολογία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδική Ημερήσια Διάταξη συζήτηση στη Βουλή για τη διαπραγμάτευση» (6/6/2015), *ό.π.*

¹⁷ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*

Σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, «Όταν ενισχύσαμε τη διαπραγματευτική μας θέση, αρχίσαμε να ζητάμε περισσότερα για να πετύχουμε περισσότερα: Από τη μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση πετύχαμε, που δεν ήθελαν καν να την ακούσουν, ως την αναστολή πλειστηριασμών και για το 2013 και για το 2014 που δεν την ήθελαν, αλλά κι αυτή την κάναμε. Και φυσικά θα την επεκτείνουμε και το 2015. Ως τη μείωση του ΕΝΦΙΑ, όπου ζηταγαν είσπραξη 3 δισεκατομμύρια και τα κατεβάσαμε στα 2,65 δισεκατομμύρια. Κι έτσι δύο φορές μειώθηκε ο φόρος ακινήτων! Ως τη μείωση της Εισφοράς Αλληλεγγύης κατά 30% και του φόρου πετρελαίου, επίσης κατά 30%, με διατήρηση της ενίσχυσης για τα αδύναμα νοικοκυριά. Και βεβαίως ως τις 100 δόσεις και τη ρύθμιση των κόκκινων δανείων που η Τρόικα δεν ήθελε να ακούσει, εμείς τα επιβάλαμε. [...] Το κοινωνικό τιμολόγιο για ρεύμα στα νοικοκυριά που έχουν πρόβλημα, υπάρχει ήδη! Πλειστηριασμοί πρώτης κατοικίας δεν γίνονται, γιατί εμείς τους έχουμε απαγορεύσει! Την επαφή του πολίτη με το δημόσιο εμείς την έχουμε ελαχιστοποιήσει, σε μερικές περιπτώσεις εντυπωσιακά».¹⁸ Σε άλλη δε ευκαιρία θα δηλώσει ότι «Την κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων την προτείναμε τότε. Την ξεκινήσαμε εμείς στη συνέχεια. Τώρα υποχρεώνεστε και τη δέχεστε κι εσείς. Την εξάλειψη των ελλειμμάτων και τα πλεονάσματα τα διακηρύξαμε τότε. Εσείς προσπαθείτε τώρα να τα υιοθετήσετε με το δικό σας τρόπο. Το ηλεκτρονικό κράτος, τότε στο Ζάππειο το διακηρύξαμε. Και τώρα το υιοθετείτε. Και το πιο σημαντικό: Από το Ζάππειο- επειδή είπατε προηγουμένως την άποψη Σαμαρά που αλλάζει- εμείς είχαμε από τότε πει ότι το πρώτο μνημόνιο ήταν λάθος. Κι είχαμε εντοπίσει και τους πολλαπλασιαστές συγκεκριμένα που

¹⁸ Αυτόθι.

ήταν λάθος».¹⁹ Η θέση αυτή θα επαναληφθεί και με άλλη αφορμή. Όπως θα δηλώσει ο Α. Σαμαράς, «Εμείς είμαστε κι εκείνοι που είχαμε διαφωνήσει με παλιότερα μνημόνια. Κι εκείνες οι διαφωνίες μας επιβεβαιώθηκαν. Εμείς ήμασταν εκείνοι που αρνηθήκαμε να υπογράψουμε επώδυνα μέτρα που δεν ήταν απαραίτητα, μόλις τον περασμένο Δεκέμβρη για τελευταία φορά. [...] Εμείς είμαστε εκείνοι που επιβάλαμε και αλλαγή στα μνημόνια και προχωρήσαμε μόλις μπορέσαμε. Αλλά τις ξεκινήσαμε συστηματικά. Μειώσεις στη φορολογία που η Τρόικα δεν τις ήθελε. [και] μας λέτε για το e-mail Χαρδούβελη. Μάλλον δεν το έχετε διαβάσει. Γιατί εκεί μέσα αναφέρονται μέτρα που ζητούσε η Τρόικα, αλλά εμείς απορρίπταμε! Όλα σχεδόν! Άλλωστε, δεν ήταν η πρώτη φορά: Και τα προηγούμενα χρόνια η Τρόικα επίσης ζητούσε υπέρογκα μέτρα, που εμείς επίσης απορρίψαμε ως το τέλος».²⁰ Εν τέλει, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, οι ορθές πολιτικές που υιοθετήθηκαν είχαν ως αποτέλεσμα η χώρα να ανακάμψει σταδιακά και να εξέρχεται των μνημονιακών της δεσμεύσεων, συνθήκη που έθετε όρους για την οικονομική της ανάπτυξη. Όπως σχετικά θα διαπιστώσει, «Καταφέραμε σε πολύ δύσκολες συνθήκες να κρατήσουμε τη χώρα στο ευρώ, δηλαδή στην καρδιά της Ευρώπης! Καταφέραμε να τη βγάλουμε από την ύφεση και τα ελλείμματα. Καταφέραμε να τη φέρουμε στην ανάκαμψη και να τη βγάλουμε στις αγορές. Και τη βγάσαμε οριστικά από το Μνημόνιο».²¹

¹⁹ Βλ. «Δευτερολογία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη διαπραγμάτευση» (6/6/2015), *ό.π.*

²⁰ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), *ό.π.*

²¹ Βλ. «Δελτίο Τύπου: Ομιλία του κ. Αντώνη Σαμαρά στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας» (8/7/2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <https://nd.gr/deltia-tipou/deltio-tyrou-omilia-toy-k-antoni-samara-stin-koinovoyleytiki-omada-tis-neas-dimokratias> (προσπέλαση την 26η Ιουνίου 2017).

Αυτή η πορεία ανάκαμψης της οικονομίας και εξόδου από την κρίση υποστηρίζεται πως ανακόπηκε με την αντιπολιτευτική τακτική του ΣΥΡΙΖΑ και την πολιτική που άσκησε στη διάρκεια της κυβερνητικής του θητείας. Η τελευταία είχε ως αποτέλεσμα σημαντικές διενέξεις με τους πιστωτές και κατάληξη το προτεινόμενο δημοψήφισμα που θέτει σε κίνδυνο την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας και την παραμονή της στη νομισματική ένωση (ευρώ). Σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία είχε η πολιτική επιλογή του ΣΥΡΙΖΑ να μην υποστηρίξει τον μοναδικό υποψήφιο (Στ. Δήμας) για τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας που πρότειναν η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ και να οδηγηθεί έτσι πρόωρα η χώρα σε εκλογές. Όπως σχετικά θα δηλώσει, «[...] προειδοποιήσαμε πολλές φορές, η αβεβαιότητα που δημιούργησαν οι πρόωρες εκλογές που εσείς προκαλέσατε, είχαν σαν αποτέλεσμα την καθίζηση των εσόδων τους δύο τελευταίους μήνες. Αλλά μόνο τους δύο τελευταίους μήνες! Και εξ αιτίας σας. Πόσες φορές δεν σας είχαμε προειδοποιήσει γι' αυτό; [...] για την ώρα, βλέπω μάλλον να θέλετε να γκρεμίσετε εκείνα τα οποία καταφέραμε. Και σε αυτό ασφαλώς, θα είμαστε απέναντι. Και μην ξεχνάτε ακόμα ότι επί δικής μας διακυβέρνησης η πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας συνεχώς αναβαθμιζόταν. Τώρα σε δεκαπέντε μέρες δικής σας διακυβέρνησης όλοι οι διεθνείς οίκοι υποβαθμίζουν τη χώρας μας ή ετοιμάζονται να το κάνουν. [...] σύρατε τη Χώρα σε πρόωρες εκλογές, με οδυνηρές συνέπειες: Είχαμε ήδη βγει στις αγορές. Με το που εμφανίστηκε, όμως, και πάλι η πολιτική αβεβαιότητα, ανέβηκαν ξανά τα spreads, που ως τότε υποχωρούσαν. Κι έτσι έκλεισαν για την Ελλάδα οι αγορές. Όσο πλησίαζε το φάσμα των εκλογών, τα spreads σκαρφάλωναν. Το

χρηματιστήριο βυθιζόταν ακόμα περισσότερο. Τα έσοδα υποχωρούσαν. Η θέση της Χώρας αποδυναμωνόταν. Και τελικά, εκεί που πηγαίναμε για έξοδο από το Μνημόνιο ένα χρόνο νωρίτερα, με πιστοληπτική μάλιστα γραμμή στήριξης, τώρα φοβάμαι ότι εσείς μας οδηγείτε σε ένα νέο Μνημόνιο αναγκαστικού δανεισμού. [...] Λέτε σήμερα, ότι θα προωθήσετε πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων. Μπράβο σας. Αλλά τις μεταρρυθμίσεις που ήδη έγιναν, πάτε να τις ανατρέψετε».²²

Η πολιτική επιχειρηματολογία του Α. Σαμαρά επιχειρεί να αποδομήσει τις διαπραγματεύσεις της κυβέρνησης του Α. Τσίπρα με τους πιστωτές, υπογραμμίζοντας την αποτυχία αλλαγής των πολιτικών συσχετισμών στην ΕΕ όπως προσδοκούσε ο ΣΥΡΙΖΑ και την απομόνωση αντίθετα της χώρας από τους συμμάχους. Στο αφήγημα του Α. Σαμαρά θα υποστηριχθεί πως «Νομίζατε, ότι με το που θα θέσετε τις απαιτήσεις σας με «δυναμικό τρόπο», θα αρχίσατε να βρίσκετε «συμμάχους» στην Ευρώπη. Φοβάμαι ότι πέσατε έξω».²³ Για να συνεχίσει στην ίδια λογική λέγοντας πως «Νομίζατε ότι "πήρατε στήριξη" από την Ουάσιγκτον. Πλην όμως, η Ουάσιγκτον δεν βάζει λεφτά. Και λίγα

²² Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*. Σε άλλη δε ευκαιρία θα δηλώσει ότι «Από το τρίτο τρίμηνο πέρσι, η Ελλάδα είχε τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης ολόκληρης της Ευρωζώνης. Σήμερα είμαστε η μόνη χώρα της Ευρωζώνης σε ύφεση. Εμείς, κατά κάποιο τρόπο έτσι, προικοδοτήσαμε από τον περασμένο Δεκέμβριο τη χώρα για τους πρώτους μήνες του 2015. Έσωξαν την κατάσταση οι κοινοτικές πληρωμές. Το Μάιο όμως- και μιλάω για τον περασμένο μήνα- αυτό με τις κοινοτικές πληρωμές τελείωσε και τα φορολογικά έσοδα έκαναν τεράστια «βουτιά». Για να συνεχίσει διαπιστώνοντας πως «Βγήκαμε από την κρίση τα τελευταία χρόνια, υπήρχε βελτίωση σε όλα τα μέτωπα και σε πέντε μήνες μας έφεραν πού; Σε κλειστές τράπεζες, σε εσωτερική στάση πληρωμών, ένα βήμα πριν την χρεοκοπία και πριν την κοινωνική αναταραχή. Σκεφτείτε πού βρισκόταν η χώρα έξι μήνες πριν και πού βρίσκεται σήμερα. Και τώρα με το δημοψήφισμα που διοργανώνουν την φέρνουν ένα βήμα πριν βγει από το ευρώ». Βλ. Α. Σαμαράς, «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015) *ό.π.*.

²³ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*.

εικοσιτετράωρα αργότερα, σας έστειλε το μήνυμα να τα βρείτε με τους εταίρους και το ΔΝΤ. Νομίζατε ότι θα σας στηρίξουν οι ευρωπαϊκές χώρες του Νότου. Πέσατε έξω! Η Πορτογαλία το ξεκαθάρισε απολύτως. Η Ισπανία το ίδιο. Ο Σοσιαλιστής Πρόεδρος της Γαλλίας, δήλωσε πως η κίνηση Ντράγκι που ήταν η αρχή που κλείνουν οι κρουνοί, οι βρύσες της ρευστότητας, είναι «απολύτως θεμιτή». Ο Σοσιαλιστής Πρωθυπουργός της Ιταλίας, ο κ. Ρέντζι, σας είπε πως η κίνηση Ντράγκι είναι "και θεμιτή και προσήκουσα". Επομένως που είναι η "συμμαχία του Νότου;".²⁴

Σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, η υπονόμηση των συμμαχιών δεν οφείλεται στο ότι οι πολιτικοί συσχετισμοί στην ΕΕ έμειναν αμετάβλητοι, αλλά είναι αποτέλεσμα εσκεμμένων και λανθασμένων πολιτικών της κυβέρνησης. Όπως σχετικά θα διαπιστωθεί, «[...] καταστρέφετε τα πάντα. Χωρίς λόγο. Από το πουθενά. Χωρίς να σας το ζητήσει κανένας. Ο ένας υπουργός σας ονομάζει την κατ' εξοχήν φίλη Ιταλία, "χρεοκοπημένη χώρα"! Ο άλλος λέει ότι έχετε Plan B να δανειστείτε από... Ρωσία, Κίνα ή Αμερική! Και ταυτόχρονα προβαίνει και σε χαρακτηρισμούς υβριστικούς προς το διοικητή της ΕΚΤ. Μα είναι σοβαρά πράγματα αυτά; Μια ισχυρή σχέση, κ. Τσίπρα, θέλει χρόνια για να φτιαχτεί. Και θέλει μόνο λίγα λεπτά για να τη γκρεμίσετε. Οι επιπτώσεις από τέτοιες συμπεριφορές δεν σας νοιάζουν;». ²⁵

Αποτέλεσμα αυτών των λανθασμένων χειρισμών είναι να διαμορφωθούν δυσμενέστεροι όροι διαπραγμάτευσης, ενώ τα μέτρα πλέον που προτείνονται από τους δανειστές είναι κατά πολύ σκληρότερα προηγούμενων. Όπως θα

²⁴ Αυτόθι.

²⁵ Αυτόθι.

διαπιστώσει ο Α. Σαμαράς, «Η Τρόικα, που την λέτε τώρα "οι θεσμοί", σας έκανε πρόταση πολύ χειρότερη απ' ό,τι συζητάγαμε εμείς. Και μάλιστα πρόταση για να πάτε κατευθείαν σε νέο μνημόνιο, όταν εμείς βγάζαμε τη χώρα από το μνημόνιο. Λέγατε ψέματα επί μήνες, προεκλογικά και μετεκλογικά, για το περιβόητο e-mail Χαρδούβελη. Και τώρα δικά σας στελέχη, έρχονται και ομολογούν δημόσια, ότι μετά από τη δήθεν "υπερήφανη διαπραγμάτευσή σας", αυτά που σας ζητάνε τώρα οι δανειστές είναι τρεις φορές περισσότερα από εκείνα που περιείχε το e-mail Χαρδούβελη [...] και τώρα τι θα πάτε να πείτε στον κόσμο; Ότι όσα είπατε στους εταίρους μας, τα αρνήθηκαν όλα και εσείς θα συγκρουστείτε μαζί τους;».²⁶ Πρωτίστως, όμως, ιδιαίτερα κρίσιμη και με εξαιρετικές αρνητικές επιπτώσεις είναι η πολιτική απομόνωση της χώρας που, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, ενδέχεται να οδηγήσει σε έξοδο από την Ευρωζώνη με ασύγκριτα υψηλότερο κόστος. Όπως θα διαπιστωθεί, «Η ζημιά που ήδη έχει κάνει είναι πολύ μεγάλη. Αλλά η καταστροφή από ένα Grexit θα ήταν ασύγκριτα μεγαλύτερη. Θα ήταν αδιανόητη! [...] Ο ΣΥΡΙΖΑ κατέστρεψε όλες τις γέφυρες με την Ευρώπη».²⁷ Σε άλλη δε ευκαιρία θα υποστηρίξει πως η πολιτική της κυβέρνησης απομόνωσε τη χώρα: «18-1 στο EuroGroup και η Ελλάδα απ' έξω. [...] Η πολιτική συνεννόηση γίνεται πλέον μόνον με όλες τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, όχι με τον κ Τσίπρα, γιατί ο ίδιος βγάζει τη χώρα απ' την Ευρώπη».²⁸ Για να διαπιστώσει, εν πολλοίς, πως «Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στη χειρότερη θέση που έχει βρεθεί τις τελευταίες δεκαετίες! Χωρίς Ευρωπαϊκό

²⁶ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη Διαπραγμάτευση» (5/6/2015), *ό.π.*

²⁷ Βλ. «Δελτίο Τύπου: Ομιλία του κ. Αντώνη Σαμαρά στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας» (8/7/2015), *ό.π.*

²⁸ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), *ό.π.*

δίχτυ προστασίας. Με τράπεζες κλειστές. Με αδυναμία να πληρώσει τις στοιχειώδεις υποχρεώσεις της προς τους πολίτες. Και πλήρως απομονωμένη από τους εταίρους της. [...] Αυτό είναι το κόστος των αντιευρωπαϊκών επιλογών της κυβέρνησης. Και τώρα υποκρίνεται, για να μας πει ότι ακόμα διαπραγματεύεται, ότι θέλει δήθεν να παραμείνει στην Ευρώπη, καταγγέλλοντας ταυτόχρονα όλους τους Ευρωπαίους ηγέτες! Και λέει ψέματα ότι θα πάει να διαπραγματευθεί μετά ξανά μαζί τους. Πως θα πάει; Όταν τους έχει καταγγείλει ως "εχθρούς"; Κι όταν όλοι τους πιστεύουν, ακόμα και οι σοσιαλιστές Ολάντ, Ρέντσι, Σουλτς, ότι αυτό το δημοψήφισμα είναι για ευρώ ή δραχμή;».²⁹

Αποκορύφωμα των λανθασμένων πολιτικών επιλογών αποτελεί, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, το δημοψήφισμα που προκηρύχθηκε, καθώς εγκυμονεί τον κίνδυνο όπως ήδη σημειώθηκε να οδηγηθεί η Ελλάδα εκτός Ευρωζώνης. Για το ενδεχόμενο ενός δημοψηφίσματος και τη σχετική φιλολογία γύρω απ' αυτό είχε προειδοποιήσει ο Α. Σαμαράς. Όπως σχετικά θα υποστηρίξει, ήδη από τον Φεβρουάριο του 2015, «[...] θα χρεωθείτε αν προχωρήσετε σε αυτά που ακούγονται, για «εκλογές της δραχμής» ή για "δημοψήφισμα". Τελικά που το πάτε; Σε ρήξη; Σε δημοψήφισμα; Ελπίζω όχι! Θα μας πάει 100 χρόνια πίσω! Και μόνο η λέξη "δημοψήφισμα", που άρχισαν να τη λένε κάποιοι δικοί σας, θυμίζει τη μεγάλη κρίση που προκάλεσε κάποιος άλλος Πρωθυπουργός, ο Γιώργος Παπανδρέου, το Νοέμβριο του 2011. Το φάντασμα τότε της δραχμής στρογγυλοκάθισε απειλητικά πάνω από τη χώρα για πολύ καιρό. Κάναμε πάνω

²⁹ Βλ. «Δήλωση του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά» (4/7/2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <https://nd.gr/nea/dilosi-toy-proedroy-tis-neas-dimokratias-k-antoni-samara-8> (προσπέλαση την 26η Ιουνίου 2017).

από ένα-ενάμιση χρόνο για να το διώξουμε αυτό το φάντασμα και να συνεισφέρουμε την Ελλάδα. Δεν φαντάζομαι να έχετε κατά νου να μας ξαναφέρετε στα ίδια. Ούτε να το σκέφτεστε».³⁰ Η θέση αυτή δεν θα μεταβληθεί και θα επαναληφθεί όταν θα προκηρυχθεί το δημοψήφισμα. Όπως χαρακτηριστικά θα δηλώσει ο Α. Σαμαράς, «Είναι μοιραίο το λάθος της κυβέρνησης να προχωρήσει σε δημοψήφισμα-παρωδία».³¹

Εκτός από την αρνητική του σήμανση («δημοψήφισμα-παρωδία»), το δημοψήφισμα στην αφήγηση που διαμορφώνει ο πολιτικός λόγος του Α. Σαμαρά δεν εκλαμβάνεται ως αυτοτελές γεγονός και πολιτικό εργαλείο, αλλά εντάσσεται σε μια αλληλουχία γεγονότων και προκύπτει ως αποτέλεσμα τους. Το γεγονός αυτό, επιτρέπει στον Α. Σαμαρά να καταγγείλει το δημοψήφισμα ως απόρροια σκόπιμων πολιτικών κινήσεων που έγιναν από την αρχή της κυβερνητικής θητείας του ΣΥΡΙΖΑ, είτε να καταγγείλει αυτές τις πολιτικές ως αποτυχημένες ακριβώς στο μέτρο που οδήγησαν στην προκήρυξη του δημοψηφίσματος. Όπως χαρακτηριστικά θα υποστηρίξει ο Α. Σαμαράς, «Μας έλεγε η κυβέρνηση σε όλους τους τόνους, τις τελευταίες εβδομάδες, ότι η συμφωνία όπου να 'ναι έρχεται. Ότι καθαρογράφεται... Δεν έλεγε την αλήθεια! Δεν υπήρχε συμφωνία και το ήξερε. Γράφατε και ξαναγράφατε την δική σας πρόταση. Ούτε λέγατε την αλήθεια, όταν δηλώνατε ότι δήθεν κάνατε «υπερήφανη διαπραγμάτευση».³² Για να συνεχίσει στην ίδια λογική υποστηρίζοντας πως «Λέγατε ψέματα επί μήνες, προεκλογικά και μετεκλογικά,

³⁰ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*

³¹ Βλ. «Δήλωση του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά» (4/7/2015), *ό.π.*

³² Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδική Ημερήσια Διάταξη συζήτηση στη Βουλή για τη Διαπραγμάτευση» (5/6/2015), *ό.π.*

για το περιβόητο e-mail Χαρδούβελη. [...] Λέγατε ψέματα επί μήνες ότι δεν θα υπάρξει άλλο μνημόνιο. Και τώρα καταρρέει κι αυτό». ³³ Με άλλη δε αφορμή θα υποστηρίξει πως «Εκεί το πήγαιναν όμως εξαρχής. Γι αυτό και υποσχέθηκαν πράγματα που δεν μπορούσαν να πραγματοποιήσουν. Γι αυτό και έχασαν τόσους μήνες με μια διαπραγμάτευση που στην ουσία δεν υπήρχε. Που όλα έδειξαν ότι ξεκίνησε τελικά τις τελευταίες δυο βδομάδες, κι αυτό άφηνε να μεγαλώνει συνεχώς ο λογαριασμός όταν εμείς προειδοποιούσαμε ώστε η συμφωνία να γίνεται όλο και πιο επώδυνη. [...] Γι αυτό δηλαδή περίμεναν στο παρά ένα, όταν θα τελείωνε η παράταση που οι ίδιοι είχαν ζητήσει για να εξαγγείλουν το δημοψήφισμα, ώστε να χει λήξει η συμφωνία και να βρεθεί η χώρα έξω από την προστατευτική ομπρέλα του προγράμματος και της ΕΚΤ. [...] Γι αυτό και φρόντισαν να απομονώσουν τη χώρα από όλους τους εταίρους μας, ώστε τώρα να είναι πιο εύκολο να περάσει μέσα στη χώρα το διχαστικό δίλημμα "εμείς" και οι "κακοί ξένοι"». ³⁴ Σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι εάν δεν συντρέχουν σκόπιμες πολιτικές εξόδου από την Ευρωζώνη, η πολιτική των κυβερνήσεων του Α. Τσίπρα είναι αποτυχημένη και ο ίδιος προσωπικά καλείται απλώς να επιβεβαιώσει ή απορρίψει την ύπαρξη μιας τέτοιας πολιτικής. Όπως χαρακτηριστικά θα δηλώσει ο Α. Σαμαράς, «Δεν ξέρω αν ήταν εξ αρχής σχέδιό του κ. Τσίπρα να σύρει τη χώρα εκτός ευρώ. Αλλά τώρα θα αποδείξει, αν έκανε τραγικά σφάλματα ή αν διαπράττει προσχεδιασμένο έγκλημα». ³⁵

³³ Αυτόθι.

³⁴ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), *ό.π.*.

³⁵ Βλ. «Δελτίο Τύπου: Ομιλία του κ. Αντώνη Σαμαρά στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας» (8/7/2015), *ό.π.*.

Εκτός από «αποτέλεσμα αποτυχημένης πολιτικής» και «δημοψήφισμα-παρωδία», ο Α. Σαμαράς θα το χαρακτηρίσει επίσης ως «δημοψήφισμα-πραξικόπημα», καθώς δηλώνεται πως το υποστηρίζουν μονάχα «ακραίες δυνάμεις». Όπως σχετικά θα υποστηρίξει, είπαν « [...] ψέματα ότι δεν πρόκειται να κάνουν δημοψήφισμα ή εκλογές και σήμερα οδηγούν σε ένα δημοψήφισμα παρωδία, σ' ένα δημοψήφισμα πραξικόπημα, ψέματα και σ' αυτό. Το δημοψήφισμα που προτείνουν είναι παρωδία. Γιατί έχει το μοναδικό παγκόσμιο χαρακτηριστικό να μην έχει αντικείμενο. Η πρόταση που καλούν να απαντήσει ο ελληνικός λαός δεν υπάρχει πλέον στο τραπέζι. Έχει ήδη αλλάξει. [...] Κι είναι ακόμα ένα δημοψήφισμα πραξικόπημα όπου αλλάζουν οι όροι διεξαγωγής του μια βδομάδα πριν με ΠΝΠ Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου που κάποτε μετά βδελυγμίας την απέρριπτε η κυβέρνηση. Πάνω σ' ένα ερώτημα που δεν είναι σαφές και μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρης ανωμαλίας με τις τράπεζες κλειστές, τα τραπεζικά μηχανήματα να δίνουν χρήματα με το σταγονόμετρο και ξέροντας ότι το ΟΧΙ οδηγεί σε έξοδο απ' το ευρώ που κανείς δεν το θέλει. Και για να καταλάβετε πόσο πραξικοπηματικό είναι το δημοψήφισμα, το κατήγγειλαν όλα τα κόμματα της δημοκρατικής αντιπολίτευσης. Ποιος τους στήριξε μόνο; Η χρυσή Αυγή; Γιατί αυτό είναι ένα δημοψήφισμα έκτρωμα. Και είναι το δημοψήφισμα του ΣΥΡΙΖΑ, των ΑΝΕΛ και της Χρυσής Αυγής».³⁶ Τη θέση αυτή θα επαναλάβει και μια ημέρα πριν το δημοψήφισμα. Όπως θα δηλώσει, «Είναι μοιραίο το λάθος της κυβέρνησης να προχωρήσει σε δημοψήφισμα-παρωδία: Πάνω σε πρόταση συμφωνίας που δεν υπάρχει πια! Σε διαπραγμάτευση που δεν υπάρχει! Για Πρόγραμμα που δεν

³⁶ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), *ό.π.*.

υφίσταται! [...] Ξεχνάνε ότι εδώ είναι Ελλάδα, εδώ είναι Ευρώπη, εδώ είναι Δημοκρατία! Τέτοιοι αυταρχισμοί (αναφέρεται στο δημοψήφισμα) δεν έχουν θέση στον τόπο μας».³⁷

Η καταστροφική, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, προκήρυξη δημοψηφίσματος, απόρροια λανθασμένων ή σκόπιμων πολιτικών, επαναφέρει στο προσκήνιο και δικαιώνει το αίτημα επιστροφής της ΝΔ σε θέσεις κυβερνητικής ευθύνης. Με εχέγγυο την πρότερη θετική συνεισφορά της, θα υποστηριχθεί πως η ΝΔ θα αναλάβει εκ νέου το καθήκον διάσωσης της χώρας. Όπως σχετικά θα υποστηριχθεί, «Εμείς παραλάβαμε τη χώρα στο χείλος του γκρεμού. Τη σώσαμε ήδη μια φορά πριν τρία χρόνια ακριβώς. Σε μας πέφτει πάλι το μεγάλο βάρος αυτού του αγώνα για την επιβίωση της χώρας. [...] Ο κόσμος ξέρει ότι μπορεί να μας εμπιστευθεί γιατί και στα δύσκολα του είπαμε την αλήθεια και κρατήσαμε ήδη μια φορά τη χώρα απ' το να γλιστρήσει στο γκρεμό».³⁸ Σε άλλη δε ευκαιρία, θα διακηρυχθεί πως «Είμαστε εδώ, για να εγγυηθούμε την επιστροφή στην ομαλότητα, στον Ευρωπαϊκό δρόμο της χώρας που θεμελίωσε η παράταξή μας, στην επιστροφή στην Ανάπτυξη που πετύχαμε».³⁹

³⁷ Βλ. «Δήλωση του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά» (4/7/2015), *ό.π.*.

³⁸ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), *ό.π.*.

³⁹ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη Διαπραγμάτευση» (5/6/2015), *ό.π.*.

2.3.: Η ρητορική της κρίσης

Το βασικό χαρακτηριστικό της πολιτικής ρητορικής του Α. Σαμαρά στην προσπάθειά του να πείσει το (εκλογικό) ακροατήριο για όσα υποστηρίζει είναι η κινδυνολογία. Με αυτή, επιδιώκει να προκαλέσει αίσθημα φόβου και την εντύπωση ότι υπάρχει επικίνδυνο πολιτικό αδιέξοδο. Στις ομιλίες του, εν προκειμένω, απαντώνται πολύ συχνά εκφράσεις που περιγράφουν υλική καταστροφή όμοια με αυτή που προκαλεί ο πόλεμος, αλλά αυτή τη φορά προκύπτει σε καιρό ειρήνης. Με τον τρόπο αυτό επικαλείται μνήμες των παλαιότερων γενεών που έχουν βιώματα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά και διαμορφώνει συνθήκες συγκινησιακής φόρτισης με την οποία επιδιώκεται να προκριθεί μια συγκεκριμένη στάση έναντι του δημοψηφίσματος. Όπως χαρακτηριστικά θα επισημάνει ο Α. Σαμαράς σε διάφορες ευκαιρίες, «προβλέπονται 16 δισεκατομμύρια επιστροφή από την ιδιωτικοποίηση των τριών τραπεζών στα επόμενα δύο-τρία χρόνια. Αν εσείς δεν τις ιδιωτικοποιήσετε, θα έλθετε σε σύγκρουση με το ευρώ-σύστημα συνολικά και επί πλέον θα φορτώσετε άλλα 16 δισεκατομμύρια στο χρέος, που αλλιώς θα έσβηναν. [...] ύστερα πάτε να συγκρουστείτε μαζί τους από θέση απόλυτης αδυναμίας! [...] Αν επιμείνετε να δώσετε στους πάντες τα πάντα, στο τέλος δεν θα έχετε τη δυνατότητα να δώσετε σε κανένα τίποτε και θα υποχρεώσουν τη χώρα σε νέα οδυνηρά μέτρα. Όταν δίνεις απ' αυτά που δεν έχεις, τότε υποχρεώνεσαι σύντομα σε πολλαπλάσιες περικοπές! Τέτοιες πέτσινες "παροχές" οδηγούν πάντα, σε οδυνηρές περικοπές! [...] κάτι τέτοιο θα μας έφερνε σε σύγκρουση με όλους. [...] Σας το λέω, γιατί συμβαίνει να διαχειρίζεστε τις τύχες του τόπου. Και γιατί δεν θέλω με τίποτε να συμβεί κάτι κακό στον τόπο [...]

Μπορούν να σου ασκήσουν ασφυκτικές πιέσεις, να σου προκαλέσουν ασφυξία ρευστότητας, που θα καταστήσει αναπόφευκτη την αποχώρησή σου από την Ευρωζώνη. Και φοβόμαστε όταν βλέπουμε τέτοιες πιθανές προοπτικές. [...] Σημασία εδώ δεν έχει ποιοι είναι οι "κακοί". Σημασία τελικά έχει να μη συμβεί το κακό στη Χώρα! Σημασία δεν έχει πως "θα πληρώσουν κι εκείνοι για ό,τι κακό συμβεί". Σημασία έχει ότι αυτό που για εκείνους θα είναι απλώς "δυσάρεστο", για μας μπορεί να είναι ολέθριο! Κι εμένα η Χώρα μου με νοιάζει. Κι όταν βλέπω κάποιον να την πηγαίνει κατευθείαν στα βράχια, δεν έχω πρόβλημα με τα... βράχια. Αυτόν που την πάει στα βράχια προσπαθώ να προειδοποιήσω. [...] Μια ισχυρή σχέση, κ. Τσίπρα, θέλει χρόνια για να φτιαχτεί. Και θέλει μόνο λίγα λεπτά για να τη γκρεμίσετε. Οι επιπτώσεις από τέτοιες συμπεριφορές δεν σας νοιάζουν; [...] ό,τι φορτώσετε φέτος στο λογαριασμό, θα το βρείτε αμέσως μπροστά σας σε περιοριστικά μέτρα και καινούργια σκληρή λιτότητα! [...] Τους είπατε για "αέναα" ή "άληκτα" ομόλογα, το λεγόμενα perpetuals. Μα είναι δυνατόν; Ανασύρατε, κ. Τσίπρα, από τα βάθη τις Ιστορίας ένα "εργαλείο", το οποίο χρησιμοποίησε η Μ. Βρετανία για να καλύψει ανάγκες της εν όψει του "επταετούς πολέμου" στα μέσα του 18ου αιώνα! Στη συνέχεια, το χρησιμοποίησε και πάλι η Βρετανία, για να καλύψει τις δαπάνες της στους Ναπολεόντειους πολέμους, στις αρχές του 19ου αιώνα! Και τέλος, στις αρχές του 20ου αιώνα, για να καλύψει τις υπέρογκες δαπάνες της στα τέλη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. [...] κινδυνεύετε να προκαλέσετε σύγκρουση με όλους. [...] Και βέβαια, τις προγραμματικές δηλώσεις σας δεν θα τις ψηφίσουμε, γιατί μαρτυρούν στην καλύτερη περίπτωση τη σύγχυσή σας. Και στη χειρότερη, την πρόθεσή σας να σπρώξετε τη χώρα σε σύγκρουση με

όλους. Και σε απομόνωση απ' όλους! Να την οδηγήσετε σε περιπέτειες, που εμείς κάναμε και θα κάνουμε τα πάντα για να τις αποτρέψουμε. Δεν πρόκειται-επαναλαμβάνω- εμείς να σας υπονομεύσουμε, όπως κάνατε εσείς σε κάθε μας βήμα. Ούτε, βέβαια, πρόκειται να επιτρέψουμε να πάτε την Ελλάδα στα βράχια. Αν εγκαίρως αλλάξετε την πολιτική σας, θα είμαστε δίπλα σας να διορθώσουμε ό,τι μπορεί να διορθωθεί. [...] Τελικά που το πάτε; Σε ρήξη; Σε δημοψήφισμα; Ελπίζω όχι! Θα μας πάει 100 χρόνια πίσω! [...] Φροντίστε εσείς να μη δίνετε όπλα στους εχθρούς της Ελλάδας. Πιστεύω ότι μαζί μπορούμε να αποτρέψουμε τα χειρότερα. [...] Αν δεν ξεκαθαρίσετε αμέσως το τοπίο, θα υπάρχει περίπτωση να γίνετε υπαίτιος κακών εξελίξεων. [...] Αν σας στηρίζουμε, σας το ξαναλέω είναι γιατί δεν θέλουμε να μπούμε σε απρόβλεπτες και επικίνδυνες καταστάσεις για τον τόπο και γιατί δεν πρέπει να αφήσουμε να πάνε χαμένες οι θυσίες του Ελληνικού λαού».⁴⁰

Με τη συγκεκριμένη ρητορική ο Α. Σαμαράς αρχικά καλλιεργεί ανασφάλεια στο λαό ώστε να αυτοπροβληθεί ο ίδιος σαν προστάτης και σωτήρας της Ελλάδας. Ταυτόχρονα δεν παραλείπει να κινδυνολογήσει για την έξοδο της χώρας από το ευρώ και την επιστροφή σε εθνικό νόμισμα, το οποίο συνεπάγεται τη μέγιστη καταστροφή. Το πιθανό αυτό αποτέλεσμα υποστηρίζεται πως δεν πρόκειται να επιφέρει αποκλειστικά οικονομικές δυσχέρειες, αλλά πρωτίστως εθνικές: εξασθενεί η γεωπολιτική θέση της χώρας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εθνική της ασφάλεια και ακεραιότητα. Όπως σχετικά θα υποστηριχθεί, «Η έξοδος της Ελλάδας από την Ευρωζώνη έγινε πάλι

⁴⁰ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*

αντικείμενο ζωηρής συζήτησης. Κι αυτό βλάπτει πολλαπλά και την οικονομία μας και την κοινωνική σταθερότητα. [...] Μια απομονωμένη Ελλάδα δεν είναι «υπερήφανη», δεν είναι καν ασφαλής. Κινδυνεύει άμεσα».⁴¹ Η πιθανότητα εξόδου από την ΕΕ τεκμηριώνεται με αναφορά στην αυθεντία των επικεφαλής των θεσμών της. Όπως ενδεικτικά θα λεχθεί, «Και το ΟΧΙ δεν οδηγεί μόνο στην έξοδο της χώρας απ' το ευρώ, οδηγεί στο χάος. Το είπε πριν από λίγο και ο Γιούνγκερ. Το ΟΧΙ είπε σημαίνει ΟΧΙ της Ελλάδας στην Ευρώπη».⁴²

Οι κίνδυνοι που διαγράφονται από την πιθανή επικράτηση του ΟΧΙ στο δημοψήφισμα είναι, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, άμεσοι. Όπως χαρακτηριστικά θα υποστηριχθεί, «Η έξοδος από το ευρώ θα οδηγήσει σίγουρα σε κατάρρευση και σε τεράστιους εθνικούς κινδύνους με την κοινωνία μας αδύναμη να προμηθεύεται για τα στοιχειώδη, αφού τα πάντα σχεδόν εισάγονται απ' έξω».⁴³ Στην ίδια λογική, θα επισημάνει πως οι επιπτώσεις της εξόδου από το ευρώ θα εκτοξεύσουν το ελληνικό χρέος και θα αυξήσουν δραστικά τις τιμές των αγαθών. Όπως θα σημειώσει, «Αν η νέα δραχμή υποτιμηθεί στο 50% το χρέος θα διπλασιαστεί (ως ποσοστό του ΑΕΠ) και μέσα στη χώρα, οι ίδιοι μισθοί σε δραχμές πια, θα αγοράζουν τα μισά αγαθά σε τιμές ευρώ. Αυτό θα οδηγήσει σε μία απίστευτη, πρωτόγνωρη ανθρωπιστική κρίση, πολύ πολύ χειρότερη από την κρίση που ζήσαμε μέχρι τώρα. Μέχρι τώρα χάσαμε το 30% του ΑΕΠ σε έξι χρόνια, και πάνω που είχαμε αρχίσει να

⁴¹ Αυτόθι.

⁴² Αυτόθι.

⁴³ Αυτόθι.

ανακάμπουμε, θα χάσουμε το 50% του σημερινού ΑΕΠ σε μερικές εβδομάδες. Αυτό είναι αληθινή καταστροφή».⁴⁴

Συνεχίζοντας στην ανάλυση της ρητορικής του Α. Σαμαρά παρατηρούμε ότι χρησιμοποιεί παραδείγματα από απτά αποτελέσματα της πολιτικής ΣΥΡΙΖΑ, η οποία αποτυγχάνει σε κρατικό και διεθνές επίπεδο. Όπως σχετικά θα διαπιστωθεί, «Ήδη, κάθε μέρα που μένουν κλειστές οι τράπεζες, η οικονομία καταρρέει, ο λογαριασμός μεγαλώνει, η ανεργία εκτοξεύεται [...] Αυτό είναι το κόστος των αντιευρωπαϊκών επιλογών της κυβέρνησης. Και τώρα υποκρίνεται, για να μας πει ότι ακόμα διαπραγματεύεται, ότι θέλει δήθεν να παραμείνει στην Ευρώπη, καταγγέλλοντας ταυτόχρονα όλους τους Ευρωπαίους ηγέτες! [...] Η κυβέρνηση κατασπατάλησε όλη την αξιοπιστία της χώρας. Και τώρα η ίδια η Ευρώπη της γύρισε την πλάτη: Τα κοινοτικά κονδύλια κινδυνεύουν. Οι αγροτικές επιδοτήσεις κινδυνεύουν. Ο τουρισμός έχει ήδη υποστεί βαρύ πλήγμα. Όλα όσα κατέκτησε η Ελλάδα τα τελευταία σαράντα χρόνια, βρίσκονται πια στον αέρα».⁴⁵

Στην εκτενή του κινδυνολογία, ο Α. Σαμαράς κάνει λόγο για ευάλωτες ομάδες που θα πληγούν από την ανεύθυνη πολιτική της κυβέρνησης. Στις ομάδες αυτές συγκαταλέγονται η νεολαία, οι συνταξιούχοι, οι καταθέτες, η αγροτική τάξη και οι επιχειρηματίες (ιδιωτική οικονομία), με αναφορά ιδίως στον τραπεζικό τομέα και στην τραπεζική χρηματοδότηση, σε όσους/ες δραστηριοποιούνται στον κλάδο του τουρισμού, σε αντίθεση με τους Δ/Υ που

⁴⁴ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*.

⁴⁵ Βλ. «Δήλωση του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά» (4/7/2015), *ό.π.*.

εμφανίζονται να διαβούν στο «προστατευτικό περιβάλλον» του κράτους. Όπως χαρακτηριστικά θα διαπιστωθεί, «Υπάρχει ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας που δεν του φτάνουν τα λόγια, θέλει συγκεκριμένες απαντήσεις».⁴⁶ Αξιοσημείωτη είναι διαχωριστική γραμμή που τίθεται ανάμεσα στους ιδιωτικούς και δημόσιους υπαλλήλους, όσον αφορά την αντιμετώπισή τους από την κρατική εξουσία. Ο Α. Σαμαράς, απευθυνόμενος προς την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ θα προτρέψει «Να αλλάξετε πολιτική. Διότι εσείς χαϊδεύετε το Δημόσιο, και θυσιάζετε τον ιδιωτικό τομέα. Και ανακοινώνετε ακόμα και τώρα, χιλιάδες προσλήψεις ημετέρων. Κι αυτό δεν πάει άλλο. [...] Και το δημοσιονομικό κενό αυξάνει ακόμα, από την εμμονή σας να αποκαταστήσετε τα προνόμια των συνδικαλιστών. Δέχεστε νέους φόρους και σας απαιτούν ακόμα περισσότερους, γιατί δεν θέλετε να ακουμπήσετε την «ιερή αγελάδα» του δημοσίου. [...] Εγώ αγωνίζομαι για την ανακούφιση του ιδιωτικού τομέα, του επιχειρηματία, του εργαζόμενου, του αυτοαπασχολούμενου, του αγρότη, του άνεργου που περιμένει να γίνει κάποια επένδυση για να βρει δουλειά. Αυτούς νοιάζομαι. Όχι τους «ημέτερους». Ιδιωτικοποιήσεις που ακυρώνετε ή καθυστερείτε και το μεγάλο κράτος που ξαναχτίζετε, είναι οι δύο μεγάλες ιδεολογικές σας εμμονές, και είναι αυτές που καλύπτουν το μισό δημοσιονομικό κενό από εκείνο που σας ζητάνε».⁴⁷ Με αυτόν τον τρόπο, επιχειρεί να κερδίσει την εκλογική υποστήριξη από τις ευάλωτες και πολυπληθείς κοινωνικές ομάδες δείχνοντας ότι ο ίδιος μεριμνά γι αυτές. Παράλληλα, συνεχίζει τη ρητορική του εκφοβισμού με το επιχείρημα ότι εάν

⁴⁶ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*

⁴⁷ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη Διαπραγμάτευση» (5/6/2015), *ό.π.*

συνεχίσει να εφαρμόζεται η πολιτική ΣΥΡΙΖΑ οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες θα χάσουν μέρος του εισοδήματός τους, το οποίο προερχόταν από ευρωπαϊκούς πόρους. Όπως χαρακτηριστικά θα επισημάνει, «Στην απόλυτη ισοπέδωση που θα ακολουθήσει, τα πάντα θα καταστραφούν εκτός από ένα: το μεγάλο κομματικό κράτος. Αυτό θα μείνει όρθιο και θα διαλύει τα πάντα, την ιδιωτική πρωτοβουλία, τις επιχειρήσεις, τον ελεύθερο επαγγελματία, τον αγρότη, αυτοί κυρίως θα πληρώσουν το μάρμαρο. [...] Όλοι καταλαβαίνουν πως δεν υπάρχει περίπτωση να χρεοκοπήσουμε απέναντι στους Ευρωπαίους και να συνεχίσουν εκείνοι να μας δίνουν τα κοινοτικά χρήματα. Οι αγροτικές επιδοτήσεις, τα ΕΣΠΑ, θα παρακρατούνται, τα προγράμματα Erasmus, για τους φοιτητές μας θα χάνονταν. Το ίδιο και για τα start ups για τη νεανική επιχειρηματικότητα δεν θα υπήρχε».⁴⁸

Παρόλα αυτά, ο κίνδυνος απώλειας μέρους των εισοδημάτων δεν περιορίζεται στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, αλλά επεκτείνεται σε όλο το φάσμα της ελληνικής κοινωνίας. Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, θέτουν σε δοκιμασία την κεκτημένη οικονομική ευμάρεια και προκοπή που δημιουργήθηκε από την εργασία των Ελλήνων που διακατέχονται από την αξία της ατομικής ανόδου και της καλύτερευσης των συνθηκών ζωής. Όπως, επίσης, και το «ευρωπαϊκό κεκτημένο» και ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας που διαμορφώνει και την αντίστοιχη ταυτότητα των πολιτών της. Στην οικονομική ευμάρεια του τόπου αποτελεσματικό ρόλο υποστηρίζεται πως έπαιξε η επιτυχής πολιτική της ΝΔ την περίοδο της

⁴⁸ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στη Συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για το Δημοψήφισμα» (29/6/2015), *ό.π.*.

διακυβέρνησής της, η οποία ανακόπηκε από τον ΣΥΡΙΖΑ και επέφερε οδυνηρές συνέπειες στην οικονομία. Όπως χαρακτηριστικά θα υποστηριχθεί, «Η αβεβαιότητα που δημιούργησαν οι πρόωρες εκλογές που εσείς προκαλέσατε, είχαν σαν αποτέλεσμα την καθίζηση των εσόδων τους δύο τελευταίους μήνες. [...] Και στη φετινή χρόνια προγραμματίζαμε άλλα 2 δισεκατομμύρια και θα εισπράτταμε άλλα δύο με τρία δις. Αν εσείς ακυρώσετε όμως τις αποκρατικοποιήσεις που έγιναν και δεν προχωρήσετε σε άλλες, θα χάσετε τουλάχιστον 6 δισεκατομμύρια! [...] επί δικής μας διακυβέρνησης η πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας συνεχώς αναβαθμιζόταν. Τώρα σε δεκαπέντε μέρες δικής σας διακυβέρνησης όλοι οι διεθνείς οίκοι υποβαθμίζουν τη χώρας μας ή ετοιμάζονται να το κάνουν. Κι αυτό μη το υποτιμάτε! Γιατί η αξιολόγηση από τους διεθνείς οίκους είναι το «εισιτήριο» για να βγούμε στις αγορές. [...] σύρατε τη Χώρα σε πρόωρες εκλογές, με οδυνηρές συνέπειες: Είχαμε ήδη βγει στις αγορές. Με το που εμφανίστηκε, όμως, και πάλι η πολιτική αβεβαιότητα, ανέβηκαν ξανά τα spreads, που ως τότε υποχωρούσαν. Κι έτσι έκλεισαν για την Ελλάδα οι αγορές. Όσο πλησίαζε το φάσμα των εκλογών, τα spreads σκαρφάλωναν. Το χρηματιστήριο βυθιζόταν ακόμα περισσότερο. Τα έσοδα υποχωρούσαν. Η θέση της Χώρας αποδυναμωνόταν. Και τελικά, εκεί που πηγαίναμε για έξοδο από το Μνημόνιο ένα χρόνο νωρίτερα, με πιστοληπτική μάλιστα γραμμή στήριξης, τώρα φοβάμαι ότι εσείς μας οδηγείτε σε ένα νέο Μνημόνιο αναγκαστικού δανεισμού. [...] Και δείτε τις πρώτες συνέπειες της πολιτικής σας: Τα επιτόκια εντόκων γραμματίων, ήδη ανέβηκαν από το 2% στο 2,75%. Σε ετήσια βάση, αν δεν ανέβουν κι άλλο, αυτό σημαίνει πάνω από 100 εκατομμύρια πρόσθετη

επιβάρυνση το χρόνο. [...] Ήδη σας προειδοποίησαν δημόσια οι εκπρόσωποι των παραγωγικών φορέων, ακόμα κι αυτοί που συμφωνούν με το πρόγραμμά σας: Ότι οι παραγγελίες από το εξωτερικό μειώνονται ή ακυρώνονται. Ότι οι εγγυητικές επιστολές από τις ελληνικές τράπεζες άρχισαν να μην γίνονται δεκτές. Ότι η Χώρα μπαίνει πάλι σε ένα κλοιό πραγματικής οικονομικής απομόνωσης. [...] Δημιουργήσαμε πρωτογενή πλεονάσματα, τα οποία εσείς σήμερα εξανεμίζετε».⁴⁹ Η άποψη αυτή επιδιώκεται μάλιστα να περιβληθεί με κύρος αυθεντίας με αναφορά σε υψηλόβαθμο πρόσωπο της διεθνούς πολιτικής. Όπως σχετικά θα δηλώσει ο Α. Σαμαράς, «Θα σας διαβάσω τι λέει ο Αντιπρόεδρος της Κομισιόν κ. Ντομπρόβσκις σε προχθεσινή του συνέντευξη. [...] Η Ελλάδα προσέβλεπε στην επιστροφή στις αγορές. Κατέστη ελκυστική για τους επενδυτές. Ως εκ τούτου, είναι κρίμα που βρισκόμαστε σε αυτήν την κατάσταση τώρα».⁵⁰

Η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ, εκτός από την οικονομική ευμάρεια της χώρας, υποστηρίζεται πως υπονομεύει και το ευρωπαϊκό κεκτημένο, καθώς και την υψηλή θέση που έχει η Ελλάδα στην παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων των κρατών. Όπως θα υποστηρίξει ο Α. Σαμαράς, «Ακριβώς επειδή αγαπάμε κ. Υπουργέ την Ελλάδα, δεν θα επιτρέψουμε να τεθεί σε κίνδυνο το Ευρωπαϊκό της μέλλον και η Ευρωπαϊκή της πορεία. [...] Η αξιοπιστία της χώρας αποκαταστάθηκε στο διάστημα που ήμασταν κυβέρνηση πλήρως στο εξωτερικό. Επί δύο χρόνια ο διεθνής τύπος προέβαλλε τις επιτυχίες της Χώρας

⁴⁹ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), *ό.π.*

⁵⁰ Βλ. «Δευτερολογία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδική Ημερήσια Διάταξη συζήτηση στη Βουλή για τη διαπραγμάτευση» (6/6/2015), *ό.π.*

σε όλα τα επίπεδα. [...] Αλλά για την ώρα, βλέπω μάλλον να θέλετε να γκρεμίσετε εκείνα τα οποία καταφέραμε. [...] Νομίζατε, ότι με το που θα θέσετε τις απαιτήσεις σας με "δυναμικό τρόπο", θα αρχίσατε να βρίσκετε "συμμάχους" στην Ευρώπη. Φοβάμαι ότι πέσατε έξω: Ακούσαμε στην αρχή πολλούς "παρηγορητικούς λόγους" από πολλούς. Αλλά τελικά, όλοι σας είπαν: "πηγαίνετε να τα βρείτε με τους εταίρους σας και με το ΔΝΤ". [...] Νομίζατε ότι θα σας στηρίξουν οι ευρωπαϊκές χώρες του Νότου. Πέσατε έξω! [...] Ήδη με αυτά που προλάβετε να πείτε, έφυγαν όλοι οι ξένοι από το διαγωνισμό για τα θαλάσσια οικόπεδα έρευνας υδρογονανθράκων. Τρεις διεθνείς κολοσσοί, από Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία, είχαν πάρει φακέλους για να υποβάλλουν προσφορές. Και έφυγαν όλοι μετά τις εκλογές! Συγχαρητήρια... [...] Εμείς, στα δύσκολα δύο τελευταία χρόνια, με τις σχέσεις Ευρώπης-Ρωσίας να χειροτερεύουν συνεχώς, καταφέραμε και κρατήσαμε τις ισορροπίες. Προσέξτε μην τις ανατρέψετε! Καταφέραμε να ενισχύσουμε τη θέση της Ελλάδας και στο NATO και στην Ευρώπη, ενώ δημιουργήσαμε νέες στρατηγικές συμμαχίες με χώρες εκτός NATO και εκτός Ευρώπης. Από την Αίγυπτο ως το Ισραήλ και από την Κίνα ως το Αζερμπαϊτζάν! Αν θέλετε να το συνεχίσετε αυτό, εμείς απολύτως είμαστε μαζί να σας στηρίξουμε. Αλλά από κάποιες πρώτες κινήσεις σας άγαρμπες, δείξατε ότι και τις παραδοσιακές συμμαχίες θα τραυματίσετε και τις νέες θα χαλάσετε. [...] Η Νέα Δημοκρατία είναι εγγύηση ασφάλειας και σταθερότητας για την ευρωπαϊκή πορεία της Χώρας, ακόμα και στα μάτια όσων δεν την ψήφισαν».⁵¹

⁵¹ Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στη Βουλή, προγραμματικές δηλώσεις» (11/2/2015), ό.π..

Όπως ήδη σημειώθηκε, η πολιτική ρητορική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την δημιουργία ταυτοτήτων ή την έμφαση κάποιων στοιχείων της ήδη υπάρχουσας ταυτότητας ενός λαού. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Α. Σαμαράς προσπαθεί να ανυψώσει το ευρωπαϊκό αίσθημα, τονίζοντας το ευρωπαϊκό στοιχείο της ταυτότητας των Ελλήνων, η απόκτηση και η διατήρηση του οποίου απαιτεί αγώνα. Δεν είναι στοιχείο όπως αυτό της καταγωγής που έχει ο εκάστοτε άνθρωπος από τη στιγμή που θα γεννηθεί. Μια απρόσεχτη ευρωπαϊκή πολιτική, όπως αυτή του ΣΥΡΙΖΑ θέτει σε κίνδυνο το ευρωπαϊκό στοιχείο της ταυτότητάς μας. Όπως σχετικά θα υποστηρίξει, «Αυτό που δεν θέλετε είναι να γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές που οδηγούν σε μία Ελλάδα σύγχρονη, πραγματικά Ευρωπαϊκή».⁵²

2.4.: Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Από την ανάλυση που προηγήθηκε διαπιστώνεται ότι το αφήγημα που προωθείται στο πολιτικό λόγο του Α. Σαμαρά στηρίζεται σε μια αλληλουχία γεγονότων με συγκεκριμένες ερμηνευτικές απολήξεις για την κρίση της χώρας. Σχηματικά, η εξιστόρηση των γεγονότων έχει ως εξής: Όταν η ΝΔ ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας (Ιούνιος 2012) είχε να αντιμετωπίσει μια πρωτόγνωρη κρίση, την οποία παρέλαβε από την προηγούμενη κυβέρνηση (ΠΑΣΟΚ), και η οποία συνεχίζεται από την τωρινή κυβέρνηση (ΣΥΡΙΖΑ). Οι προσπάθειες της ΝΔ να αντιμετωπιστεί η κρίση υποστηρίζεται πως υπήρξαν αποτελεσματικές: Ανακόπηκε η κατηφορική πορεία της χώρας και επιτεύχθηκαν ρυθμοί

⁵² Βλ. «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Αντώνη Σαμαρά στην Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης συζήτηση στη Βουλή για τη Διαπραγμάτευση» (5/6/2015), *ό.π.*.

ανάπτυξης βάσει κοινωνικά ευαίσθητων πολιτικών που έρχονταν σε αντίθεση με τις πρόνοιες του Μνημονίου. Την επιτυχία της ΝΔ διαπιστώνεται πως ανέκοψε η άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ στην κυβέρνηση που απέτυχε να έρθει σε συμφωνία με τους Ευρωπαίους εταίρους και οδήγησε τη χώρα σε δημοψήφισμα. Η καταστροφική αυτή πορεία υποστηρίζεται πως ήταν εσκεμμένη και προσχεδιασμένη από τον ΣΥΡΙΖΑ, ενώ η γενικότερη πολιτική του συνδέεται με αρνητικές επιπτώσεις: Ανάπτυξη του κομματικού κράτους σε βάρος των ευπαθών και οικονομικά αδύναμων κοινωνικών ομάδων, αμφισβήτηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και προοπτικής της χώρας και έξοδος από την Ευρωζώνη, με καταστροφικά αποτελέσματα για την οικονομία και την ασφάλεια της χώρας. Εν κατακλείδι, αυτό που προτείνεται ως κεντρικό πρόβλημα στην αφήγηση του Α. Σαμαρά είναι κυρίως το ζήτημα της οικονομικής κρίσης που αφορά αποκλειστικά την Ελλάδα και την αυξανόμενη ανάγκη βοήθειας από τους εταίρους της. Υπαίτιοι γι αυτήν την κατάσταση είναι αφενός οι προηγούμενες κυβερνήσεις (ΠΑΣΟΚ) και αφετέρου η παρούσα κυβέρνηση (ΣΥΡΙΖΑ) η οποία εντείνει το πρόβλημα ακολουθώντας αναποτελεσματικές πολιτικές. Η προτεινόμενη λύση στο ζήτημα της οικονομικής κρίσης είναι η επάνοδος της ΝΔ στη διακυβέρνηση της χώρας και η εφαρμογή των προβλεπόμενων μνημονιακών πολιτικών ώστε να γίνει κατορθωτό σε βάθος χρόνου η χώρα να μπορέσει να απαλλαχθεί από τα μνημόνια και να ορθοποδήσει οικονομικά.

Το αφήγημα που διαμορφώνει ο πολιτικός λόγος του Α. Σαμαρά συνδέεται με μια συγκεκριμένη ρητορική και επιχειρηματολογία. Εν προκειμένω, η απόπειρα να πεισθεί το εκλογικό σώμα για την ορθότητα των πολιτικών

θέσεων που διατυπώνονται βασίζεται στην (υλική και μεταφορική) κινδυνολογία και την καταστροφολογία, στον συναισθηματικό εκβιασμό και στη μείωση του ήθους του πολιτικού αντιπάλου. Στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα σχήματα μεταφοράς για να αποτυπώσουν δεδομένα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, καθώς και σειρά άλλες τεχνικές (ύφος γλώσσας, ρητορικές ερωτήσεις, απεύθυνση σε πρώτο πρόσωπο, παραπομπές σε «έγκυρες πηγές» και τοποθετήσεις πολιτικών ηγετών και θεσμών, κ.λπ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η κρίση στον πολιτικό λόγο του Α. Τσίπρα

3.1.: Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Σκοπός του εν λόγω κεφαλαίου είναι να εξετάσει το αφήγημα και τη ρητορική που αναπτύσσεται στον πολιτικό λόγο του Α. Τσίπρα αναφορικά με το δημοψήφισμα και την αντιμετώπιση γενικότερα της οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα. Τα κείμενα πολιτικού λόγου που εξετάζονται περιλαμβάνουν ομιλία του Α. Τσίπρα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στη Βουλή των Ελλήνων, καθώς και το Διάγγελμα προς τον ελληνικό λαό και τον χαιρετισμό σε δημόσια συγκέντρωση στην Πλατεία του Συντάγματος με αφορμή το δημοψήφισμα. Οι ομιλίες αυτές, έλαβαν χώρα στη διάρκεια ενός έντονου, από την άποψη των εξελίξεων και των γεγονότων, χρονικού διαστήματος (περιορισμός διακίνησης χρημάτων κ.λπ.). Στόχος είναι να εντοπιστούν τα στοιχεία εκείνα της επιχειρηματολογίας που αρθρώνεται προκειμένου να πεισθεί το (εκλογικό) ακροατήριο για τις πολιτικές επιλογές που προκρίνονται και την ανάγκη τήρησης μιας συγκεκριμένης στάσης στο δημοψήφισμα. Εξετάζεται επίσης το γενικότερο αφήγημα που διατυπώνεται στον πολιτικό λόγο του Α. Τσίπρα σχετικά με τις αιτίες της οικονομικής κρίσης και τις προσηκουσες πολιτικές για την υπέρβασή της.

3.2.: Η αφήγηση της κρίσης

Στο αφήγημα που διαμορφώνει ο πολιτικός λόγος του Α. Τσίπρα οι αιτίες της οικονομικής κρίσης εντοπίζονται στις αποτυχημένες μνημονιακές πολιτικές των προηγούμενων κυβερνήσεων (ΝΔ, ΠΑΣΟΚ). Οι πολιτικές αυτές, είχαν ως αποτέλεσμα αφενός να βλάψουν σε μεγάλο βαθμό τη χώρα και, αφετέρου, να δημιουργήσουν σημαντικά εμπόδια για τη μετέπειτα ανάπτυξή της. Όπως χαρακτηριστικά θα διαπιστώσει ο Α. Τσίπρας, «Το εγχώριο πολιτικό σύστημα, αφού οδήγησε τη χώρα στη χρεοκοπία, τώρα σχεδιάζει να ρίξει τα βάρη σε εμάς που προσπαθούμε να σταματήσουμε την πορεία της καταστροφής. Και, μάλιστα, ονειρεύονται και την ολική τους επαναφορά».⁵³ Σε άλλη δε ευκαιρία, θα υποστηρίξει ότι «Μαζί θα αγωνιστούμε για να ξαναφτιάξουμε μια Ελλάδα καλύτερη από αυτή που δημιούργησαν πέντε χρόνια καταστροφής».⁵⁴

Τα μνημόνια, με τις πολιτικές που συνεπάγονται, διαπιστώνεται πως εντείνουν το οικονομικό πρόβλημα της χώρας και δυσχεραίνουν την έξοδο από την κρίση. Όπως χαρακτηριστικά θα δηλώσει ο Α. Τσίπρας, «Άλλωστε γνωρίζετε, ήμουν εγώ ο ίδιος πριν από ένα χρόνο, υποψήφιος για την προεδρία της Κομισιόν στις ευρωεκλογές. Ενώπιον των Ευρωπαίων και τότε διατύπωσα τη θέση ότι οι πολιτικές λιτότητας πρέπει να σταματήσουν, ότι τα μνημόνια δεν είναι ο δρόμος για την έξοδο από την κρίση».⁵⁵ Παρά το γεγονός ότι οι πολιτικές λιτότητας κρίνονται ως αδιέξοδες διαπιστώνεται πως

⁵³ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο https://www.youtube.com/watch?v=asZmRNCwE_g (ημερομηνία προσπέλασης 26-06-2017).

⁵⁴ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <http://primeminister.gr/2015/07/04/13848> (ημερομηνία προσπέλασης 26-06-2017).

⁵⁵ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), ό.π..

συνεχίζουν να προτείνονται από τους «Θεσμούς» και μάλιστα με πρόσθετες πολιτικές που επιβαρύνουν το ήδη μειωμένο εισόδημα των νοικοκυριών. Ο Α. Τσίπρας θα δηλώσει πως «Ζητήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση να αποδεχτεί μια πρόταση που συσσωρεύει νέα δυσβάσταχτα βάρη στον ελληνικό λαό και υπονομεύει την ανάκαμψη της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, όχι μόνο συντηρώντας την αβεβαιότητα, αλλά και διογκώνοντας ακόμα περισσότερο τις κοινωνικές ανισότητες. Η πρόταση των θεσμών περιλαμβάνει: μέτρα που οδηγούν στην περαιτέρω απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, περικοπές συντάξεων, νέες μειώσεις στους μισθούς του δημοσίου τομέα καθώς και αύξηση του ΦΠΑ στα τρόφιμα, την εστίαση και τον τουρισμό, με ταυτόχρονη κατάργηση των ελαφρύνσεων στη νησιωτική Ελλάδα».⁵⁶

Σε όλο αυτό το διάστημα, με τις εξελίξεις να έχουν άμεση επίπτωση στη ζωή των πολιτών, υποστηρίζεται πως δεν ζητήθηκε η άποψη του ελληνικού λαού. Η μόνη περίπτωση που μπορεί να θεωρηθεί ότι ο ελληνικός λαός απέρριψε τις πολιτικές που ακολουθούσαν οι προηγούμενες κυβερνήσεις ήταν στις βουλευτικές εκλογές τον Ιανουάριο 2015, όταν επέλεξε να εκλέξει ένα νέο κόμμα, το οποίο στην προεκλογική εκστρατεία του ήταν αντίθετο στις μνημονιακές πολιτικές. Όπως σχετικά θα διαπιστωθεί, «Σε όλο αυτό το διάστημα των διαπραγματεύσεων, μας ζητήθηκε να εφαρμόσουμε τις μνημονιακές συμφωνίες που σύνηψαν προηγούμενες κυβερνήσεις, παρόλο

⁵⁶ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <http://primeminister.gr/2015/06/27/13822> (ημερομηνία προσπέλασης 26-06-2017).

που αυτές καταδικάστηκαν κατηγορηματικά από τον Ελληνικό λαό στις πρόσφατες εκλογές».⁵⁷

Οι ευρωπαϊκές πολιτικές δυνάμεις και η εγχώρια αντιπολίτευση διαπιστώνεται πως δεν σέβονται την κατηγορηματική αυτή άποψη του ελληνικού λαού. Ο Α. Τσίπρας θα δηλώσει «[...] Ότι το πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα ήταν αποτυχημένο. Ότι η Ευρώπη πρέπει να πάψει να φέρεται αντιδημοκρατικά. Λίγους μήνες μετά τον Γενάρη του 2015, ο λαός μας επισφράγισε αυτή την εκτίμηση. Δυστυχώς ορισμένοι στην Ευρώπη επιμένουν να αρνούνται να το κατανοήσουν, να αρνούνται να παραδεχτούν».⁵⁸ Στο μέτρο λοιπόν που οι θεσμοί επιμένουν σε αυτή την πολιτική ουσιαστικά έρχονται σε αντίθεση με το δημοκρατικό δικαίωμα ενός λαού να επιλέγει αυτό που νομίζει ορθότερο. Όπως σχετικά θα υποστηριχθεί, «[...] μας ζητήθηκε να εφαρμόσουμε τις μνημονιακές συμφωνίες που σύνηψαν προηγούμενες κυβερνήσεις, παρόλο που αυτές καταδικάστηκαν κατηγορηματικά από τον Ελληνικό λαό στις πρόσφατες εκλογές. Ωστόσο ούτε μια στιγμή δεν σκεφτήκαμε να υποκύψουμε. Να προδώσουμε -δηλαδή- τη δική σας εμπιστοσύνη».⁵⁹

Στη λογική αυτή, θα υποστηριχθεί πως η δημοκρατία δεν ανήκει αποκλειστικά στον τόπο που γεννήθηκε, αλλά αποτελεί συστατικό στοιχείο της Ευρώπης. Συνεπώς, οι ευρωπαϊκοί θεσμοί θα πρέπει να αντιμετωπίζουν με δημοκρατικό τρόπο τις αποφάσεις ενός λαού. Διαφορετικά, όπως θα

⁵⁷ *Αυτόθι.*

⁵⁸ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*

⁵⁹ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

υποστηριχθεί, «Όσοι θέλουν μια Ευρώπη κολλημένη σε λογικές αυταρχισμού, σε λογικές μη σεβασμού στη δημοκρατία, όσοι θέλουν την Ευρώπη μια επιδερμική ένωση με συγκολλητική ουσία το ΔΝΤ, δεν είναι οραματιστές για την Ευρώπη. Είναι άτολμοι πολιτικοί, που αδυνατούν να σκεφτούν ως Ευρωπαίοι».⁶⁰ Η αλληλεγγύη και η δημοκρατία είναι δύο έννοιες πολύ στενά συνδεδεμένες με τα Ευρωπαϊκά θεμέλια και οι λογικές των μνημονίων υποστηρίζεται πως αντίκεινται στις αξίες αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, ο Α. Τσίπρας θα ζητήσει «[...] εντολή διαπραγμάτευσης με τους εταίρους μας για να τερματιστεί η λιτότητα και να επανέλθει στη χώρα μας η ευημερία και η κοινωνική δικαιοσύνη»,⁶¹ ενώ σε άλλη ευκαιρία θα προτρέψει τους πολίτες «[...] να πούμε ΟΧΙ στις συνταγές των μνημονίων που καταστρέφουν την Ευρώπη»,⁶² ώστε «Να επιστρέψει στην Ευρώπη, γιατί θέλουμε η Ευρώπη να επιστρέψει στις ιδρυτικές της αξίες. Σε αυτές που τόσα χρόνια παραμέρισε για να εφαρμόσει αδιέξοδα προγράμματα λιτότητας, εξαναγκάζοντας τους λαούς της σε επιλογές πέρα από τη θέλησή τους».⁶³

Στην καταδίκη αυτών των πολιτικών συνηγορούν και λόγοι στοιχειώδους εθνικής αξιοπρέπειας, στο μέτρο που αυτές οι πολιτικές λιτότητας διαπιστώνεται πως επιδιώκεται να προωθηθούν με εκβιαστικές μεθόδους. Όπως χαρακτηριστικά θα διακηρύξει ο Α. Τσίπρας, «Ό,τι και να ξημερώσει τη Δευτέρα είμαστε ήδη νικητές. Η Ελλάδα έστειλε μήνυμα αξιοπρέπειας, έστειλε

⁶⁰ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*.

⁶¹ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*.

⁶² Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*.

⁶³ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*.

μήνυμα περηφάνιας. Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει αυτό το πάθος, κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει αυτή την αγωνία για ζωή, την αγωνία για ελπίδα, την αγωνία για αισιοδοξία».⁶⁴

Περνώντας στο μέρος των ομιλιών όπου προτείνονται οι λύσεις αναφορικά με το πρόβλημα της κρίσης, θεωρείται απαραίτητο να διασαφηνίσουμε αρχικά το ίδιο το πρόβλημα, καθώς και τον τρόπο που τον αντιλαμβάνεται ο Α. Τσίπρας. Σύμφωνα με τον Α. Τσίπρα, το κυρίως πρόβλημα της χώρας δεν είναι οικονομικό (αυτό αποτελεί μετέπειτα σύμπτωμα), αλλά το ότι υπάρχει έλλειψη δημοκρατίας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το πολιτικό πρόβλημα που προκύπτει, το πρόβλημα δημοκρατίας, μπορεί να επιλυθεί μόνο με περισσότερη δημοκρατία, δηλαδή την προσφυγή σε δημοψήφισμα. Η κρίση, με άλλα λόγια, είναι πρωτίστως πολιτική. Συνεπώς, θα μπορέσει να εξαλειφθεί με την εφαρμογή μιας διαφορετικής πολιτικής, η οποία θα είναι πιο δίκαιη, βιώσιμη και αποτελεσματική. Όπως σχετικά θα υποστηρίξει ο Α. Τσίπρας, «Στην ελληνική κυβέρνηση δόθηκε ένα τελεσίγραφο για την εφαρμογή ακριβώς της ίδιας συνταγής και όλων των εκκρεμοτήτων του μνημονίου που δεν εφαρμόστηκαν. Και μάλιστα χωρίς καμία πρόβλεψη για το χρέος και τη χρηματοδότηση. Το τελεσίγραφο δεν έγινε αποδεκτό. Η αυτονόητη διέξοδος ήταν να απευθυνθούμε στο λαό γιατί η δημοκρατία δεν έχει αδιέξοδα. Και αυτό πράττουμε».⁶⁵ Σε άλλη δε ευκαιρία θα δηλώσει ότι «Σήμερα δεν διαμαρτυρόμαστε, σήμερα δεν διαδηλώνουμε, σήμερα γιορτάζουμε. Σήμερα

⁶⁴ Βλ. «Ομιλία του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στην Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου» (08-07-2015), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο <http://primeminister.gr/2015/07/08/13864> (ημερομηνία προσπέλασης 26-06-2017).

⁶⁵ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*.

γιορτάζει η δημοκρατία. Η δημοκρατία είναι γιορτή, η δημοκρατία είναι χαρά, η δημοκρατία είναι λύτρωση, η δημοκρατία είναι διέξοδος. Και σήμερα γιορτάζουμε τη νίκη της δημοκρατίας».⁶⁶

Η έλλειψη δημοκρατίας είναι η κύρια αιτία που οδήγησε στην πολυετή κρίση, συνεπώς η λύση βρίσκεται στην επαναφορά των δημοκρατικών αξιών και πρακτικών, πόσο μάλλον στο δημοψήφισμα που αποτελεί την πεμπουσία ενός αμιγώς δημοκρατικού πολιτεύματος. Ακόμη, αποτελεί ένα ηχηρό μήνυμα για την ανάγκη της Ευρώπης να επιστρέψει στις ιδρυτικές δημοκρατικές αρχές της. Δεν περιορίζεται σε εθνικό ζήτημα, αλλά έχει υπερεθνικό χαρακτήρα. Όπως χαρακτηριστικά θα διαπιστωθεί, «Σήμερα όλος ο πλανήτης έχει τα μάτια του στραμμένα στην πλατεία Συντάγματος, στις μικρές και μεγάλες πλατείες της πατρίδας μας. [...] Πολίτες της Αθήνας, Ελληνικό λαέ, Την Κυριακή δίνουμε όλοι μαζί μήνυμα δημοκρατίας και αξιοπρέπειας στην Ευρώπη και στον κόσμο. Στέλνουμε ξανά μήνυμα ελπίδας στους λαούς. Γιατί την Κυριακή δεν αποφασίζουμε απλά να μείνουμε στην Ευρώπη. Αποφασίζουμε να ζήσουμε με αξιοπρέπεια στην Ευρώπη, να δουλέψουμε και να προκόψουμε στην Ευρώπη. Να είμαστε ίσοι έναντι ίσων στην Ευρώπη. [...] Να αποφασίσετε για μια Ελλάδα περήφανη σε μια Ευρώπη δημοκρατική. [...] Ο λαός μας θα προχωρήσει. Η Ελλάδα στην Ευρώπη της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης».⁶⁷

Η πολιτική άρνησης των μνημονιακών πολιτικών λιτότητας και η ανάγκη να ερωτηθεί σχετικά ο λαός υποστηρίζεται πως δεν επισείει τον κίνδυνο να

⁶⁶ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*.

⁶⁷ *Αυτόθι.*

επιστρέψει η χώρα σε εθνικό νόμισμα και το δημοψήφισμα δεν αφορά σε καμιά περίπτωση μια τέτοια προοπτική. Υποστηρίζεται, αντίθετα, πως το δημοψήφισμα θα αναδείξει την άποψη του λαού εάν επιθυμεί να υποστεί ένα μνημόνιο ακόμα ή εάν επιθυμεί να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις με ορίζοντα μια βιώσιμη λύση στο οικονομικό πρόβλημα της χώρας. Όπως χαρακτηριστικά θα λεχθεί, «Το δημοψήφισμα της Κυριακής δεν αφορά την παραμονή ή όχι της χώρας μας στην Ευρωζώνη. Αυτή είναι δεδομένη και κανείς δε μπορεί να την αμφισβητήσει. Την Κυριακή επιλέγουμε αν θα αποδεχτούμε τη συγκεκριμένη συμφωνία ή θα διεκδικήσουμε άμεσα, και με δεδομένη τη λαϊκή ετυμηγορία, μια βιώσιμη λύση. Σε κάθε περίπτωση θέλω να διαβεβαιώσω τον ελληνικό λαό ότι σταθερή πρόθεση της κυβέρνησης είναι η επίτευξη μιας συμφωνίας με τους εταίρους, με όρους βιωσιμότητας και προοπτικής».⁶⁸

Την επιλογή αυτή επιβάλλει και το γεγονός ότι το ζήτημα της κρίσης και της αντιμετώπισής της δεν αφορά όπως υποστηρίζεται μεμονωμένα την Ελλάδα, αλλά ουσιαστικά τις ίδιες τις ιδρυτικές αρχές και αξίες της ΕΕ. Θα διαπιστωθεί, εν προκειμένω, πως η συμφωνία που προτείνουν οι Θεσμοί συνιστά «Ένα τελεσίγραφο που αντίκειται στις ιδρυτικές αρχές και αξίες της Ευρώπης. Στις αξίες του κοινού ευρωπαϊκού μας οικοδομήματος. [...] Οι προτάσεις αυτές που παραβιάζουν ευθέως το ευρωπαϊκό κοινωνικό κεκτημένο και τα θεμελιώδη δικαιώματα [...]».⁶⁹ Το ίδιο σκεπτικό επαναλαμβάνεται και σε άλλες δημόσιες τοποθετήσεις του Α. Τσίπρα, στις οποίες προτρέπονται «Οι ηγετικές

⁶⁸ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*.

⁶⁹ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*.

ευρωπαϊκές δυνάμεις να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων και να πάρουν πρωτοβουλίες που θα δίνουν επιτέλους οριστικό τέλος στην ελληνική κρίση δημόσιου χρέους, μια κρίση που αγγίζει και άλλες ευρωπαϊκές χώρες απειλώντας το ίδιο το μέλλον της ευρωπαϊκής ενοποίησης».⁷⁰ Κι αυτό, διότι όπως υποστηρίζεται «Η Ευρώπη που γνωρίσαμε, η Ευρώπη των ιδρυτικών της αξιών δεν έχει καμιά σχέση με τους εκβιασμούς και τα τελεσίγραφα».⁷¹

Εν κατακλείδι, στον πολιτικό λόγο του Α. Τσίπρα πρόβλημα της κρίσης δεν αφορά μονάχα την ελληνική οικονομία, αλλά επεκτείνεται σε όλη την Ευρώπη και αναφέρεται πρωτίστως στον αξιακό της πυρήνα και το ιδρυτικό της ιδεώδες. Συνεπώς, η λύση θα πρέπει να αναζητηθεί στη βάση του αξιακού ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Μια συμφωνία που «[...] θα σέβεται τόσο τη δημοκρατία όσο και τους κοινούς ευρωπαϊκούς κανόνες και θα οδηγεί στην οριστική έξοδο από την κρίση. [...] Με επιστολή μου θα ζητήσω επισήμως από τους ηγέτες της ΕΕ και τους θεσμούς, ολιγοήμερη παράταση του προγράμματος, προκειμένου ο Ελληνικός λαός να αποφασίσει, ελεύθερος από πιέσεις και εκβιασμούς, όπως επιτάσσει το Σύνταγμα της χώρας μας και η δημοκρατική παράδοση της Ευρώπης. [...] Σε αυτές τις κρίσιμες ώρες πρέπει όλοι να θυμόμαστε ότι η Ευρώπη είναι το κοινό σπίτι των λαών της. Ότι στην Ευρώπη δεν υπάρχουν ιδιοκτήτες και φιλοξενούμενοι. Η Ελλάδα είναι και θα παραμείνει αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρώπης και η Ευρώπη αναπόσπαστο

⁷⁰ Αυτόθι.

⁷¹ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), ό.π..

κομμάτι της Ελλάδας. Όμως Ευρώπη χωρίς δημοκρατία θα είναι μια Ευρώπη χωρίς ταυτότητα και χωρίς πυξίδα».⁷²

Η επιλογή του δημοψηφίσματος ως λύση δεν είναι άσχετη με πρακτικές που η ίδια η ΕΕ έχει στο παρελθόν προκρίνει ως έκφραση αυτής ακριβώς της πολιτικής φυσιογνωμίας της (δημοψηφίσματα για το Ευρωσύνταγμα, συνθήκη Λισσαβώνας). Στο επιχείρημα του Α. Τσίπρα για την αναζήτηση λύσεων μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες παρατίθενται παραδείγματα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες και υπογραμμίζεται αυτήν ακριβώς η λειτουργία των δημοψηφισμάτων ως συστατικό στοιχείο της δημοκρατικής λειτουργίας. Όπως χαρακτηριστικά θα διακηρυχθεί, «Και θέλω να επαναλάβω ότι η δημοκρατική επιλογή βρίσκεται στον πυρήνα των ευρωπαϊκών παραδόσεων. Σε πολύ σημαντικές στιγμές της ευρωπαϊκής ιστορίας, οι λαοί με δημοψηφίσματα έπαιρναν κρίσιμες αποφάσεις. Αυτό συνέβη στη Γαλλία και σε πολλές άλλες χώρες με το δημοψήφισμα για το ευρωσύνταγμα. Αυτό συνέβη στην Ιρλανδία όπου το δημοψήφισμα ακύρωσε προσωρινά τη Συνθήκη της Λισσαβώνας και οδήγησε σε επαναδιαπραγμάτευση, όπου η Ιρλανδία κέρδισε καλύτερους όρους. Δυστυχώς, στη περίπτωση της Ελλάδας είχαμε άλλα μέτρα και σταθμά. Προσωπικά δεν θα περίμενα ποτέ η δημοκρατική Ευρώπη να μην αντιλαμβάνεται την ανάγκη να δώσει χώρο και χρόνο σε έναν λαό προκειμένου να επιλέξει κυρίαρχα για το μέλλον του».⁷³

⁷² Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

⁷³ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*

3.3.: Η ρητορική της κρίσης

Αναλύοντας τις ρητορικές τεχνικές του Α. Τσίπρα παρατηρούμε αρχικά την έμφαση που δίνει στην ανισότητα του αγώνα Ελλάδας έναντι των δανειστών, η οποία προσιδιάζει με αυτήν του Αγώνα της εθνικής απελευθέρωσης (1821). Όπως σχετικά θα διακηρυχθεί, «Δεν έχουμε τα μέσα, αλλά έχουμε κάτι κυριότερο: το δίκαιο του αγώνα μας. Ελληνίδες Έλληνες, εδώ και 6 μήνες η ελληνική κυβέρνηση δίνει μια μάχη μέσα σε συνθήκες πρωτοφανούς οικονομικής ασφυξίας, προκειμένου να εφαρμόσει τη δική σας εντολή, της 25ης Γενάρη».⁷⁴ Σε άλλη δε ομιλία του, θα υποστηρίξει πως «Για έναν λαό, μικρό λαό που πολεμά δίχως σπαθιά και βόλια. Που πολεμά όμως έχοντας στα χέρια, το πιο δυνατό όπλο από όλα τα όπλα που υπάρχουν στον πλανήτη: Το δίκιο Έχουμε το δίκιο με το μέρος μας. Έχουμε το δίκιο. Θα νικήσουμε».⁷⁵

Το δημοψήφισμα δεν προτείνεται απλώς ως μία δημοκρατική διαδικασία που πρόκειται να εκφράσει άμεσα την άποψη του ελληνικού λαού, αλλά συνδέεται με την ελληνική επανάσταση και τον αγώνα υπέρ της εθνικής ανεξαρτησίας και, πολύ περισσότερο, με την υπεράσπιση της εθνικής μας ανεξαρτησίας όπως συνέβη το 1940 με το ιστορικό ΟΧΙ της Ελλάδας προς το τελεσίγραφο της φασιστικής Ιταλίας. Στην παράδοση αυτή, οι Έλληνες και οι Ελληνίδες υποστηρίζεται πως οφείλουν να συνεχίσουν τον άνισο αγώνα υπέρ της ελευθερίας, η οποία υπονομεύεται ευθέως από τους Ευρωπαίους εταίρους. Όπως θα διακηρυχθεί, «Ελληνίδες και Έλληνες. Αυτή τη στιγμή βαραίνει πάνω

⁷⁴ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

⁷⁵ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*

μας ιστορική η ευθύνη απέναντι στους αγώνες και στις θυσίες του ελληνικού λαού για την κατοχύρωση της Δημοκρατίας και της εθνικής μας κυριαρχίας. Η ευθύνη μας απέναντι στο μέλλον της χώρας μας. Και η ευθύνη αυτή μας υποχρεώνει να απαντήσουμε στο τελεσίγραφο με βάση την κυρίαρχη βούληση του ελληνικού λαού. [...] Ελληνίδες, Έλληνες, στο εκβιαστικό τελεσίγραφο για την αποδοχή από τη μεριά μας μιας αυστηρής και ταπεινωτικής λιτότητας δίχως τέλος και χωρίς προοπτική να ορθοποδήσουμε ποτέ κοινωνικά και οικονομικά, σας καλώ να αποφασίσετε κυρίαρχα και περήφανα, όπως η ιστορία των Ελλήνων προστάζει. Στον αυταρχισμό και στη σκληρή λιτότητα, να απαντήσουμε με δημοκρατία, με ψυχραιμία και αποφασιστικότητα. [...] Σας καλώ όλους και όλες με εθνική ομοψυχία, ενότητα και ψυχραιμία να πάρουμε τις αποφάσεις που μας αξίζουν. Για εμάς, για τις επόμενες γενιές, για την ιστορία των Ελλήνων. Για την κυριαρχία και την αξιοπρέπεια του λαού μας».⁷⁶ Η συνειρμική αυτή ταύτιση τονίζεται και σε άλλη ομιλία, στην οποία διαπιστώνεται πως «[...] Ο Ελληνικός λαός έχει πολλές φορές στην ιστορία του αποδειξει ότι ξέρει να επιστρέφει τα τελεσίγραφα. Τα τελεσίγραφα ενίοτε επιστρέφονται. Οι πιο λαμπρές σελίδες στην ιστορία αυτού του τόπου και αυτού του λαού, ήταν σελίδες τόλμης και αρετής. Σας καλώ να ξαναγράψουμε μαζί ιστορικές στιγμές ανάταξης και ελευθερίας. Σας καλώ την Κυριακή να πείτε ξανά ένα μεγάλο και περήφανο ΟΧΙ στα τελεσίγραφα. Να γυρίσετε την πλάτη σε αυτούς που σας τρομοκρατούν καθημερινά. [...] Το ΟΧΙ θα γράψει ιστορία».⁷⁷

⁷⁶ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

⁷⁷ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*

Εκτός από τους αγώνες για την εθνική ανεξαρτησία της χώρας, το δημοψήφισμα διαπιστώνεται πως συνδέεται με την υπέρτατη αξία της δημοκρατίας, η οποία γεννήθηκε στην αρχαία Ελλάδα και είναι ευθύνη των απογόνων της να την υπερασπιστούν. Σύμφωνα με τον Α. Τσίπρα, «Η Ελλάδα, τόπος που γέννησε τη δημοκρατία, να στείλει μια ηχηρή απάντηση δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή και τη παγκόσμια κοινότητα. Και δεσμεύομαι προσωπικά ότι θα σεβαστώ το αποτέλεσμα της δημοκρατικής σας επιλογής, όποιο και αν είναι αυτό. Και είμαι απολύτως βέβαιος ότι η επιλογή σας θα τιμά την ιστορία της πατρίδας μας και θα στείλει μήνυμα αξιοπρέπειας σε ολόκληρο τον κόσμο».⁷⁸ Αυτή η πολιτική στάση και συμπεριφορά «Είναι η ευθύνη μας προς τους γονείς μας, προς τα παιδιά μας, προς τους εαυτούς μας. Είναι το χρέος μας απέναντι στην ιστορία».⁷⁹ Κι αυτό, διότι «Στον τόπο που γεννήθηκε η δημοκρατία, ξαναδίνουμε μια ευκαιρία στη δημοκρατία να επιστρέψει».⁸⁰

Με τις αναφορές σε ηρωικές στιγμές του έθνους στο παρελθόν επιδιώκεται να εξυψωθεί το αίσθημα ευθύνης προς την ιστορία ώστε οι σημερινοί απόγονοι να πράξουν αναλόγως. Διαφορετικά, προδίδεται αυτήν ακριβώς η παράδοση και ιστορία, η οποία βασίζεται σε έναν διαρκή αγώνα υπέρ της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «Γνωρίζω πολύ καλά ότι αυτές τις ώρες οι σειρήνες της καταστροφής οργιάζουν. Σας εκβιάζουν και σας καλούν να ψηφίσετε ΝΑΙ σε όλα τα μέτρα που ζητούν οι δανειστές και μάλιστα χωρίς κανένα αντίκρισμα εξόδου από την

⁷⁸ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

⁷⁹ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*

⁸⁰ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*

κρίση. Να πείτε κι εσείς όπως έλεγαν εκείνες τις κακές μέρες του κοινοβουλίου, που έχουμε αφήσει πίσω μας, ΝΑΙ σε όλα. Να γίνετε και εσείς ένα με αυτούς. Συνένοχοι στη διαιώνιση των μνημονίων».⁸¹

Στην περίπτωση υπερίσχυσης του ΟΧΙ, ο ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζεται πως θα συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις, αυτή τη φορά όμως από θέση ισχύος. Όπως διαπιστώνεται, «Ήδη μετά την απόφασή μας για δημοψήφισμα έπεσαν στο τραπέζι καλύτερες προτάσεις για το χρέος και την αναγκαία αναδιάρθρωσή του, από αυτές που είχαμε μέχρι τη Παρασκευή. Δεν τις αφήσαμε να πέσουν κάτω. Αμέσως καταθέσαμε τις αντιπροτάσεις μας ζητώντας βιώσιμη λύση και εξ' αυτού του λόγου συνεκλήθη εκτάκτως, χθες, το Eurogroup το οποίο και θα συζητήσει εκ νέου σήμερα το απόγευμα. Αν υπάρξει θετική κατάληξη θα ανταποκριθούμε άμεσα. Σε κάθε περίπτωση η ελληνική κυβέρνηση παραμένει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και θα παραμείνει μέχρι τέλους. Και θα είναι εκεί και τη Δευτέρα, αμέσως μετά το δημοψήφισμα με καλύτερους όρους για την ελληνική πλευρά. [...] Από την άλλη μεριά το ΌΧΙ δεν αποτελεί απλά ένα σύνθημα. Το ΟΧΙ είναι αποφασιστικό βήμα για μια καλύτερη συμφωνία που στοχεύουμε να υπογραφεί αμέσως μετά το αποτέλεσμα της Κυριακής. Αποτελεί την ξεκάθαρη επιλογή του λαού για το πώς θα ζήσει την επόμενη ημέρα. ΌΧΙ δε σημαίνει ρήξη με την Ευρώπη, αλλά επιστροφή στην Ευρώπη των αξιών. ΌΧΙ σημαίνει: ισχυρή πίεση για μια οικονομικά βιώσιμη συμφωνία, που θα δίνει λύση στο χρέος, δε θα το εκτινάσσει, δε θα υπονομεύει στο διηνεκές την προσπάθειά μας για την ανόρθωση της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

⁸¹ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*.

Όχι σημαίνει πίεση ισχυρή για μια συμφωνία κοινωνικά δίκαιη, που θα κατανέμει τα βάρη στους "έχοντες" και όχι στους μισθωτούς και τους συνταξιούχους. Μια συμφωνία που θα οδηγεί δηλαδή σε σύντομο χρονικό διάστημα τη χώρα ξανά στις διεθνείς χρηματαγορές, ώστε να τερματισθεί η εποπτεία και η επιτροπεία. Μια συμφωνία που θα περιέχει τις μεταρρυθμίσεις εκείνες που θα τιμωρήσουν, μια για πάντα, τους θύλακες της διαπλοκής που τροφοδότησαν όλα αυτά τα χρόνια το πολιτικό σύστημα. Και θα αντιμετωπίζει ταυτόχρονα την ανθρωπιστική κρίση, θα δημιουργεί δηλαδή ένα συνολικό δίκτυ ασφαλείας για όσους βρίσκονται σήμερα στο περιθώριο εξαιτίας ακριβώς αυτών των πολιτικών που εφαρμόστηκαν τόσο χρόνια στην πατρίδα μας. [...] Σας καλώ να ενισχύσετε αυτή τη διαπραγματευτική προσπάθεια, σας καλώ να πούμε ΟΧΙ στις συνταγές των μνημονίων που καταστρέφουν την Ευρώπη. Σας καλώ να απαντήσουμε καταφατικά στην προοπτική μιας βιώσιμης λύσης. Να ανοίξουμε μια λαμπρή σελίδα δημοκρατίας. Και μια βέβαιη ελπίδα για μια καλύτερη συμφωνία».⁸² Σε άλλη δε ευκαιρία θα διακηρύξει πως «Θα τους πούμε ΟΧΙ την Κυριακή. Δεν θα αφήσουμε την Ευρώπη στα χέρια όσων θέλουν να την αρπάξουν από τη δημοκρατική της παράδοση. Από το δημοκρατικό της κεκτημένο. Από τις ιδρυτικές της αρχές. Της Δημοκρατίας, της αλληλεγγύης και του αλληλοσεβασμού»,⁸³ ενώ και στην Ομιλία του στο Ευρωκοινοβούλιο θα επισημάνει πως «[...] η γενναία επιλογή του ελληνικού λαού δεν αποτελεί επιλογή ρήξης με την Ευρώπη, αλλά επιλογή

⁸² Αυτόθι.

⁸³ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), ό.π..

επιστροφής στις ιδρυτικές αρχές της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, στις αρχές της Δημοκρατίας, της αλληλεγγύης, του αλληλοσεβασμού και της ισότητας».⁸⁴

Η ανάγκη για αγώνα ενάντια σε υπέρτερους αντιπάλους επισημαίνεται ρητορικά και με αναφορές σε στίχους εθνικών ποιητών. Συχνή είναι, εν προκειμένω, η αναφορά στον Ανδρέα Κάλβο και την ανάγκη να επιδειχθεί «αρετή και τόλμη» ώστε να μην προδοθεί ο αγώνας για ελευθερία και ανεξαρτησία. Όπως χαρακτηριστικά θα διακηρυχθεί, «Πολίτες της Αθήνας, ελληνικό λαέ. Θέλει αρετή και τόλμη η ελευθερία. Εμείς, εσείς, όλοι μας, έχουμε και τόλμη και αρετή. Και είμαστε ελεύθεροι. Αναπνέουμε αέρα ελευθερίας. Ότι και να γίνει είμαστε οι νικητές. Θα είμαστε οι νικητές. Η Ελλάδα νίκησε. Η δημοκρατία νίκησε. Οι εκβιασμοί και οι απειλές ηττήθηκαν.», “Σήμερα γιορτάζουμε για την τόλμη και την αποφασιστικότητά μας να πάρουμε τις τύχες στα χέρια μας, να δώσουμε τον λόγο στον ελληνικό λαό».⁸⁵

Κεντρική θέση στη ρητορική του Α. Τσίπρα καταλαμβάνουν επίσης αναφορές που διαμορφώνουν συγκεκριμένη ταυτότητα για τους πολιτικούς αντιπάλους, δηλαδή πολιτικές δυνάμεις από την εγχώρια αντιπολίτευση και τον συντηρητικό πολιτικό χώρο στην Ευρώπη. Η πολιτική των δανειστών υποστηρίζεται πως είναι στοχευμένη και προκαλεί οικονομικές παρενέργειες που μεταφορικά αποτυπώνονται με όρους ασφυξίας. Όπως χαρακτηριστικά θα λεχθεί, «Εδώ και 6 μήνες η ελληνική κυβέρνηση δίνει μια μάχη μέσα σε συνθήκες πρωτοφανούς οικονομικής ασφυξίας, προκειμένου να εφαρμόσει τη

⁸⁴ Βλ. «Ομιλία του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στην Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου» (08-07-2015), *ό.π.*.

⁸⁵ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*.

δική σας εντολή, της 25ης Γενάρη. [...] Η επικράτηση ακραίων συντηρητικών κύκλων είχε ως συνέπεια την απόφαση να οδηγηθούν οι τράπεζες της χώρας σε ασφυξία».⁸⁶ Επίσης, τα προτεινόμενα μέτρα του Μνημονίου δεν έχουν μόνο οικονομικό χαρακτήρα, αλλά και τιμωρητικό προς αυτούς που "σήκωσαν κεφάλι". Όπως σχετικά θα υποστηριχθεί, «Οι προτάσεις αυτές που παραβιάζουν ευθέως το ευρωπαϊκό κοινωνικό κεκτημένο και τα θεμελιώδη δικαιώματα: στην εργασία, την ισότητα και την αξιοπρέπεια, αποδεικνύουν ότι στόχος κάποιων εκ των εταίρων και των θεσμών, δεν είναι μια βιώσιμη και επωφελής συμφωνία για όλα τα μέρη, αλλά η ταπείνωση ολόκληρου του ελληνικού λαού. Οι προτάσεις αυτές αναδεικνύουν κυρίως την εμμονή του ΔΝΤ στη σκληρή και τιμωρητική λιτότητα».⁸⁷ Σε άλλη δε περίπτωση θα δηλωθεί πως «Είναι πράγματι απαράδεκτο σε μια Ευρώπη της αλληλεγγύης και του αλληλοσεβασμού να έχουμε αυτές τις εικόνες της ντροπής. Να κλείνουν τις τράπεζες, ακριβώς επειδή η κυβέρνηση αποφάσισε να δοθεί ο λόγος στο λαό. [...] Οι προτάσεις που μας ζήτησαν εκβιαστικά να υπογράψουμε ήθελαν τη συντριπτική μείωση των συντάξεων. Και γι' αυτό αρνηθήκαμε. Και γι' αυτό σήμερα μας εκδικούνται».⁸⁸ Για να πετύχουν τους στόχους τους οι εκπρόσωποι αυτών των πολιτικών θέτουν εκβιαστικά διλήμματα και, εν πολλοίς, τρομοκρατούν «[...] Με προφανή στόχο να περάσουν τον εκβιασμό από την κυβέρνηση, σε κάθε πολίτη ξεχωριστά».⁸⁹ Στις συνθήκες αυτές υποστηρίζεται πως «Επιμένουν κάποιοι να συνδέουν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος με

⁸⁶ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

⁸⁷ *Αυτόθι.*

⁸⁸ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*

⁸⁹ Βλ. «Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών» (27-06-2015), *ό.π.*

την παραμονή της χώρας στο ευρώ. Λένε, μάλιστα, ότι έχω κρυφό σχέδιο, αν ψηφιστεί το ΟΧΙ, να βγάλουμε τη χώρα από την ΕΕ. Λένε εν γνώση τους ψέμματα. Όσοι τα λένε, είναι οι ίδιοι που τα έλεγαν και στο παρελθόν. Όσοι τα λένε προσφέρουν πολύ κακή υπηρεσία και στο λαό και στην Ευρώπη. [...] Μιλούν για πραξικόπημα. Η δημοκρατία όμως δεν είναι πραξικόπημα, οι δοτές κυβερνήσεις είναι πραξικόπημα».⁹⁰ Διατυπώνεται έτσι η προτροπή «[...] να παραμερίσετε τις σειρήνες που οργιάζουν, τις σειρήνες της τρομοκρατίας. [...] Πολίτες της Αθήνας, άντρες και γυναίκες όλων των ηλικιών που βρεθήκατε σήμερα εδώ, πλημμυρίζοντας την πλατεία του Συντάγματος, πλημμυρίζοντας τους δρόμους της Αθήνας και των άλλων μεγάλων πόλεων αφηφώντας το κρεσέντο της τρομοκρατίας και της τρομολαγνείας των τελευταίων ημερών. [...] Σήμερα γιορτάζουμε και τραγουδάμε. Γιορτάζουμε και τραγουδάμε για να ξεπεράσουμε τον φόβο, να ξεπεράσουμε τους εκβιασμούς».⁹¹

3.4.: Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάστηκε το αφήγημα, η ιστορία με την οποία ο Α. Τσίπρας ερμηνεύει την πολιτική πραγματικότητα. Από το ξεκίνημα της διακυβέρνησής του (26 Ιανουαρίου 2015) είχε να αντιμετωπίσει μια πρωτοφανή οικονομική κρίση, την οποία κληρονόμησε από τις προηγούμενες κυβερνήσεις (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ) και την πολιτική τους. Ταυτόχρονα, σε αυτές τις εκλογές ο λαός απέρριψε τις μνημονιακές πολιτικές, με αποτέλεσμα να

⁹⁰ Βλ. «Διάγγελμα του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα» (01-07-2015), *ό.π.*.

⁹¹ Βλ. «Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος» (04-07-2015), *ό.π.*.

μπορέσει η Ελλάδα να διαπραγματευτεί ξανά με τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Υποστηρίζεται πως, παρά την απόρριψη των μνημονιακών πολιτικών στις εν λόγω εκλογές, οι «Θεσμοί» δεν άλλαξαν στάση και, αντίθετα, διατύπωσαν μια πρόταση-τελεσίγραφο που δεν ήταν συμβατή με τις απαιτήσεις της ελληνικής κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό, η γνώμη των πολιτών μέσω του δημοψηφίσματος προτείνεται ως αναπόδραστη πολιτική επιλογή η οποία συνάδει με το δημοκρατικό ιδεώδες της Ευρώπης και πρότερες πρακτικές, ενώ παράλληλα υποστηρίζεται πως είναι η αποκλειστική εκείνη διαδικασία ώστε να νομιμοποιηθούν οι όποιες επιλογές προκριθούν: Είτε, δηλαδή, προκριθεί η επιλογή του «Ναι» στα προτεινόμενα μέτρα, είτε αυτή του «Όχι» και τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων με άλλους όρους.

Στο αφήγημα που διαμορφώνει ο πολιτικός λόγος του Α. Τσίπρα αναφορικά με την εγχώρια κρίση χρέους αυτή αποδίδεται κατά κύριο λόγο στις πολιτικές των προηγούμενων κυβερνήσεων. Υποστηρίζεται, παράλληλα, πως η αντιμετώπιση αυτής της οικονομικής κρίσης δεν μπορεί να γίνει με μνημονιακές πολιτικές οικονομικής λιτότητας που επιδεινώνουν τη θέση των πολιτών, αλλά με πολιτικές που θα κινούνται προς την εντελώς διαφορετική κατεύθυνση. Πρωτίστως, όμως, το βασικό πρόβλημα που διαπιστώνεται δεν είναι οικονομικής, αλλά αμιγώς πολιτικής φύσης και κρίσης ζήτημα κρίσης των δημοκρατικών αξιών. Σύμφωνα με το αφήγημα αυτό, οι περιοριστικές πολιτικές των «Μνημονίων» αντίκεινται στη δημοκρατία και στις φιλελεύθερες αξίες του εθνικού αυτοκαθορισμού, καθώς αφαιρούν το δικαίωμα ενός λαού να μπορεί να αποφασίζει μόνος του για το μέλλον του. Παράλληλα, το ζήτημα κρίσης ανάγεται από εθνικό σε ευρωπαϊκό, με το επιχείρημα ότι η δημοκρατία,

η ελευθερία και η αλληλεγγύη είναι ιδρυτικές αρχές της Ευρώπης, τις οποίες παρακάμπτουν οι συντηρητικοί κύκλοι και ηγεσίες της Ευρώπης. Εάν γίνει κατορθωτό να ξεπερασθεί αυτό το αξιακό-ηθικό πρόβλημα, τότε υποστηρίζεται πως είναι εφικτό να εξευρεθεί λύση και για όλα τα υπόλοιπα ζητήματα.

Εκτός από το αφήγημα που διαμορφώνει ο πολιτικός λόγος του Α. Τσίπρα ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ρητορική που αναπτύσσεται με σκοπό να πεισθεί το (εκλογικό) ακροατήριο για τη συγκεκριμένη επιχειρηματολογία. Βασικό στοιχείο αυτής της ρητορικής είναι η εξομοίωση του πολιτικού αγώνα της χώρας με τις ιστορικές στιγμές των απελευθερωτικών αγώνων το 1821 και το 1940. Η αναπαράσταση του πολιτικού αγώνα με αυτούς τους όρους επικοινωνεί τις δυσκολίες που συντρέχουν (αγώνας ενάντια σε υπέρμετρες πολιτικές δυνάμεις), καθώς επίσης και το δίκαιο των αγωνιζόμενων Ελλήνων και την τόλμη που απαιτεί το όλο εγχείρημα (παραπομπή σε ποίηση του Ανδρέα Κάμβου, κ.λπ.).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη μελέτη που προηγήθηκε εφαρμόστηκε η αφηγηματική και ρητορική ανάλυση ώστε να εξεταστεί ο πολιτικός λόγος των δύο σημαντικότερων, από την άποψη της εκλογικής επιρροής, πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα (ΣΥΡΙΖΑ & ΝΔ) αναφορικά με την εγχώρια οικονομική κρίση και επίκεντρο το δημοψήφισμα που προκάλεσε η κυβέρνηση (ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ). Ειδικότερα, η έρευνα εστίασε σε ομιλίες των πολιτικών αρχηγών τους (Α. Τσίπρας και Α. Σαμαράς), σε μια χρονική περίοδο πριν και μετά το δημοψήφισμα, με στόχο να καταγραφεί το «αφήγημα» και η «ρητορική» του κάθε πολιτικού κόμματος ώστε να πείσει το εκλογικό σώμα να υποστηρίξει συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές. Από την ανάλυση προκύπτει ευκρινώς η συνέπεια και συνέχεια που διέπει τις σχετικές επιχειρηματολογίες: Το αφήγημα και η ρητορική του Α. Τσίπρα, όπως και του Α. Σαμαρά, επαναλαμβάνονται συνεχώς σε κάθε τους ομιλία για την εγχώρια οικονομική κρίση και με αφορμή το δημοψήφισμα που προκηρύχθηκε. Τα δύο αυτά αφηγήματα έχουν, όμως, σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Δεν ήταν στις προθέσεις της μελέτης να εξακριβωθεί εάν και κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι στόχοι των δύο ομιλητών, ούτε εάν διαμόρφωσαν την τελική έκβαση του δημοψηφίσματος. Αντικείμενο της έρευνας ήταν να εντοπιστεί α) το πως γίνεται αντιληπτή και αναπαρίσταται η πραγματικότητα στο πλαίσιο των δύο λόγων και β) η ρητορική που αναπτύσσεται στο πλαίσιο αυτών των λόγων ώστε να κατευθυνθεί το (εκλογικό) ακροατήριο προς συγκεκριμένες πολιτικές κατευθύνσεις και επιλογές (επιχειρήματα,

κινδυνολογίες, εκβιασμοί, επικλήσεις στο συναίσθημα, κατοχύρωση συγκεκριμένου ήθους του ομιλούντος υποκειμένου, κ.λπ.).

Από την ανάλυση προέκυψε ότι οι δύο πολιτικοί αρχηγοί αντιλαμβάνονται και αφηγούνται με διαφορετικό τρόπο την εγχώρια οικονομική κρίση, τα αίτια και τις ενδεδειγμένες πολιτικές για την υπέρβασή της. Ο Α. Σαμαράς θεωρεί ότι η κρίση κληροδοτήθηκε στη ΝΔ από την προηγούμενη κυβέρνηση (ΠΑΣΟΚ) και την πολιτική της, που διαπιστώνεται πως συνεχίζεται κι από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ. Από την άλλη πλευρά, η πολιτική των κυβερνήσεων της ΝΔ χαρακτηρίζεται ως αποτελεσματική, καθώς σε σύντομο χρονικό διάστημα κατόρθωσε να ανακόψει σημαντικά τις αρνητικές επιπτώσεις της και να ανορθώσει βασικούς οικονομικούς δείκτες. Παρά τις οικονομικά αντίξοες συνθήκες, η πολιτική που υιοθετήθηκε από τη ΝΔ διακηρύσσεται ως κοινωνικά ευαίσθητη. Υποστηρίζεται, εν προκειμένω, πως οι κυβερνήσεις της ΝΔ αρνήθηκαν να αποδεχθούν και εφαρμόσουν καθολικά τις πολιτικές του Μνημονίου, προκρίνοντας αντίθετα ένα μείγμα οικονομικής πολιτικής που άμβλυne τις επιπτώσεις της οικονομικής λιτότητας. Την επιτυχημένη πολιτική της κυβέρνησης της ΝΔ υποστηρίζεται πως ανέκοψε η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, που οδήγησε σε διένεξη με τους πιστωτές και δημοψήφισμα. Η καταστροφική αυτή εξέλιξη υποστηρίζεται πως δεν είναι αποτέλεσμα λανθασμένης πολιτικής που εκπροσωπεί ο συγκεκριμένος πολιτικός χώρος. Η θέση του Α. Σαμαρά είναι πως αυτό υπήρξε συνειδητός και ηθελημένος στόχος του ΣΥΡΙΖΑ, με χείριστο αποτέλεσμα το δημοψήφισμα, το οποίο έχει πραξικοπηματικό χαρακτήρα και υποστηρίζεται από «ακραίες» μόνο πολιτικές δυνάμεις. Οι εξελίξεις αυτές, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, εγκυμονούν σημαντικούς κινδύνους για τη χώρα:

Η καταστροφή των κατώτερων κοινωνικών τάξεων και των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, η ανάπτυξη του κομματικού κράτους, η αμφισβήτηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και προοπτικής της χώρας και η έξοδος από την Ευρωζώνη, η οποία με τη σειρά της θα επιφέρει σημαντικές συνέπειες στην οικονομία και την ασφάλειά της, υποδεικνύονται ως βασικές επιπτώσεις της πολιτικής της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ. Η αντιμετώπιση της κρίσης προϋποθέτει, σύμφωνα με τον Α. Σαμαρά, την εκ νέου ανάληψη της διακυβέρνησης από τη ΝΔ και την αποδοχή μέρους των προτάσεων των εταίρων ώστε, σε βάθος χρόνου, να καταφέρει η Ελλάδα να ορθοποδήσει και να αποδεσμευτεί από τις πολιτικές των Μνημονίων.

Το αφήγημα για την εγχώρια οικονομική κρίση συνδέεται με μια συγκεκριμένη ρητορική ώστε να πεισθεί το (εκλογικό και κομματικό) ακροατήριο. Η ρητορική αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, συγκεκριμένες χρήσεις της γλώσσας: Μεταφορές, εμφάσεις και διαζεύξεις, ομιλία στο πρώτο πρόσωπο και φιλικό τόνο. Η επιχειρηματολογία του Α. Σαμαρά στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην κινδυνολογία και τον συναισθηματικό εκβιασμό, που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θεματικών αναφορών (δίλημμα ευρώ-δραχμής, εκφράσεις υλικής καταστροφής, αμφισβήτηση της εθνικής ασφάλειας κ.λπ.). Τα καταστροφικά για τη χώρα αποτελέσματα της πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζεται πως θα είναι ιδιαίτερα έντονα εάν με το δημοψήφισμα απορριφθούν οι προτάσεις των “Θεσμών”. Το ίδιο το δημοψήφισμα εξάλλου παρουσιάζεται ως το χείριστο αποτέλεσμα της πολιτικής Τσίπρα, καθώς δυσχεραίνει τις παρούσες οικονομικές συνθήκες. Ο Α. Σαμαράς, στην προσπάθειά του να μειώσει το ήθος του πολιτικού του αντιπάλου, κάνει λόγο

για αποτυχημένη και αναποτελεσματική πολιτική στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων και για προμελετημένο σχέδιο καταστροφής της χώρας.

Από την άλλη πλευρά, ο Α. Τσίπρας αντιλαμβάνεται την πολιτική πραγματικότητα με έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο. Το αφήγημα που προβάλλει στις ομιλίες του είναι ότι για την οικονομική κρίση ευθύνεται το εγχώριο πολιτικό σύστημα. Η δε μνημονιακή πολιτική που αυτό προσυπογράφει με τους Θεσμούς εντείνει το πρόβλημα και δυσχεραίνει την έξοδο από την κρίση. Υποστηρίζεται, επίσης, πως ο ελληνικός λαός απέρριψε αυτήν την πολιτική τον Ιανουάριο του 2015 στις εκλογές. Στο μέτρο λοιπόν που οι Θεσμοί επιμένουν σε αυτή την πολιτική ουσιαστικά έρχονται σε αντίθεση με το δημοκρατικό δικαίωμα ενός λαού να αυτο-καθορίζεται και να επιλέγει αυτό που νομίζει ορθότερο.

Η πολιτική των μνημονίων έρχεται επίσης σε αντίθεση με τις ίδιες τις ιδρυτικές αξίες της ΕΕ, δηλαδή την αλληλεγγύη και τη δημοκρατία. Στην καταδίκη αυτών των πολιτικών συνηγορούν και λόγοι στοιχειώδους εθνικής αξιοπρέπειας, στο μέτρο που αυτές υποστηρίζεται πως επιδιώκεται να προωθηθούν με εκβιαστικές μεθόδους. Σύμφωνα με τον Α. Τσίπρα, Το πολιτικό πρόβλημα που προκύπτει, το πρόβλημα δημοκρατίας, μπορεί να επιλυθεί μόνο με περισσότερη δημοκρατία, δηλαδή την προσφυγή σε δημοψήφισμα, που θεωρείται η πεμπτουσία της δημοκρατίας. Την επιλογή αυτή επιβάλλει και το γεγονός ότι το ζήτημα της κρίσης και της αντιμετώπισής της δεν αφορά μεμονωμένα την Ελλάδα, αλλά ουσιαστικά τις ίδιες τις ιδρυτικές αρχές και αξίες της ΕΕ. Η συγκεκριμένη επιλογή εξάλλου δεν είναι άσχετη με πρακτικές

που η ίδια η ΕΕ έχει στο παρελθόν προκρίνει ως έκφραση αυτής ακριβώς της πολιτικής της φυσιογνωμίας (δημοψηφίσματα για το Ευρωσύνταγμα, συνθήκη Λισσαβώνας).

Η ρητορική του Α. Τσίπρα βασίζεται σε μια προσπάθεια εμπύχωσης του ελληνικού λαού να σηκώσει ανάστημα και να εναντιωθεί στις ξένες υπερδυνάμεις. Να μιμηθεί τους προγόνους του βασισμένος στην αξιοπρέπεια και την ελευθερία. Δίνεται έμφαση στην ανισότητα του συγκεκριμένου αγώνα, που προσιδιάζει με αυτόν της εθνικής απελευθέρωσης (1821). Όπως υποστηρίζεται, η Ελλάδα δεν έχει αυτή τη στιγμή τα μέσα να διεξάγει ισοδύναμα των αγώνα έναντι των πιστωτών, αλλά διαθέτει κάτι κυριότερο: το δίκαιο του αγώνα. Ο αγώνας αυτός διακηρύσσεται πως απαιτεί “αρετή και τόλμη” (Ανδρέας Κάλβος), δηλαδή να εναντιώνεται κανείς ενάντια σε υπέρτερους αντιπάλους και καταστάσεις. Εάν υποκύψει στις επιταγές του ουσιαστικά προδίδει τον αγώνα για ελευθερία και ανεξαρτησία.

Στη σχετική ρητορική, φιλοτεχνούνται συγκεκριμένες εικόνες της ταυτότητας και του ήθους των αντίπαλων δυνάμεων και δη των συντηρητικών κύκλων στην Ευρώπη. Εν προκειμένω, η οικονομική τους πολιτική αποτιμάται ως στοχευμένη και αναπαρίσταται μεταφορικά με όρους ασφυξίας. Υποστηρίζεται, ακόμη, πως τα προτεινόμενα μέτρα του Μνημονίου δεν έχουν μόνο οικονομικό χαρακτήρα, αλλά και τιμωρητικό/παραδειγματικό χαρακτήρα προς αυτούς που «σήκωσαν κεφάλ». Για να πετύχουν τους στόχους τους οι εκπρόσωποι αυτών των πολιτικών χρησιμοποιούν και αθέμιτες μεθόδους:

απειλούν, τρομοκρατούν, καταστροφολογούν και εκβιάζουν έμπρακτα (κλείσιμο τραπεζών).

Τα προτεινόμενα αφηγήματα και οι επιχειρηματολογίες που διατυπώνονται με στόχο να πεισθεί το εκλογικό σώμα συνδέονται με συγκεκριμένες αξίες που προσπαθεί να προωθήσει ο κάθε πολιτικός χώρος. Στον πολιτικό λόγο του Α. Σαμαρά, η υπέρτατη αξία ενός λαού είναι να διαχειρίζεται τα του οίκου του με τρόπο φερέγγυο και να τηρεί τις δεσμεύσεις και τις υποχρεώσεις του. Αντίθετα, οι αξίες που προβάλλονται μέσα από τον λόγο του Α. Τσίπρα είναι η δημοκρατία, η ελευθερία, η εθνική κυριαρχία, που θεωρούνται ύψιστες αρχές από τις οποίες εξαρτώνται όλα τα υπόλοιπα. Αξιοπρέπεια, σύμφωνα με τον πρωθυπουργό, είναι να αγωνίζεσαι για το δίκιο σου ακόμα και όταν οι συνθήκες είναι εναντίον σου.

Εκ κατακλείδι, η ανάλυση των δύο πολιτικών λόγων φανερώνει διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης και ορισμού της πραγματικότητας. Στο πλαίσιο αυτών των διαφορετικών ορισμών και προσεγγίσεων επιστρατεύονται διαφορετικά επιχειρήματα και ρητορικές εν γένει προκειμένου να επηρεαστεί το εκλογικό σώμα. Η ανάλυση αυτών των διαστάσεων του πολιτικού λόγου αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για την κατανόηση της πολιτικής αντιπαράθεσης σε μια δοσμένη ιστορική συγκυρία και συνδράμει στην απαιτούμενη για ένα δημοκρατικό πολίτευμα κοινωνική αυτογνωσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Atkins Judi & Finlayson Alan (2014), «'As Shakespeare so Memorably Said...': Quotation, Rhetoric, and the Performance of Politics», *Political Studies*, Vol. 14, pp. 1-18.

Bitzer F. Lloyd (1968), «The Rhetorical Situation», *Philosophy and Rhetoric*, vol. 1, pp. 1-14.

Condor Susan & Tileaga Cristian & Billig Michael (2013), «Political Rhetoric», στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο (link): (<https://www.researchgate.net/publication/234866334> (προσπέλαση στις 15/7/2017)).

Feldman S. Martha & Skoeldberg Kaj & Brown Ruth Nicole & Horner Debra (2004), «Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis», *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol. 14, No. 2, pp. 147-170.

Finlayson Alan (2007), «From Beliefs to Arguments: Interpretive Methodology and Rhetorical Political Analysis», *Political Studies Association*, Vol 9, pp. 545-563.

Hakansson Nicklas (1997), «Election Rhetoric of Political Parties. An appraisal and a proposal», *The Public*, vol. 4 (1997), pp. 81-95.

Hammack L. Phillip (2010), «The Political Psychology of Personal Narrative: The case of Barack Obama», *Analyses of Social Issues and Public Policy*, Vol. 10, No. 1, pp. 182-206.

Hammer Stefanie (2010), «The role of narrative in political campaigning: An analysis of speeches by Barack Obama», *National Identities*, Vol. 12, No. 3, September 2010, pp. 269-290.

Martin James (2013), «Situating Speech: A Rhetorical Approach to Political Strategy», *Political Studies*, Vol 63, pp. 25-42.

Shenhav R. Shaul (2005), «Concise narratives: a structural analysis of political discourse», *Discourse Studies*, Vol. 7(3), pp. 315-335.

Shenhav R. Shaul (2006), «Political Narratives and Political Reality», *International Political Science Review*, Vol. 27, No. 3, pp. 245-262.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ξεπερνώ Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι τα φληναφήματα που μόλις ακούσαμε του Υπουργού Επικρατείας και σας το λέω καθαρά από την πρώτη στιγμή: Όποιος αγαπά την Πατρίδα του, θέλει να επιτύχει η νέα Κυβέρνηση. Αλλά και ακριβώς επειδή αγαπάμε κ. Υπουργέ την Ελλάδα, δεν θα επιτρέψουμε να τεθεί σε κίνδυνο το Ευρωπαϊκό της μέλλον και η Ευρωπαϊκή της πορεία. Εμείς δεν θα κάνουμε, κ. Τσίπρα, αυτά που κάνατε εσείς επί δυόμιση χρόνια από τη θέση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης: Δεν θα μηδενίζουμε το έργο σας. Θα αναγνωρίζουμε τα όποια θετικά επιτύχετε. Και σας εύχομαι ειλικρινά να πετύχετε... Δεν θα καταψηφίζουμε τα πάντα. Μακάρι να μας δώσετε την ευκαιρία να στηρίξουμε ο,τιδήποτε είναι προς το συμφέρον της Χώρας. Αλλά και δεν θα σας αφήσουμε να πάτε τη Χώρα στα βράχια! Πολύ περισσότερο, που αποκαλύπτεται σήμερα, ότι κανένα πρόγραμμα δεν είχατε!

Καμία επαφή με την πραγματικότητα δεν είχατε. Εκβιάσατε πρόωρες εκλογές και τις κερδίσατε με ψέματα που τώρα πια αποδεικνύονται. Να ξέρετε κάτι, σας το λέω προκαταβολικά, αλλά δεν σας το λέω με αντιπαλότητα: Η «συνέπεια» στο ψέμα και την πλάνη - δηλαδή η εμμονή σε πράγματα που αποδεικνύονται ψέματα και πλάνες - δεν είναι αρετή! Είναι ελάττωμα βαρύτατο... Αντίθετα, αρετή είναι, να λες στον άλλο: «μπορεί να με υπονόμεις σε κάθε μου βήμα, αλλά εγώ θα σε στηρίξω, γιατί αυτό επιτάσσει το συμφέρον του τόπου. Κοίτα μονάχα μη βλάψεις τη χώρα μας...».

Και αυτή είναι η αρετή της Νέας Δημοκρατίας! Να σας θυμίσω λοιπόν, πού βρίσκεται η χώρα πού παραλάβατε. Και πού βρισκόταν όταν εμείς την παραλάβαμε: Εμείς, λοιπόν, το καλοκαίρι του 2012 βρήκαμε την Ελλάδα με 9,5% έλλειμμα για τη χρονιά εκείνη, με 7% ύφεση, με ληξιπρόθεσμες οφειλές του δημοσίου προς τους ιδιώτες 9,5 δισεκατομμύρια και με την αξιοπιστία της χώρας μηδενική στον υπόλοιπο κόσμο. Όταν αναλάβατε εσείς την Ελλάδα, πριν δεκαπέντε μέρες, είχε η Ελλάδα σχεδόν εξαλείψει τα ελλείμματα και πέρσι, το 2014, έκλεισε τη χρονιά με σημαντικό πρωτογενές πλεόνασμα! Για δεύτερη χρονιά. Μέχρι πριν λίγο, το κόμμα σας αμφισβητούσε τα πρωτογενή πλεονάσματα που βγάζαμε. Επί δυόμιση χρόνια τα λέγατε «εικονικά» και ανύπαρκτα...

Τώρα τα αποδέχεστε. Να σας θυμίσω, λοιπόν: Πλεονάσματα εμείς φτιάξαμε κι εσείς βρήκατε. Εμείς ήμασταν εκείνοι που μετατρέψαμε, μέσα σε δύο χρόνια τα τεράστια ελλείμματα σε πλεονάσματα. Κι αν εσείς στέκεστε τώρα, είναι γιατί εμείς σας παραδώσαμε στέρεα θεμέλια. Και μην προκαλείτε όπως έγινε νωρίτερα στη Βουλή για το ποιος στέκεται όρθιος και ποιος σκυφτός στο Eurogroup. Σας εύχομαι όταν μπαίνετε και κυρίως όταν βγαίνετε από το Eurogroup να είστε το ίδιο όρθιοι όπως ήμασταν εμείς.

Κι επειδή άκουσα κάποιες αμφισβητήσεις για τις δημοσιονομικές επιδόσεις της περασμένης χρονιάς, του 2014, να είμαστε σαφείς: Σύμφωνα με την επίσημη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέχρι και το Νοέμβριο, το πλεόνασμα για το 2014 προβλεπόταν πολύ πάνω από το στόχο, δηλαδή πάνω από 1,5% του ΑΕΠ. Βέβαια, όπως προειδοποιήσαμε πολλές φορές, η αβεβαιότητα που δημιούργησαν οι πρόωρες εκλογές που εσείς προκαλέσατε, είχαν σαν αποτέλεσμα την καθίζηση των εσόδων τους δύο τελευταίους μήνες. Αλλά μόνο τους δύο τελευταίους μήνες! Και εξ αιτίας σας. Πόσες φορές δεν σας είχαμε προειδοποιήσει γι' αυτό;

Μετά να πω ότι εσείς ο ίδιος σε τηλεοπτική εκπομπή διακηρύσσατε με αλαζονεία ότι δεν πρόκειται να πληρώσετε τον ΕΝΦΙΑ. [Ορίστε και η σχετική σας δήλωση].

Ήταν τον Απρίλιο του 2012 και μάλιστα δίνετε τη συνέντευξη αυτή στην εκπομπή του κ. Θεοδωράκη. Λίγο καιρό αργότερα, σε άλλη τηλεοπτική σας συνέντευξη διευκρινίζατε ότι δεν θα πληρώσετε έτσι κι αλλιώς, γιατί δεν έχετε σπίτι στο όνομά σας! [Και αν θέλετε είναι στον κ. Αυτιά 9/02/13.] Αλλά πουθενά, κ. Πρωθυπουργέ, δεν καλέσατε τον κόσμο να πληρώσει τις φορολογικές υποχρεώσεις του. Την ίδια στιγμή μάλιστα, την ίδια εποχή που μιλάμε, και σημερινοί βουλευτές σας, καλούσαν δημόσια τον κόσμο να μην πληρώσει τον ΕΝΦΙΑ! [Αν θέλετε εδώ πέρα υπάρχει και απάνθισμα από τέτοιες δηλώσεις και παρακαλώ για τα πρακτικά]. Και μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου, ειδικά ο ΕΝΦΙΑ πληρωνόταν κανονικά. Τον Ιανουάριο, στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, ο κόσμος πλήρωσε λιγότερα. Και τώρα ξαφνικά τον καλείτε να πληρώσει τις υποχρεώσεις του για το καλό της Πατρίδας.

Να σας ρωτήσω κάτι κ. Πρωθυπουργέ: Άλλη ήταν η Πατρίδα μας τότε, κ. Τσίπρα; Ήταν διαφορετική η Πατρίδα μας;

Κι ακόμα, εσείς βρήκατε τη Χώρα μας σε ανάκαμψη, όχι σε βαθιά ύφεση όπως εμείς. Σύμφωνα με όλα τα επίσημα στοιχεία της Ευρώπης, της Κομισιόν στην προκειμένη περίπτωση, το 2014 η Ελλάδα σημείωσε Ανάπτυξη 1%. Αυτό παραλαμβάνετε, να το θυμάστε. Και προβλέπεται για την τρέχουσα χρονιά ανάπτυξη 2,5%. Αν δεν συμβούν έκτακτα γεγονότα. Που όλοι ευχόμαστε να μη συμβούν... Η ανεργία είναι και τώρα 25,5%, όπως και πριν δύομιση χρόνια. Μόνο που τώρα πέφτει σταθερά. Ενώ όταν εμείς αναλάβαμε, ανέβαινε ιλιγγιωδώς. Εμείς τη φρενάραμε και την αντιστρέψαμε. Εσείς ελπίζω να μην την αυξήσετε πάλι.

Κι ακόμα μιλάτε για «αποτυχία» της πολιτικής μας; Το ότι εξαλείψαμε 9,5% έλλειμμα, και βγάλαμε τη χώρα σε ανάκαμψη, και πληρώσαμε 6,5 δισεκατομμύρια λιξιπρόθεσμες οφειλές του, και περάσαμε μεταρρυθμίσεις που δεν έχουν ξαναγίνει στην Ελλάδα και όλα αυτά μέσα σε δύομιση χρόνια με τη δική σας συνεχή υπονόμηση, σας φαίνεται «αποτυχία» πολιτικής; Ή μήπως είναι μισαλλόδοξο αυτό που λέτε;

Το χρέος της χώρας το βρήκαμε εκτός ελέγχου. Στηρίξαμε την προηγούμενη κυβέρνηση Παπαδήμου να το κουρέψει ονομαστικά κατά 105 δισεκατομμύρια. Ύστερα η δική μας κυβέρνηση, έκοψε άλλα 20 δισεκατομμύρια, με επαναγορά ομολόγων πολύ κάτω από την ονομαστική τιμή. Εσείς σε όλα αυτά ήσασταν αντίθετοι. Τώρα μας λέτε ότι το χρέος της Χώρας είναι έξι δισεκατομμύρια παραπάνω από τις προβλέψεις. Μπερδεύετε, το χρέος της Γενικής με το χρέος της Κεντρικής Κυβέρνησης. Δεν έχουμε αύξηση χρέους! Τα repos είναι «χρηματοδοτικό εργαλείο», δεν είναι δημόσιο χρέος, μη μπερδεύεστε. Το χρωστάει το κράτος στον εαυτό του το repos. Σε ό,τι αφορά την Γενική Κυβέρνηση, στις προβλέψεις ακριβώς είμαστε.

Ξεχνάτε, επίσης, ότι μας χρεώνουν ακόμα, ως «χρέος», τα 10 δισεκατομμύρια από το υπόλοιπο του Ταμείου Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας, του ΤΧΣ, που δεν χρησιμοποιήθηκαν για τη ανακεφαλαίωση των τραπεζών. Εμείς αυτά δεν σκοπεύαμε να τα χρησιμοποιήσουμε και θα τα επιστρέφαμε, σβήνοντας ακόμα δέκα δισεκατομμύρια χρέους! Ήμασταν καλύτερα από τις προβλέψεις! Αν εσείς τώρα τα χρησιμοποιήσετε για να καλύψετε τις ανάγκες που δημιουργείτε, τότε, ναι, θα υπάρξει αύξηση χρέους! Χώρια που θα σας βάλουν και νέα «προαπαιτούμενα», γιατί θα αλλάξουν τη χρήση τους και θα το περάσουν αυτό το χρέος για νέο αναγκαστικό δανεισμό.

Κι επί πλέον, το πραγματικό χρέος της Χώρας είναι ακόμα 16 δισεκατομμύρια πιο χαμηλό. Γιατί προβλέπονται 16 δισεκατομμύρια επιστροφή από την ιδιωτικοποίηση των τριών τραπεζών στα επόμενα δύο-τρία χρόνια. Αν εσείς δεν τις ιδιωτικοποιήσετε, θα έλθετε σε σύγκρουση με το ευρω-σύστημα συνολικά και επί πλέον θα φορτώσετε άλλα 16 δισεκατομμύρια στο χρέος, που αλλιώς θα έσβηναν.

Κι αφού πάτε γυρεύοντας, να σας πω και το εξής: Εμείς από τις αποκρατικοποιήσεις που έγιναν, πετύχαμε 7,7 δισεκατομμύρια έσοδα, από τα οποία ήδη έχουμε εισπράξει τα 3,7 δισεκατομμύρια! Κι αυτά πάνε απευθείας στη μείωση του χρέους. Και στην φετινή χρονιά προγραμματίζαμε άλλα 2 δισεκατομμύρια και θα εισπράτταμε άλλα δύο με τρία δισ. Αν εσείς ακυρώσετε όμως τις αποκρατικοποιήσεις που έγιναν και δεν προχωρήσετε σε άλλες, θα χάσετε τουλάχιστον 6 δισεκατομμύρια! Και αυτά δεν θα αφαιρεθούν από το χρέος, όπως εμείς προγραμματίζαμε.

Μη μιλάτε για χρέος, λοιπόν...

Προχωρώ: Και η αξιοπιστία της χώρας αποκαταστάθηκε στο διάστημα που ήμασταν κυβέρνηση πλήρως στο εξωτερικό. Επί δύο χρόνια ο διεθνής τύπος προέβαλλε τις επιτυχίες της Χώρας σε όλα τα επίπεδα. Και στο δημοσιονομικό, και στο χώρο των μεταρρυθμίσεων και στην Ανάκαμψη. Ζήτηγαν ίσως περισσότερα, ιδιαίτερα στις μεταρρυθμίσεις. Αλλά δεν αρνήθηκε κανείς εκείνα που έγιναν. Εσείς, αντίθετα, όλα αυτά τα ειρωνεύσασταν πάντοτε. Τώρα θέλετε να χτίσετε πάνω σε αυτές τις επιτυχίες. Κι εμείς θα σας βοηθήσουμε να χτίσετε, αν το εννοείτε πραγματικά.

Αλλά για την ώρα, βλέπω μάλλον να θέλετε να γκρεμίσετε εκείνα τα οποία καταφέραμε. Και σε αυτό ασφαλώς, θα είμαστε απέναντι. Και μην ξεχνάτε ακόμα ότι επί δικής μας διακυβέρνησης η πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας συνεχώς αναβαθμιζόταν. Τώρα σε δεκαπέντε μέρες δικής σας διακυβέρνησης όλοι οι διεθνείς οίκοι υποβαθμίζουν τη χώρας μας ή ετοιμάζονται να το κάνουν. Κι αυτό μη το υποτιμάτε! Γιατί η αξιολόγηση από τους διεθνείς οίκους είναι το «εισιτήριο» για να βγούμε στις αγορές. Και είναι το μόνο που μπορεί να σε απαλλάξει τελικά από την πίεση των δανειστών να μπορείς να βγεις στις διεθνείς αγορές.

Με δύο λόγια: Εμείς πράγματι παραλάβαμε μια κατάσταση πάρα πολύ δύσκολη. Αλλά παραδώσαμε Χώρα που στέκεται στα πόδια της. Εσείς Χώρα παραλαμβάνετε σήμερα. Κοιτάξτε να την παραδώσετε καλύτερη απ' ό,τι την βρήκατε.

Και να ξέρετε ότι από τη στιγμή που η Βουλή αποφάσισε να μην εκλέξει Πρόεδρο Δημοκρατίας: --Το τραπεζικό σύστημα έχει απολέσει πάνω από 15 δισεκατομμύρια. --Επενδύσεις που ήταν έτοιμες να προσφέρουν δουλειά σε χιλιάδες Έλληνες έχουν παγώσει. --Η Πατρίδα μας είναι πάλι στα πρωτοσέλιδα του διεθνούς τύπου με δραματικό τρόπο. --Η έξοδος της Ελλάδας από την ευρωζώνη έγινε πάλι αντικείμενο ζωηρής συζήτησης. Κι αυτό βλάπτει πολλαπλά και την οικονομία μας και την κοινωνική σταθερότητα.

Γιατί σας τα λέω όλα αυτά; Γιατί λέτε και διάφορες θεωρίες περί «διαπραγματεύσεως», θεωρίες που άλλες φορές δείχνουν μια, συμπαθητική κατά άλλα αφέλεια κι άλλες φορές μια πολύ επικίνδυνη ανευθυνότητα. Να σας βοηθήσω λοιπόν: Όταν αναλαμβάνεις τη Χώρα σου σε κατάσταση απελπιστική, με 9,5% έλλειμμα και με 7% ύφεση, δεν έχεις πολλά περιθώρια. Εμείς εκεί βρισκόμασταν. Μη μας κάνετε λοιπόν, μαθήματα διαπραγματεύσεως με βάση το τι συνέβαινε τότε. Όταν αναλαμβάνεις τη Χώρα σου σε συνθήκες τόσο δραματικές, έχεις ασφυκτικές ανάγκες. Πρέπει να τις καλύψεις και να ενισχύσεις τη θέση της Χώρας, ώστε να μπορεί στη συνέχεια να πετύχει κάτι καλύτερο. Αυτό κάναμε. Καλύψαμε τις άμεσες ανάγκες και αρχίσαμε να βελτιώνουμε τη θέση της Χώρας: περάσαμε από την επόμενη χρονιά αμέσως σε πλεονάσματα, βελτιώθηκε ο φοροεισπρακτικός μηχανισμός - αυτός που τώρα, με τις πρόωρες εκλογές αποσυντονίστηκε και πάλι - μειώθηκε στο μισό η ύφεση για το 2013 και περάσαμε στην Ανάκαμψη το 2014.

Όταν ενισχύσαμε τη διαπραγματευτική μας θέση, αρχίσαμε να ζητάμε περισσότερα για να πετύχουμε περισσότερα: Από τη μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση πετύχαμε, που δεν ήθελαν καν να την ακούσουν ως την αναστολή πλειστηριασμών

και για το 2013 και για το 2014 που δεν την ήθελαν, αλλά κι αυτή την κάναμε. Και φυσικά θα την επεκτείνουμε και το 2015. Ως τη μείωση του ΕΝΦΙΑ, όπου ζηταγαν εισπραξη 3 δισεκατομμύρια και τα κατεβάσαμε στα 2,65 δισεκατομμύρια. Κι έτσι δύο φορές μειώθηκε ο φόρος ακινήτων! Ως τη μείωση της Εισφοράς Αλληλεγγύης κατά 30% και του φόρου πετρελαίου, επίσης κατά 30%, με διατήρηση της ενίσχυσης για τα αδύναμα νοικοκυριά.

Και βεβαίως ως τις 100 δόσεις και τη ρύθμιση των κόκκινων δανείων που η Τρόικα δεν ήθελε να ακούσει, εμείς τα επιβάλαμε, εσείς τότε δεν τα ψηφίσατε και σήμερα τα εξαγγέλλετε! Εξαγγείλατε αυτό που ήδη το έχουμε κάνει! Κι όπως θα δείτε δεν είναι το μόνο. Και ενισχύσαμε έτσι τη διαπραγματευτική θέση της Ελλάδας για ένα λόγο ακόμα: γιατί στο μεταξύ βγήκαμε με επιτυχία στις αγορές και αποδείξαμε ότι μπορούμε να δανειζόμαστε ξανά ως «φυσιολογική χώρα».

Και τώρα μας λέτε για το e-mail Χαρδούβελη. Μάλλον δεν το έχετε διαβάσει. Γιατί εκεί μέσα αναφέρονται μέτρα που ζητούσε η Τρόικα, αλλά εμείς απορρίπταμε! Όλα σχεδόν! Άλλωστε, δεν ήταν η πρώτη φορά: Και τα προηγούμενα χρόνια η Τρόικα επίσης ζητούσε υπέρογκα μέτρα, που εμείς επίσης απορρίψαμε ως το τέλος. Και πιάσαμε τους στόχους, τους ξεπεράσαμε μάλιστα, μοιράσαμε και κοινωνικό μέρισμα, αλλά πρόσθετα μέτρα δεν πήραμε. Ούτε τότε! [Πάρτε αν θέλετε και ένα σχετικό έγγραφο ήδη εμπιστευτικό από το Νοέμβριο του 2013, για να δείτε τι μας ζηταγαν για το 2014. Πρόσθετα μέτρα λιτότητας 1 δισεκατομμυρίου!] Δεν πήραμε κανένα. Και πιάσαμε και το στόχο του 2014! Μη μας μιλάτε, λοιπόν, για «διαπραγματεύση».

Και τις μεταρρυθμίσεις αυτές εσείς τις λαιδορούσατε επί δυόμισι χρόνια. Και τώρα έρχεται ο κ. Βαρουφάκης και μας λέει ότι συμφωνεί με το 70% των μέτρων του Μνημονίου. Χθες το ξανά-είπε. Απόψε το ξαναμπέρδεψε. Αλλά εν πάση περιπτώσει έπειτα, πιστεύω ότι θα πρέπει να έχει καταλάβει ότι εμείς μετά από μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις για την τελευταία αξιολόγηση, έχουμε δεχθεί λιγότερα: επισήμως όχι πάνω από 63%. Για πείτε μου: Ποιο από αυτά το 70% τα «σωστά», που αναγνωρίζετε σήμερα, τα τωρινά ή τα παλιά, τα ψηφίσατε ποτέ στη Βουλή; Επί δυόμισι χρόνια, γι' αυτά τα 70% που τώρα αναγνωρίζετε, δεν μας λέγατε «πουλημένους», «δοσίλογους» και «οσφυοκάμπτες»; Και δεν ψηφίσατε ποτέ ούτε ένα! Και σήμερα κάνετε την «κολοτούμπα», και δεν νιώθετε ανάγκη να πείτε ένα συγγνώμη για όσα συκοφαντικά λέγατε σε βάρος μας. Και βέβαια, σύρατε τη Χώρα σε πρόωρες εκλογές, με οδυνηρές συνέπειες: Είχαμε ήδη βγει στις αγορές. Με το που εμφανίστηκε, όμως, και πάλι η πολιτική αβεβαιότητα, ανέβηκαν ξανά τα spreads, που ως τότε υποχωρούσαν. Κι έτσι έκλεισαν για την Ελλάδα οι αγορές.

Όσο πλησίαζε το φάσμα των εκλογών, τα spreads σκαρφάλωναν. Το χρηματιστήριο βυθιζόταν ακόμα περισσότερο. Τα έσοδα υποχωρούσαν. Η θέση της Χώρας αποδυναμωνόταν. Και τελικά, εκεί που πηγαίναμε για έξοδο από το Μνημόνιο ένα χρόνο νωρίτερα, με πιστοληπτική μάλιστα γραμμή στήριξης, τώρα φοβάμαι ότι εσείς μας οδηγείτε σε ένα νέο Μνημόνιο αναγκαστικού δανεισμού. Δυστυχώς. Και εδώ είναι πια που ξεπεράσατε και τον εαυτό σας. Εσείς ο ίδιος προεκλογικά μας λέγατε να «μη τολμήσουμε να ζητήσουμε ποτέ παράταση του Μνημονίου». [Και όπως λέει και αυτό που καταθέτω]. Λέγατε: «η έξοδος απαιτεί ξήλωμα του καθεστώτος... όχι μηνιαία η εξάμηνη παράταση...». Και εδώ μέσα από τη Βουλή προχτές το ίδιο μας είπατε. Την παράταση τη θεωρούσατε καταστροφική! Και τώρα διαμαρτύρεστε ότι ζητήσαμε παράταση... μόνο για δύο μήνες, όχι για έξι! Ε, τι να πει κανείς εδώ; Η επιστήμη εδώ σηκώνει τα χέρια κ. Τσίπρα...

Αλλά, εν πάση περιπτώσει, αν θέλετε άλλους τέσσερις μήνες παράταση του Μνημονίου, γιατί δεν τη ζητάτε μόνοι σας; Φοβάστε τις «συνιστώσες» σας; Φοβάστε τα «αποκαλυπτήρια»; Κι οι άλλοι τι σας φταίνει; Χώρα, που αν εμείς ζητάγαμε και

παίρναμε έξι μήνες παράταση, θα μας λέγατε σήμερα ότι «σας έχουμε δέσει τα χέρια» για άλλους τέσσερις μήνες... Το ξέρουμε καλά αυτό. Να σας πω κι αυτό: Εμείς ζητώντας παράταση, ετοιμάζαμε το δικό μας επόμενο βήμα για τον τόπο. Να βγούμε από το Μνημόνιο όσο γίνεται πιο γρήγορα: Τέλος Φλεβάρη! Όχι το δικό σας επόμενο βήμα, που αν ρωτήσετε κανείς δεν το ξέρει. Κανείς ακόμα δεν το γνωρίζει, δεν το ξέρετε εσείς οι ίδιοι. Τώρα το ψάχνετε! Και το βαφτίσατε «γέφυρα» ή όπως αλλιώς θέλετε... Και δείτε τις πρώτες συνέπειες της πολιτικής σας: Τα επιτόκια εντόκων γραμματίων, ήδη ανέβηκαν από το 2% στο 2,75%. Σε ετήσια βάση, αν δεν ανέβουν κι άλλο, αυτό σημαίνει πάνω από 100 εκατομμύρια πρόσθετη επιβάρυνση το χρόνο.

Ενώ πέρσι, από τη μείωση των επιτοκίων στα έντοκα, είχαμε, ελάφρυνση του Προϋπολογισμού κατά 200 εκατομμύρια. Κι ακόμα, το γεγονός ότι περνάει η ρευστότητα των τραπεζών από την ΕΚΤ, όπως ήταν ως τώρα, στον ΕΛΑ, σημαίνει ότι το τραπεζικό κόστος επιβαρύνεται, προσέξτε, κατά 800 εκατομμύρια το χρόνο! Κι αυτό θα το υποστεί η αγορά. Και βεβαίως θα πλήξει την Ανάκαμψη... Ήδη σας προειδοποίησαν δημόσια οι εκπρόσωποι των παραγωγικών φορέων, ακόμα κι αυτοί που συμφωνούν με το πρόγραμμά σας: Ότι οι παραγγελίες από το εξωτερικό μειώνονται ή ακυρώνονται. Ότι οι εγγυητικές επιστολές από τις ελληνικές τράπεζες άρχισαν να μην γίνονται δεκτές. Ότι η Χώρα μπαίνει πάλι σε ένα κλειό πραγματικής οικονομικής απομόνωσης. Κι αυτό σημαίνει ξανά ύφεση. Εσείς όμως νομίζετε ότι έτσι, κάνετε πιο «δυναμική διαπραγμάτευση»!

Εγώ σας λέω ότι αποδυναμώνετε τη Χώρα κ. Πρωθυπουργέ! Εμείς ενισχύσαμε την Ελλάδα, ώστε να έχει όλο και λιγότερο ανάγκη τους δανειστές της. Εσείς, δυστυχώς, την ξαναφέρνετε στην ανάγκη τους. Κι ύστερα πάτε να συγκρουστείτε μαζί τους από θέση απόλυτης αδυναμίας! Μιλάτε συνεχώς, το άκουσα και πριν για «ανακούφιση της ανθρωπιστικής κρίσης». Για να συνεννοηθούμε κάποτε: Η Ελλάδα πέρασε μια σοβαρότατη κοινωνική κρίση! Κι άρχισε να βγαίνει απ' αυτήν σταδιακά. Δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς. Δεν υπάρχει πουθενά το «μαγικό κουμπί», που αρκεί να το γυρίσεις για να αρχίσουν να τρέχουν τα λεφτά στους δρόμους. Αλλά η κατάσταση τον τελευταίο χρόνο άρχισε πραγματικά να βελτιώνεται. Κι αν μέναμε στην πορεία αυτή, σύντομα τη βελτίωση θα την ένωθαν πολύ περισσότεροι.

Αν επιμένετε να δώσετε στους πάντες τα πάντα, στο τέλος δεν θα έχετε τη δυνατότητα να δώσετε σε κανένα τίποτε και θα υποχρεώσουν τη Χώρα σε νέα οδυνηρά μέτρα. Όταν δίνεις απ' αυτά που δεν έχεις, τότε υποχρεώνεσαι σύντομα σε πολλαπλάσιες περικοπές! Τέτοιες πέτσινες «παροχές» οδηγούν πάντα, σε οδυνηρές περικοπές!

Πέρσι το Σεπτέμβριο, εξαγγείλατε το περιβόητο «πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης». Το οποίο στη συνέχεια υποσχθήκατε να το χρηματοδοτήσετε, πως, με «κούρεμα χρέους». Αυτό ήταν το πιο μεγάλο ψέμα σας.

Και τώρα, τι θα γίνετε χωρίς «κούρεμα»; Σας προειδοποιούσαμε ότι «κούρεμα χρέους» έγινε το 2012, όταν το χρέος μας ήταν σε ιδιωτικά χέρια. Τώρα το χρέος μας είναι σε δημόσια χέρια, το χρωστάμε, δηλαδή, σε κράτη-μέλη και σε οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν μπορεί να κουρευτεί. Γιατί κάτι τέτοιο θα μας έφερνε σε σύγκρουση με όλους. Εσείς επιμένετε. Κεντρικό σας θέμα στην προεκλογική εκστρατεία ήταν ότι θα απαιτήσετε «κούρεμα χρέους». Τώρα πια σας το είπαν όλοι: δεν γίνεται! Μάλλον το κατάλαβε και ο κ. Βαρουφάκης πια, αλλά με αυτά που ακούω από δω κι από κει, δεν παίρνω και όρκο... Αυτές τις μέρες αποκαλύφθηκε ότι πάτε σε «διαπραγμάτευση από το μηδέν», αλλά δεν έχετε το παραμικρό σχεδιασμό για το τι θα κάνετε. Οι άλλοι ήδη απέρριψαν τη βασική σας απαίτηση για το κούρεμα. Και τώρα μιλάτε με γενικότητες για «συμφωνία- γέφυρα» και για «συμφωνία-συμβόλαιο». Μέχρι τώρα «Μνημόνια» τα λέγατε όλα αυτά κ. Τσίπρα. Αλλά τέλος πάντων... Κι εδώ αρχίζουν μια σειρά από παρεξηγήσεις: Και σας το λέω χωρίς

αντιπαλότητα: Για μας τελείωσε η προεκλογική εκστρατεία. Σας το λέω, γιατί συμβαίνει να διαχειρίζεστε τις τύχες του τόπου. Και γιατί δεν θέλω με τίποτε να συμβεί κάτι κακό στον τόπο...

Νομίζετε ότι η έξοδος της Χώρας από το ευρώ είναι «αδύνατη». Κάνετε λάθος! Βεβαίως, νομικά δεν μπορούν να σε διώξουν. Αλλά πολιτικά και οικονομικά μπορούν να σε αναγκάσουν μόνος σου να φύγεις! Μπορούν να σου ασκήσουν ασφυκτικές πιέσεις, να σου προκαλέσουν ασφυξία ρευστότητας, που θα καταστήσει αναπόφευκτη την αποχώρησή σου από την ευρωζώνη. Και φοβόμαστε όταν βλέπουμε τέτοιες πιθανές προοπτικές. Σημασία εδώ δεν έχει ποιοι είναι οι «κακοί». Σημασία τελικά έχει να μη συμβεί το κακό στη Χώρα! Σημασία δεν έχει πως «θα πληρώσουν κι εκείνοι για ό,τι κακό συμβεί». Σημασία έχει ότι αυτό που για εκείνους θα είναι απλώς «δυσάρεστο», για μας μπορεί να είναι ολέθριο! Κι εμένα η Χώρα μου με νοιάζει. Κι όταν βλέπω κάποιον να την πηγαίνει κατευθείαν στα βράχια, δεν έχω πρόβλημα με τα... βράχια. Αυτόν που την πάει στα βράχια προσπαθώ να προειδοποιήσω. Νομίζατε, ότι με το που θα θέσετε τις απαιτήσεις σας με «δυναμικό τρόπο», θα αρχίσατε να βρίσκετε «συμμάχους» στην Ευρώπη. Φοβάμαι ότι πέσατε έξω: Ακούσαμε στην αρχή πολλούς «παρηγορητικούς λόγους» από πολλούς. Αλλά τελικά, όλοι σας είπαν: «πηγαίνετε να τα βρείτε με τους εταίρους σας και με το ΔΝΤ». Και μια που λέω ΔΝΤ, η λέξη αυτή από εσάς φαίνεται να μην υπάρχει. Θα το ξαναζητήσουμε κάποτε. Αλλά νομίζατε ότι «πήρατε στήριξη» από την Ουάσιγκτον. Πλην όμως, η Ουάσιγκτον δεν βάζει λεφτά. Και λίγα εικοσιτετράωρα αργότερα, σας έστειλε το μήνυμα να τα βρείτε με τους εταίρους και το ΔΝΤ. Νομίζατε ότι θα σας στηρίξουν οι ευρωπαϊκές χώρες του Νότου. Πέσατε έξω! Η Πορτογαλία το ξεκαθάρισε απολύτως. Η Ισπανία το ίδιο. Ο Σοσιαλιστής Πρόεδρος της Γαλλίας, δήλωσε πως η κίνηση Ντράγκι που ήταν η αρχή που κλείνουν οι κρουνοί, οι βρύσες της ρευστότητας, είναι «απολύτως θεμιτή». Ο Σοσιαλιστής Πρωθυπουργός της Ιταλίας, ο κ. Ρέντζι, σας είπε πως η κίνηση Ντράγκι είναι «και θεμιτή και προσήκουσα». Επομένως που είναι η «συμμαχία του Νότου;».

Κι ύστερα καταστρέφετε τα πάντα. Χωρίς λόγο. Από το πουθενά. Χωρίς να σας το ζητήσει κανένας. Ο ένας υπουργός σας ονομάζει την κατ' εξοχήν φίλη Ιταλία, «χρεοκοπημένη χώρα»! Ο άλλος λέει ότι έχετε Plan B να δανειστείτε από... Ρωσία, Κίνα ή Αμερική! Και ταυτόχρονα προβαίνει και σε χαρακτηρισμούς υβριστικούς προς το διοικητή της ΕΚΤ. Μα είναι σοβαρά πράγματα αυτά; Μια ισχυρή σχέση, κ. Τσίπρα, θέλει χρόνια για να φτιαχτεί. Και θέλει μόνο λίγα λεπτά για να τη γκρεμίσετε. Οι επιπτώσεις από τέτοιες συμπεριφορές δεν σας νοιάζουν;

Διακηρύσσετε ότι δεν πάει άλλο λιτότητα. Μα κανείς δεν θέλει τη μονομερή λιτότητα. Αλλά σήμερα στρέφονται εναντίον σας, πολλοί που έχουν δημόσια καταγγείλει την πολιτική της λιτότητας. Γιατί άραγε; Διότι όλοι εμείς οι υπόλοιποι, όταν λέμε «διαφωνούμε με τη μονομερή λιτότητα», εννοούμε ότι πρέπει η οικονομία να παίρνει ανάσες για να αρχίζει να αναπτύσσεται. Με επενδύσεις, με μεταρρυθμίσεις που χτυπούν τη γραφειοκρατία και προάγουν την ανταγωνιστικότητα. Με εξασφάλιση ομαλής ρευστότητας. Όχι να συνεχίζονται οι σπατάλες.

Εσείς διώχνετε τις επενδύσεις. Ήδη με αυτά που προλάβετε να πείτε, έφυγαν όλοι οι ξένοι από το διαγωνισμό για τα θαλάσσια οικοπέδα έρευνας υδρογονανθράκων. Τρεις διεθνείς κολοσσοί, από Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία, είχαν πάρει φακέλους για να υποβάλλουν προσφορές. Και έφυγαν όλοι μετά τις εκλογές! Συγχαρητήρια... Όμως, μόνο μια οικονομία που αναπτύσσεται μπορεί να ξεπεράσει και τα προβλήματα του χρέους και τα ελλείμματα και τα κοινωνικά ζητήματα της φτώχειας. ανάμεσά τους κράτη που μας δάνεισαν και που έχουν χαμηλότερο βασικό μισθό από μας. Και τώρα θα δουν από εμάς να τον αυξάνουμε και να τους ζητάμε επιπλέον να

«κουρέψουν» όσα μας είχαν προηγουμένως δανείσει... Η κατάργηση του ΕΝΦΙΑ από φέτος, μπορεί να γίνει μόνο με υπέρ-φορολόγηση της μεσαίας τάξης. Και τα έσοδα που θα χάσετε, θα πρέπει από αλλού να αναπληρωθούν. Από πού; Και πώς; Πρόσθετα φορολογικά μέτρα μου μυρίζουν κι εδώ...

Για την αύξηση του αφορολογήτου στις 12 χιλιάδες, είμαστε οι πρώτοι που θα το θέλαμε. Μακάρι! Πρέπει μόνο να μας πείτε τα 2,5 δισεκατομμύρια τουλάχιστον που θα χρειαστούν, από πού θα τα βρείτε; Από άλλους φόρους; Η αποκατάσταση της 13ης σύνταξης για ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες χαμηλοσυνταξιούχους, είναι μέτρο που μπορεί να στηριχθεί. Και το είχαμε κι εμείς στο πρόγραμμα. Δεν είμαι πια βέβαιος ότι μπορεί να γίνει φέτος. Ίσως την επόμενη χρονιά να είναι πιο εύκολο. Εμείς όμως, οφείλω να σας πω, ότι είχαμε προχωρήσει στη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους που έχει γίνει τις τελευταίες δεκαετίες: Τη θέσπιση του «ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος». Που αφορά σε όλες τις αδύναμες, τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Και που ξεκίνησε ήδη, με επιτυχία, πιλοτικά.

Προτεραιότητα μας ήταν να γενικευτεί σε όλη την Ελλάδα. Γι' αυτό δε σας άκουσα να λέτε τίποτε. Θα το εγκαταλείψετε; Θα το προχωρήσετε; Και με τι λεφτά θα γίνουν όλα αυτά; Εσείς, βέβαια, δώσατε διαβεβαιώσεις ότι θα τηρήσετε το Πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης, αλλά εξαγγείλατε κάποια μέτρα για τώρα, κάποια για αργότερα, σε όλα όμως σας λέω: με μηδέν κοστολόγηση, με μηδέν χρονοδιάγραμμα. «Συσκότιση» έχετε επιβάλλει στο πρόγραμμά σας. Ζητάτε μετά να αλλάξει για φέτος ο δημοσιονομικός στόχος. Από 3% στο 1,5%. Εντάξει. Αλλά να θυμάστε πως ό,τι μας βγάζει από το στόχο του 3% πλεονάσματος για φέτος, αναγκαστικά θα πρέπει να καλυφθεί με αναγκαστικό δανεισμό. Με νέο μνημόνιο! Γιατί το 3% αφορά και την προγραμματισμένη πλήρη κάλυψη πληρωμών για τόκους. Που δεν θα μπορεί πια να τους καλύψει μόνη της η Ελλάδα, όπως είχαμε εμείς προγραμματίσει. Άρα θα πρέπει και πάλι να δανειστούμε...

Συν όσα θα πρέπει να μας δανείσουν για την εξόφληση δανείων και ομολόγων που φέτος λήγουν. Που εμείς προγραμματίζαμε να τα καλύψουμε από πού; Από τις αγορές. Συν όσα υπολογίζουν για το δημοσιονομικό κενό φέτος, που- οφείλω να σας πω- έχει μεγαλώσει από το ξεχαρβάλωμα στα έσοδα που προκάλεσαν οι τελευταίες εκλογές. Όλα αυτά σημαίνουν ότι θα είστε υποχρεωμένοι σε νέο αναγκαστικό δανεισμό, δηλαδή σε νέο μνημόνιο! Κι αν, τελικά, δεχθείτε- γιατί κανείς δεν ξέρει- την επέκταση του σημερινού προγράμματος, τότε θα καταλήξετε και σε αξιολόγηση για το παλαιό μνημόνιο και σε νέα «προαπαιτούμενα» και για το καινούργιο μνημόνιο. Γιατί προσέξτε: ό,τι φορτώσετε φέτος στο λογαριασμό, θα το βρείτε αμέσως μπροστά σας σε περιοριστικά μέτρα και καινούργια σκληρή λιτότητα!

Καθαρές κουβέντες, λοιπόν: εθνική αξιοπρέπεια δεν είναι να ζητάς το «δικαίωμα» να σε δανείζουν οι άλλοι επ' άπειρον κι ύστερα να σου κουρεύουν το χρέος και να σου ξανά-δανείσουν! Αυτό λέγεται. «εθνική φαντασίωση»!

Και για να είμαι δίκαιος μαζί σας, θέλω να επαινέσω κάτι που είπατε χτες: ότι τα πλεονάσματα, ενισχύουν τη διαπραγματευτική θέση της χώρας! Συμφωνούμε απόλυτα, κ. Τσίπρα. Αυτό σας λέμε εδώ και χρόνια! Αυτό κάναμε εδώ και χρόνια! Δημιουργήσαμε πρωτογενή πλεονάσματα, τα οποία εσείς σήμερα εξανεμίζετε. Και δεν ακούσαμε μια λέξη αναγνώρισης ότι τα πλεονάσματα δημιουργήθηκαν προφανώς από τις θυσίες του Ελληνικού λαού, αλλά με επιμονή της δικής μας κυβέρνησης!

Εθνική αξιοπρέπεια, λοιπόν, είναι να βγάζεις πλεονάσματα, να φτάσεις τη χώρα σου να μην έχει ανάγκη από τέτοια δανεικά. Και κάνετε κι ένα άλλο επικίνδυνο λάθος: Επιμένετε, ότι το χρέος μας δεν είναι «βιώσιμο». Ακούστε: Νομίζετε ότι η «βιωσιμότητα» του χρέους εξαρτάται μόνο από το ονομαστικό του ύψος και τη σχέση με το ΑΕΠ; Λάθος! Εξαρτάται από πολλά πράγματα: Και από το πόσο χρέος

έχει μια χώρα: το ονομαστικό του μέγεθος. Και από τη σχέση του με το ΑΕΠ. Και από το πόσα υψηλά επιτόκια πληρώνει και για πόσα χρόνια. Και από το πότε λήγει, δηλαδή πότε το ξεχρεώνει. Γιατί άλλο πράγμα να υποχρεωθείς να ξεχρεώσεις 50 δισεκατομμύρια σε τρία χρόνια και να πληρώνεις 5% τόκο- δηλαδή 2,5 δισεκατομμύρια το χρόνο, πράγμα που θα σε πνίξει- κι είναι εντελώς διαφορετικό, να πληρώνεις μισό τοις εκατό το χρόνο- δηλαδή 250 εκατομμύρια μόνο- και να πρέπει να το ξεχρεώσεις σε 25 χρόνια. Αυτό δεν θα σε πνίξει!

Εύκολα το ξεχρεώνεις. Το ίδιο ονομαστικό χρέος, 50 δισεκατομμύρια, έχουμε και στις δύο περιπτώσεις. Το ένα είναι «μη βιώσιμο», το άλλο είναι απολύτως βιώσιμο. Και τέλος, η βιωσιμότητα εξαρτάται και από σε ποιόν χρωστάς. Αν χρωστάς στις αγορές, ο κίνδυνος χρεοκοπίας είναι μεγαλύτερος. Ενώ, αν χρωστάς στους εταίρους σου, ο κίνδυνος χρεοκοπίας είναι πολύ μικρότερος. Επειδή όλα αυτά, λοιπόν, επηρεάζουν τη βιωσιμότητα του χρέους, εμείς μεθοδικά όλα, κυρίες και κύριοι, τα αλλάξαμε: Κόψαμε το ονομαστικό χρέος. Κουρέψαμε 105 δισεκατομμύρια, το μεγαλύτερο κούρεμα που έχει γίνει ποτέ στην Ιστορία! Κόψαμε άλλα 20 δισεκατομμύρια αργότερα, με επαναγορά χρέους σε χαμηλότερη τιμή. Μετατρέψαμε το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος του χρέους μας από ιδιωτικό, σε χρέος προς κράτη και διεθνείς οργανισμούς. Και μειώσαμε τα επιτόκια από πάνω από 5% που ήταν πριν τέσσερα χρόνια, σε κάτω από 2% σήμερα! Ενώ- προσέξτε- τα επιτόκια στο χρέος μας με τις χώρες- μέλη της ΕΕ είναι κάτω από 0,7% ετησίως! Πάτε να τα βρείτε αλλού!

Εξασφαλίσαμε επίσης επιμήκυνση της εξόφλησης. Από έξι χρόνια που έχουν τα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρώπης, σε πάνω από 16 χρόνια κατά μέσον όρο για το Ελληνικό χρέος. Και τέλος, το πιο σημαντικό: Στη συμφωνία του Νοεμβρίου του 2012, ήδη πετύχαμε, όταν η Ελλάδα θα έπιανε τους δημοσιονομικούς της στόχους, να μας δώσουν χαμηλότερα ακόμα επιτόκια, για πολύ περισσότερα χρόνια στο μέλλον! Και εξόφληση ακόμα πιο πέρα στο μέλλον! Αυτή ήταν η λεγόμενη «ανακούφιση χρέους» που είχαμε πετύχει. Και αυτή η «ανακούφιση χρέους» επιτρέπει να διαπραγματευτείς μετά μικρότερα πλεονάσματα για τα επόμενα χρόνια. Τον έχουμε ανοίξει το δρόμο γι' αυτό. Έχουμε ήδη διαπραγματευθεί, έχουμε ήδη πιάσει τους όρους για να την «ανακούφιση του χρέους». Κι αυτό θα επιτρέψει χαμηλότερα πλεονάσματα τα επόμενα χρόνια. Και μη ξεχνάτε, ότι με την έξοδο από το μνημόνιο που προωθούσαμε, και την πιστοληπτική γραμμή που θα παίρναμε και ο ρόλος της τρόικα θα άλλαζε τελείως. Η παρουσία της - το είχαμε ήδη συμφωνήσει - θα ήταν πολύ πιο διακριτική και περιορισμένη, μόνο για μερικούς μήνες ακόμα. Εσείς φοβάμαι ότι θα την ξαναφέρετε, πιθανώς με άλλο όνομα. Αλλά δεν υπάρχει αναγκαστικός δανεισμός, δηλαδή μνημόνιο, χωρίς αυστηρή επιτήρηση! Μπορείτε να το πείτε «συμβόλαιο», αντί για μνημόνιο. Μπορείτε να το ονομάσετε κάπως αλλιώς, αντί για «τρόικα». Αλλά όπως και να το ονομάσετε, αυτή θα είναι η πραγματικότητα.

Έρχεστε, λοιπόν, και μας κάνετε μαθήματα «περί διαπραγμάτευσης χρέους». Μηδενίζετε κυριολεκτικά τη μεγαλύτερη αναδιάρθρωση χρέους στην Ιστορία, που πετύχαμε, εγκαταλείπετε το σίγουρο δρόμο και πάτε να κυνηγήσετε χίμαιρες, με κίνδυνο να χάσετε τα πάντα! Πήγατε έξω και είπατε το προεκλογικό σας «ποίημα». Τους είπατε για νέο ονομαστικό «κούρεμα χρέους» και εισπράξατε ένα «όχι» από όλους. Τους είπατε για «συνδιάσκεψη χρέους», σας είπαν όλοι ένα ξερό «όχι». Τους είπατε για «αέναα» ή «άληκτα» ομόλογα, το λεγόμενα *perpetuals*. Μα είναι δυνατόν; Ανασύρατε, κ. Τσίπρα, από τα βάθη τις Ιστορίας ένα «εργαλείο», το οποίο χρησιμοποίησε η Μ. Βρετανία για να καλύψει ανάγκες της εν όψει του «επταετούς πολέμου» στα μέσα του 18ου αιώνα! Στη συνέχεια, το χρησιμοποίησε και πάλι η Βρετανία, για να καλύψει τις δαπάνες της στους Ναπολεόντειους πολέμους, στις

αρχές του 19ου αιώνα! Και τέλος, στις αρχές του 20ου αιώνα, για να καλύψει τις υπέρογκες δαπάνες της στα τέλη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου.

«Ουάου!», που θα 'λεγε και ο κ. Βαρουφάκης! Ότι αυτό το πράγμα δεν χρησιμοποιείται πια από κράτη εδώ και δεκαετίες, κανέναν σας δεν απασχόλησε! Ότι το χρησιμοποιούν σήμερα μόνον υπερχρεωμένες εταιρίες, σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδονησία, αλλά με επιτόκια 8% και 9%, προφανώς δε θα το ξέρατε! Ότι και σε αυτά τα σύγχρονα «αέναα ομόλογα» ο τόκος τους μεγαλώνει μετά από κάποια χρόνια και γίνεται ασύμφορος, υποθέτω ούτε αυτό το ξέρατε. Κι αυτή η πρότασή σας έπεσε, φυσικά, στο κενό. Γιατί αυτό που σας είπα κι έχουμε διαπραγματευθεί, η «ανακούφιση χρέους», είναι πολύ καλύτερη. Δίνει χρονική επέκταση στις λήξεις, αλλά όχι για πάντα! Δίνει πιο χαμηλά επιτόκια για περισσότερα χρόνια. Και είναι εφικτό, δεν είναι «πυροτέχνημα»! Ελάτε να το κάνουμε, κι αφήστε αυτές τις άγονες περιπλανήσεις στα βάθη της χρηματοοικονομικής ιστορίας.

Λέτε σήμερα, ότι θα προωθήσετε πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων. Μπράβο σας. Αλλά τις μεταρρυθμίσεις που ήδη έγιναν, πάτε να τις ανατρέψετε. Κανείς δεν είναι μαζί σας σε αυτό. Και μόνο γι' αυτό, κινδυνεύετε να προκαλέσετε σύγκρουση με όλους. Λέτε ότι θα δώσετε έμφαση στο χτύπημα της φοροδιαφυγής. Μπράβο σας και μαζί σας. Αλλά όσα μέτρα πήραμε για το χτύπημα της φοροδιαφυγής, εσείς τα καταψηφίσατε. Λέτε ότι θα χτυπήσετε τη διαφθορά. Μπράβο σας και μαζί σας. Αλλά όσα μέτρα πήραμε κατά της διαφθοράς στο δημόσιο, εσείς και τα καταψηφίσατε και τώρα πολλά τα ξηλώνετε! Η κυβέρνηση μας ψήφισε ήδη, παίρνοντας τις καλύτερες διεθνείς πρακτικές- ρωτήστε τη Lazard- δύο εξειδικευμένα ελεγκτικά κέντρα, ένα για επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα μεγάλου πλούτου, μιας μονάδας είσπραξης μεγάλων χρεών και μιας Υπηρεσίας Εσωτερικών υποθέσεων για την αντιμετώπιση της διαφθοράς. Εσείς τότε δεν τα ψηφίσατε. Αλλά προχθές τα εξαγγείλατε, σας θυμίζω, κ. Τσίπρα!

Εξαγγείλατε και μέτρα για τις ενδο-ομιλικές συναλλαγές. Μα υπάρχει ήδη η σχετική νομοθεσία. Την περάσαμε. Εσείς δεν την ψηφίσατε. Τώρα απλώς την εξαγγέλλετε! Μιλήσατε ακόμα για το χτύπημα του λαθρεμπορίου καυσίμων. Εμείς περάσαμε νόμο αυστηρότατο. Ήδη το κράτος εισπράττει ένα επιπλέον δισεκατομμύριο ετησίως. Και τρέξαμε όλους τους διαγωνισμούς για την προμήθεια του απαραίτητου υλικού. Πολύ σύντομα θα έχουμε τον εξοπλισμό να γίνει κι αυτό. Εσείς τώρα το θυμηθήκατε και το εξαγγείλατε. Λέτε ότι θα χτυπήσετε τη «διαπλοκή». Μαζί σας! Θυμίζω ότι επί των ημερών μας η Δικαιοσύνη έβαλε αρκετούς μεγάλοσχημους στη φυλακή. Εσείς, θα δούμε τι ακριβώς θα κάνετε. Ακόμα, μιλήσατε για εξεταστικές επιτροπές. Κανένα πρόβλημα! Κάντε όσες εξεταστικές επιτροπές θέλετε, κ. Τσίπρα. Εμείς, εφ' όσον είναι σωστά στοιχειοθετημένα, δεν έχουμε τίποτα να φοβηθούμε. Σας θυμίζω ότι τη διετία 2010-2011, η τότε κυβέρνηση έκανε έξι εξεταστικές επιτροπές εναντίον μας, έψαξαν τα πάντα, ακόμα και υποθέσεις που είχαν ξαναψαχτεί, και δεν βρήκαν το παραμικρό. Αν θέλετε να κάνετε και έξι και δεκάξι εξεταστικές επιτροπές, εμείς δεν έχουμε κανένα πρόβλημα. Προσέξτε, όμως, μην τελικά είναι όλα «πυροτεχνήματα» αποπροσανατολισμού για τα δικά σας τα αδιέξοδα. Αλλά κάνετε και μια σειρά εξαγγελίες εδώ από πράγματα, που ήδη έχουμε κάνει: Το κοινωνικό τιμολόγιο για ρεύμα στα νοικοκυριά που έχουν πρόβλημα, υπάρχει ήδη!

Πλειστηριασμοί πρώτης κατοικίας δεν γίνονται, γιατί εμείς τους έχουμε απαγορεύσει! Την επαφή του πολίτη με το δημόσιο εμείς την έχουμε ελαχιστοποιήσει, σε μερικές περιπτώσεις εντυπωσιακά. Δεν έχετε ακούσει ότι το 95% των φορολογικών δηλώσεων υποβάλλονται και διορθώνονται ηλεκτρονικά από το σπίτι; Δεν έχετε ακούσει ότι χιλιάδες «πιστοποιητικά» δίνονται ηλεκτρονικά; Για τις δεκάδες νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς πολίτες και επιχειρήσεις, για ασφάλιση,

για εργασία, δεν έχετε ακούσει; Για το «ηλεκτρονικό κράτος» που εμείς και το ψηφίσαμε και το εφαρμόσαμε; Ξένοι οργανισμοί το αναγνώρισαν, αναβάθμισαν γι' αυτό το λόγο, τη θέση της Ελλάδας στην κατάταξη την παγκόσμια της ανταγωνιστικότητας. Κι εσείς δεν το πήρατε χαμπάρι και το εξαγγείλατε ως κάτι που «θα» κάνετε εσείς; Το χτύπημα της γραφειοκρατίας με την ενιαία αδειοδοτική αρχή που θεσπίσαμε δεν το έχετε ακούσει; Το νέο νόμο για απλούστευση διαδικασιών στην έγκριση επενδύσεων δεν τον έχετε ακούσει; Ότι όλα αυτά οδήγησαν να αναβαθμιστεί η χώρα κατά 111 θέσεις στη διεθνή κατάταξη του ΟΟΣΑ μέσα σε δύο χρόνια, για έναρξη νέων επιχειρήσεων, δεν το ξέρετε; Σας το λέω, λοιπόν, να το μάθετε: Υπάρχει ήδη! Και όμως, όπως όλα τα άλλα, εσείς και αυτό τότε, το καταψηφίσατε! Και μια ακόμα εξαγγελία σας έκπληκτοι ακούσαμε, που την έχουμε ήδη κάνει εμείς: Η χρηματοδότηση των Ασφαλιστικών Ταμείων από τους φυσικούς πόρους της χώρας είναι ήδη νόμος του κράτους, κ. Τσίπρα, τον οποίο εσείς τότε βεβαίως δεν ψηφίσατε! Κι αφού δεν τον ψηφίσατε τότε, σήμερα τον εξαγγέλλετε, ενώ ταυτόχρονα διώχνετε τις ξένες εταιρίες που ετοιμάζονταν να κάνουν προσφορές για να πάρουν άδεια έρευνας. Ωραίοι «μεταρρυθμιστές» είστε. Σαν το νέο υπουργό Παιδείας, ο οποίος χθες δήλωνε όχι μόνο ότι θα επαναφέρει το άσυλο παρανομίας στα Πανεπιστήμια, αλλά ότι καταργεί τα «πρότυπα σχολεία» γιατί, λέει, η Αριστεία- αν είναι ποτέ δυνατόν - μοιάζει με ρετσίνα! Πράγματι, ωραίοι «μεταρρυθμιστές» είστε.

Για να μην αναφερθούμε στη δημαγωγία σας, ότι για πρώτη φορά τάχα χτυπάτε τα προνόμια του πολιτικού συστήματος. Θα αστειεύεστε. Σας θυμίζω ότι πρώτη απόφαση της κυβέρνησής μας, τον Ιούλιο του 2012, ήταν η σαρωτική μείωση δαπανών για τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος. Μειώθηκαν τότε οι αποδοχές, για πρώτη φορά, όλων των κρατικών λειτουργών, Προέδρου της Δημοκρατίας, Πρωθυπουργού, όλων των μελών του υπουργικού συμβουλίου, βουλευτών, γενικών γραμματέων υπουργείων, υψηλόβαθμων στελεχών στη Διοίκηση. Κάποιες μειώθηκαν και ως 50%! Κι ακόμα μειώθηκαν σημαντικά και προνόμια των βουλευτών που προϋπήρχαν. Αυτά τα κάναμε ήδη, από τότε. Κι εσείς, βέβαια, τότε δεν τα ψηφίσατε. Και δύο λόγια για το κατοχικό δάνειο και τις γερμανικές επανορθώσεις. Η προηγούμενη κυβέρνηση, για πρώτη φορά αντιμετώπισε αυτό που δεν «άγγιζε» ως τότε κανένας: τον ποσοτικό προσδιορισμό των αξιώσεων του Ελληνικού Δημοσίου. Το έκανε μεθοδικά και ήδη το πόρισμα της Επιτροπής είναι στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Κι αυτό εμείς το προχωρήσαμε, εδώ και δύο χρόνια.

Και τις φυλακές υψίστης ασφαλείας που δημιουργήσαμε, φαίνεται ότι πάτε κι αυτές να τις καταργήσετε. Γιατί; Για να είναι πιο εύκολη η απόδραση; Φαίνεται ότι ακούμπησα κάποιες ευαίσθητες λεπτές χορδές μιας συγκεκριμένης συνιστώσας! Μιας συνιστώσας συγκεκριμένης. Όλες οι χώρες στον κόσμο έχουν ειδικές φυλακές για τέτοιους κακοποιούς. Η Ελλάδα τώρα μόλις τις απέκτησε. Εσείς γιατί τις καταργείτε;

Τέλος, μη διανοηθείτε να παίξετε με τα διεθνή ερείσματα και τις συμμαχίες της χώρας. Τα χτίσαμε με πολύ κόπο, τα κρατήσαμε μέσα σε δύσκολες περιστάσεις, τα έχουμε απολύτως ανάγκη για την ασφάλεια της χώρας μας. Δικαίωμα αυτά να τα παίξετε στα ζάρια δεν έχετε. Εντολή για να αλλάξετε τις συμμαχίες της χώρας, δεν πήρατε από τον Ελληνικό λαό!

Εμείς, στα δύσκολα δύο τελευταία χρόνια, με τις σχέσεις Ευρώπης-Ρωσίας να χειροτερεύουν συνεχώς, καταφέραμε και κρατήσαμε τις ισορροπίες. Προσέξτε μην τις ανατρέψετε! Καταφέραμε να ενισχύσουμε τη θέση της Ελλάδας και στο NATO και στην Ευρώπη, ενώ δημιουργήσαμε νέες στρατηγικές συμμαχίες με χώρες εκτός NATO και εκτός Ευρώπης. Από την Αίγυπτο ως το Ισραήλ και από την Κίνα ως το Αζερμπαϊτζάν! Αν θέλετε να το συνεχίσετε αυτό, εμείς απολύτως είμαστε μαζί να σας

στηρίζουμε. Αλλά από κάποιες πρώτες κινήσεις σας άγαρμπες, δείξατε ότι και τις παραδοσιακές συμμαχίες θα τραυματίσετε και τις νέες θα χαλάσετε.

Και κάτι σημαντικό: Ξεκινήσαμε το μεγάλο διαγωνισμό για τα 20 θαλάσσια οικοπέδα της ΑΟΖ. Είναι απαραίτητο εδώ να έχουμε ισχυρές, από εταιρείες, διεθνείς υποψηφιότητες. Για λόγους που ο καθένας καταλαβαίνει. Άρχισαν να έρχονται οι εταιρείες αυτές. Τους διώξατε μέχρι τώρα. Προσέξτε το. Προσέξτε καλά! Γιατί «υπερήφανη Ελλάδα» είναι μια Ελλάδα με στηρίγματα παντού. Μια απομονωμένη Ελλάδα δεν είναι «υπερήφανη», δεν είναι καν ασφαλής. Κινδυνεύει άμεσα. Και δεν θέλω να πω σε αυτό τίποτε άλλο. Αλλά είστε υπόλογοι από εδώ και πέρα για ό,τι συμβεί. Και κάτι ακόμα: Μη μπερδεύετε τους αγώνες Ελευθερίας του Έθνους μας, τα «ηρωικά όχι» των πατεράδων μας, με τη σύγχρονη αγωνία για περισσότερα «δανεικά». Το να έχεις ανάγκη συνεχώς από δανεικά δεν είναι «Ελευθερία», κ. Τσίπρα. Είναι εξάρτηση! Το να πάψεις να ζητάς συνέχεια δανεικά είναι και Αξιοπρέπεια και Ελευθερία. Εσείς, φοβάμαι μας πάτε σε νέα δανεικά. Και βέβαια, τις προγραμματικές δηλώσεις σας δεν θα τις ψηφίσουμε, γιατί μαρτυρούν στην καλύτερη περίπτωση τη σύγχυσή σας. Και στη χειρότερη, την πρόθεσή σας να σπρώξετε τη χώρα σε σύγκρουση με όλους. Και σε απομόνωση απ' όλους! Να την οδηγήσετε σε περιπέτειες, που εμείς κάναμε και θα κάνουμε τα πάντα για να τις αποτρέψουμε. Δεν πρόκειται- επαναλαμβάνω- εμείς να σας υπονομεύσουμε, όπως κάνατε εσείς σε κάθε μας βήμα. Ούτε, βέβαια, πρόκειται να επιτρέψουμε να πάτε την Ελλάδα στα βράχια. Αν εγκαίρως αλλάξετε την πολιτική σας, θα είμαστε δίπλα σας να διορθώσουμε ό,τι μπορεί να διορθωθεί. Να ξέρετε όμως, πως όσο αργείτε, τόσο τελικά μεγαλώνει ο λογαριασμός που θα τον πληρώσει ο λαός, εσείς θα τον χρεωθείτε. Όπως θα χρεωθείτε αν προχωρήσετε σε αυτά που ακούγονται, για «εκλογές της δραχμής» ή για «δημοψήφισμα».

Τελικά που το πάτε; Σε ρήξη; Σε δημοψήφισμα; Ελπίζω όχι! Θα μας πάει 100 χρόνια πίσω! Και μόνο η λέξη «δημοψήφισμα», που άρχισαν να τη λένε κάποιοι δικοί σας, θυμίζει τη μεγάλη κρίση που προκάλεσε κάποιος άλλος Πρωθυπουργός, ο Γιώργος Παπανδρέου, το Νοέμβριο του 2011. Το φάντασμα τότε της δραχμής στρογγυλοκάθισε απειλητικά πάνω από τη χώρα για πολύ καιρό. Κάναμε πάνω από ένα-ενάμιση χρόνο για να το διώξουμε αυτό το φάντασμα και να συνεφέρουμε την Ελλάδα. Δεν φαντάζομαι να έχετε κατά νου να μας ξαναφέρετε στα ίδια. Ούτε να το σκέφτεστε. Και πείτε και στους δικούς σας που μιλάνε γι' αυτό, να το κόψουν!

Κι εγώ αύριο, επειδή κάτι άκουσα από τον υπουργό σας, πηγαίνω στις Βρυξέλλες, για τη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Δεν θα πάω ως «αντίπαλός» σας. Θα πάω για να στηρίξω την Ελλάδα, όπως έκανα πάντα. Φροντίστε εσείς να μη δίνετε όπλα στους εχθρούς της Ελλάδας. Πιστεύω ότι μαζί μπορούμε να αποτρέψουμε τα χειρότερα.

Σας το λέω εντίμως. Αλλά πρέπει να το θελήσετε κι εσείς. Τελειώνω με κάτι που πιστεύω βαθύτατα: Η Νέα Δημοκρατία προσέφερε πολλά στην ανόρθωση της Χώρας. Θα συνεχίσουμε να προσφέρουμε στη Χώρα. Και η Νέα Δημοκρατία είναι εγγύηση ασφάλειας και σταθερότητας για την ευρωπαϊκή πορεία της Χώρας, ακόμα και στα μάτια όσων δεν την ψήφισαν. Αυτό το ρόλο θα τον παίξουμε στο ακέραιο. Γιατί η ευθύνη, δεν είναι αδυναμία. Είναι δύναμη! Και το να αγαπάς την Πατρίδα σου και να την υπηρετείς απ' οποιαδήποτε θέση, είναι αρετή. Δεν είναι ελάττωμα! Η πολιτική ευθύνη είναι για τους δυνατούς, δεν είναι για τα «κορόιδα»! Και ανταμείβεται τελικά. Και ας δοκιμάζεται προσωρινά...

Αυτά τα τελευταία δεν τα λέω, κ. Τσίπρα ως αντιπαράθεση με εσάς. Αλλά για να σας βοηθήσω και να σας προϊδεάσω. Υπάρχει ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας που δεν του φτάνουν τα λόγια, θέλει συγκεκριμένες απαντήσεις: Πού το πάτε; Τι θα κάνετε με τις υποχρεώσεις της Χώρας; Πώς θα τις χρηματοδοτήσετε; Πώς θα

κρατήσετε την Ελλάδα στο ευρώ, αν δεν πληρώσουμε τις υποχρεώσεις μας κι αν δεν υπάρχει ρευστότητα;

Να ξέρετε ότι στη Βουλή αυτή υπάρχουν φιλοευρωπαϊκές δυνάμεις, που δεν σας αφήσουν να εκτροχιάσετε τη θέση της Χώρας μας από την Ευρώπη!

Αν δεν ξεκαθαρίσετε αμέσως το τοπίο, θα υπάρχει περίπτωση να γίνετε υπαίτιος κακών εξελίξεων. Με δική σας ευθύνη... Μας καλέσατε να σας στηρίξουμε. Δηλαδή να κάνουμε εκείνο που ποτέ εσείς δεν κάνατε.

Εμείς θα το κάνουμε, κ. Τσίπρα! Φτάνει η πυξίδα σας να μη δείχνει τα βράχια. Αν σας στηρίξουμε, σας το ξαναλέω..

Ξέρετε κυρίες και κύριοι συνάδελφοι φωνάζετε και είστε και καινούριοι οι περισσότεροι, υπάρχει κάτι χειρότερο από την κωλοτούμπα. Να την πας κατευθείαν τη Χώρα στα βράχια. Αυτό να το θυμάστε.

Αν σας στηρίξουμε, σας το ξαναλέω είναι γιατί δεν θέλουμε να μπούμε σε απρόβλεπτες και επικίνδυνες καταστάσεις για τον τόπο και γιατί δεν πρέπει να αφήσουμε να πάνε χαμένες οι θυσίες του Ελληνικού λαού. Από την στιγμή που εσείς διαχειρίζεστε τις τύχες της Χώρας, αν δείξετε υπευθυνότητα, θα βρείτε από μας περισσότερη στήριξη απ' όσο φαντάζεστε.

Αν όμως, συνεχίσετε το δρόμο της ανευθυνότητας, τότε η παράταξή μου κι εγώ θα κάνουμε το κάθε τι, για να μην το πληρώσει η Χώρα.

Ευχαριστώ πολύ.

Ήρθε, πράγματι, η ώρα της αλήθειας και της ευθύνης για όλους... Μας έλεγε η κυβέρνηση σε όλους τους τόνους, τις τελευταίες εβδομάδες, ότι η συμφωνία όπου να 'ναι έρχεται. Ότι καθαρογράφεται... Δεν έλεγε την αλήθεια! Δεν υπήρχε συμφωνία και το ήξερε. Γράφατε και ξαναγράφατε την δική σας πρόταση. Ούτε λέγατε την αλήθεια, όταν δηλώνατε ότι δήθεν κάνατε «υπερήφανη διαπραγμάτευση». Δεν κάνατε καμία διαπραγμάτευση. Συζητάγατε για το πώς θα ονομάζεται η «Τρόικα», για εσωτερική επικοινωνιακή διαχείριση και μόνο... Και τελικά όταν ήρθε η ώρα, η Τρόικα, που την λέτε τώρα «οι θεσμοί», σας έκανε πρόταση πολύ χειρότερη απ' ό,τι συζητάγαμε εμείς. Και μάλιστα πρόταση για να πάτε κατευθείαν σε νέο μνημόνιο, όταν εμείς βγάλαμε τη χώρα από το μνημόνιο.

Λέγατε ψέματα επί μήνες, προεκλογικά και μετεκλογικά, για το περιβόητο e-mail Χαρδούβελι. Και τώρα δικά σας στελέχη, έρχονται και ομολογούν δημόσια, ότι μετά από τη δήθεν «υπερήφανη διαπραγμάτευσή σας», αυτά που σας ζητάνε τώρα οι δανειστές είναι τρεις φορές περισσότερα από εκείνα που περιείχε το e-mail Χαρδούβελι... Ακούστε. Η ουσιαστικότερη πρόταση που θα μπορούσα να σας κάνω, θα ήταν να συνεχίσετε τη διαπραγμάτευση με βάση το e-mail Χαρδούβελι. Αλλά που να βρείτε το θάρρος να κάνετε κάτι τέτοιο, όταν κοροϊδέψατε τον Ελληνικό λαό με σημαία το δήθεν καταστρεπτικό e-mail Χαρδούβελι; Που τώρα οι δικοί σας λένε πως ήταν μία όαση μπροστά σε εκείνο που εσείς φέρνετε.

Κι έρχεστε απόψε και μας εμφανίζεστε ως ο επικεφαλής της Αντίστασης, στην πρόταση που ο ίδιος έχετε φέρι! Αυτό είναι η απίστευτη «δημιουργική σας ασάφεια»! Ούτε ήταν αλήθεια ότι τάχα «είναι μεγάλο επίτευγμα» τα μικρά πλεονάσματα που σας προσφέρουν σήμερα. Γιατί ξεχνάτε κάτι: Πως κάθε χρονιά που βγάζουμε πλεονάσματα κάτω από 3%, πρέπει να δανειστούμε για να πληρώσουμε τους τόκους της χρονιάς. Κι αυτό αυξάνει το χρέος, μας υποχρεώνει σε νέο δανεισμό, μας οδηγεί κατευθείαν σε μνημόνιο. Και είπατε για τα πλεονάσματα δύο λόγια. Να σας πω πως ό,τι κερδίζεται από αυτά τα χαμηλότερα πλεονάσματα, έχει ήδη χαθεί από την εξέλιξη της Οικονομίας το τελευταίο τετράμηνο.

Από το τρίτο τρίμηνο πέρσι, η Ελλάδα είχε τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης ολόκληρης της Ευρωζώνης. Σήμερα είμαστε η μόνη χώρα της Ευρωζώνης σε ύφεση. Και τώρα βέβαια, που ξαναμπήκαμε στην ύφεση, το πλεόνασμα, ασφαλώς, θα είναι πολύ πιο μικρό. Αυτό δεν είναι «επιτυχία» δική σας. Αυτό είναι μία αναγκαστική προσαρμογή στην ύφεση που, κιόλας, προκαλέσατε.

Λέγατε ψέματα επί μήνες ότι δεν θα υπάρξει άλλο μνημόνιο. Και τώρα καταρρέει κι αυτό: Διότι σε αναγκαστικό δανεισμό, σε τρίτο μνημόνιο πάει η χώρα! Λέτε ότι επί μήνες, από τον Ιούνιο του 2014, δεν σας έχουν πληρώσει καμία δόση, δεν παίρνετε δόσεις. Αυτό είναι αλήθεια, αλλά δεν είναι η πρώτη φορά. Και πέρυσι πήραμε τη δόση ένα χρόνο αργότερα. Και η χώρα στηρίχθηκε στις δικές της δυνάμεις, χωρίς πρόβλημα. Και βγήκαμε στις Αγορές με επιτυχία. Και δεν Μόνο που η χώρα – και αυτό μας νοιάζει – είναι εκείνη που το πληρώνει...

Πώς μπορεί να αλλάξει η κατάσταση στο καλύτερο; Τρία πράγματα πρέπει να γίνουν άμεσα. Κι αυτή είναι η βάση της μεγάλης συνεννόησης. Πρώτον, να βάλετε ένα τέρμα στις συκοφαντίες. Να παραδεχθείτε την αλήθεια, να αλλάξει μεταξύ μας το κλίμα. Και να πάψετε να κοροϊδεύετε τον κόσμο. Δεύτερον, να αλλάξετε πολιτική. Διότι εσείς χαϊδεύετε το Δημόσιο, και θυσιάζετε τον ιδιωτικό τομέα. Και

ανακοινώνετε ακόμα και τώρα, χιλιάδες προσλήψεις ημετέρων. Κι αυτό δεν πάει άλλο.

Βεβαίως, σας ζητάνε παραπάνω μέτρα, γιατί βάλατε φρένο και στις ιδιωτικοποιήσεις. Ενώ δικοί σας υπουργοί εξακολουθούν να λένε «όχι σε όλα».

Και το δημοσιονομικό κενό αυξάνει ακόμα, από την εμμονή σας να αποκαταστήσετε τα προνόμια των συνδικαλιστών. Δέχεστε νέους φόρους και σας απαιτούν ακόμα περισσότερους, γιατί δεν θέλετε να ακουμπήσετε την «ιερή αγελάδα» του δημοσίου. Αρνείστε την αξιολόγηση, που γίνεται παντού στον κόσμο! Όταν οι ευσυνειδήτοι δημόσιοι υπάλληλοι, το πιστεύω απόλυτα, θέλουν την αξιολόγηση. Οι συνδικαλιστές και οι «ημέτεροι», Αυτούς που πεισματικά υποστηρίζετε, είναι που δεν τη θέλουν.

Να ξέρετε και κάτι: Είμαι ήδη σε επαφή και με ξένους ηγέτες και με ευρωπαίους αξιωματούχους για να μειωθεί ο πόνος που φέρνει αυτή η συμφωνία. Αλλά σε διαφορετική κατεύθυνση και λογική από σας: Εγώ αγωνίζομαι για την ανακούφιση του ιδιωτικού τομέα, του επιχειρηματία, του εργαζόμενου, του αυτοαπασχολούμενου, του αγρότη, του άνεργου που περιμένει να γίνει κάποια επένδυση για να βρει δουλειά. Αυτούς νοιάζομαι. Όχι τους «ημέτερους». Ιδιωτικοποιήσεις που ακυρώνετε ή καθυστερείτε και το μεγάλο κράτος που ξαναχτίζετε, είναι οι δύο μεγάλες ιδεολογικές σας εμμονές, και είναι αυτές που καλύπτουν το μισό δημοσιονομικό κενό από εκείνο που σας ζητάνε. Κι αντίστροφα: αν επισπεύσουμε τις αποκρατικοποιήσεις, αν προχωρήσουμε στην εξυγίανση του δημοσίου, αυτό θα μειώσει το «κενό» και θα αποτρέψει τους νέους φόρους που σας ζητούν. Πολύ περισσότερο τα επόμενα χρόνια. Γιατί μη ξεχνάτε: ακόμα κι αν κλείσει αυτή η συμφωνία, έρχεται το μνημόνιο, το ουσιαστικό, το μεγάλο, υποθέτω τον Σεπτέμβριο με καινούργια μέτρα! Πρέπει λοιπόν, να αλλάξει πολιτική η χώρα και να θυσιάσετε τις ιδεοληψίες σας.

Πέρα από το να σταματήσετε τα ψέματα και να αλλάξετε πολιτική χρειάζεται και κάτι ακόμα. Και είναι η τρίτη προϋπόθεση της εθνικής συνεννόησης: Να αποκατασταθεί η σταθερότητα, και το κυριότερο, η αξιοπιστία της χώρας. Και προς τα έξω και προς τα μέσα. Ξέρετε πόσο έχει στοιχίσει στη χώρα, κ. Τσίπρα, η αβεβαιότητα που επιβάλατε; Η αναξιοπιστία που προκαλέσατε; Ανυπολόγιστα!

Θα σας κάνω μόνο ένα μικρό υπολογισμό: Τους τρεις πρώτους μήνες της διακυβέρνησής σας, δηλαδή μέχρι και τον Απρίλιο, τα φορολογικά έσοδα είχαν σημειώσει υστέρηση περί τα 900 εκατομμύρια. Αυτό όμως δε φάνηκε στα συνολικά έσοδα. Γιατί; Γιατί η Ελλάδα εξακολουθούσε να εισπράττει μη φορολογικά έσοδα, κοινοτικά κονδύλια κυρίως, για δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων που είχαμε κάνει εμείς ως το Δεκέμβριο πέρσι. Και τα οποία πληρώνονται, όπως ξέρετε, κανονικά με 3-4 μήνες καθυστέρηση. Εμείς, κατά κάποιο τρόπο έτσι, προικοδοτήσαμε από τον περασμένο Δεκέμβριο τη χώρα για τους πρώτους μήνες του 2015. Έσωξαν την κατάσταση οι κοινοτικές πληρωμές.

Το Μάιο όμως- και μιλάω για τον περασμένο μήνα- αυτό με τις κοινοτικές πληρωμές τελείωσε και τα φορολογικά έσοδα έκαναν τεράστια «βουτιά». Κι ελπίζω να μην το μαθαίνετε τώρα από μένα: Η νέα υστέρηση φορολογικών εσόδων έφτασε στο 1 δισεκατομμύριο τώρα, μόνο στο μήνα Μάιο! Εσείς έχετε κάνει στάση πληρωμών και οι φορολογούμενοι έχουν κάνει κι αυτοί στάση πληρωμών! Το δημοσιονομικό κενό εκτοξεύθηκε, συνεχίζει να μεγαλώνει. Γι' αυτό επιμένω ότι η αποκατάσταση της αξιοπιστίας και της σταθερότητας μπορεί να μειώσει το κενό κατά πολύ. Αυτό είναι εθνική συνεννόηση, όχι ψέματα. Αλλαγή πολιτικής, εγκατάλειψη ιδεοληψιών, αποκατάσταση αξιοπιστίας. Αν δε γίνει αυτό τώρα, οι δυσκολίες θα μεγαλώσουν πολύ περισσότερο τον Σεπτέμβριο, όπου θα είναι αναγκασμένη η χώρα να διαπραγματευθεί για το επόμενο μνημόνιο.

Ρωτάτε εμάς τι θα κάνουμε με την τελική συμφωνία που ακόμα δεν μας φέρατε! Μας ξαναφέρατε εδώ, όπως και την άλλη φορά, πάλι για να μην πείτε τίποτα. Φέρτε την τελική συμφωνία κι εμείς θα σας πούμε. Παρατηρήσεις κάνουμε απόψε.

Το κόμμα το δικό σας, όμως, ρωτάω, ρωτήσατε τι θα κάνει με την πρόταση που εσείς ο ίδιος υποβάλατε; Τη στηρίζει; Να το θέσω αλλιώς: Μπορεί το κόμμα σας κι εσείς ο ίδιος να πάρετε δύσκολες αποφάσεις; Μπορεί να βγει η χώρα από την κρίση χωρίς δύσκολες αποφάσεις; Μπορείτε να τις πάρετε; Για να μη σας πάω στη Θεσσαλονίκη, όπου η σύγκριση για τους βουλευτές σας είναι ακόμα πιο επώδυνη. Κάποιοι, βέβαια, ζητούσαν πριν λίγες μέρες- τώρα δεν το λένε πια-να στηρίξω οποιαδήποτε συμφωνία. Αν έκανα αυτό το τελευταίο, θα δυσκόλευα τη θέση σας στην πιο κρίσιμη ώρα. Γιατί, αν η αντιπολίτευση σας πίεζε να δεχθείτε τα πάντα, τότε θα σας ζητούσαν ακόμα περισσότερα. Κι αυτή τη ζημιά εγώ στη χώρα μου δεν την κάνω.

Και εν πάση περιπτώσει, εσείς ποτέ δεν στηρίζατε ως αντιπολίτευση τις προσπάθειες της προηγούμενης κυβέρνησης. «Δυναμίτη» συνέχεια. Εγώ ήδη έχω βοηθήσει και στο θέμα της επιστροφής των SMP's και στο θέμα της μείωσης των φόρων. Και παλαιότερα και

δημόσια το έχω κάνει και ιδιωτικά. Πάνω από όλα η Πατρίδα! Εκείνο που σας προτείνω είναι, λοιπόν, να αλλάξετε πολιτική, να απαλλαγείτε από τα «βαρίδια» σας, να αποκαταστήσουμε την αξιοπιστία, να δούμε τι μπορούμε να περισώσουμε. Και η μεγάλη μάχη- μην κάνετε λάθος- δεν είναι τώρα. Τώρα πάμε να κατακτήσουμε τον αμμόλοφο.

Έχουμε μπροστά ένα βουνό μετά για να κατακτήσουμε. Κι αυτό είναι οι όροι της μεγάλης συμφωνίας, του τρίτου Μνημονίου που μας φέρνετε. Μην το ξεχνάτε. Εκεί είναι η μεγάλη μάχη. Η χώρα κινδυνεύει. Ήδη τώρα δεν πληρώνουμε τη δόση του ΔΝΤ, όπως είπατε, κάτι που έχει να γίνει από τη δεκαετία του '80, μια φορά σε κάποια αφρικανική χώρα! Εκεί μας φτάσατε. Μπήκαμε στο δίλημμα να πληρώσουμε τους δανειστές ή να πληρώσουμε μισθούς και συντάξεις. Να βγούμε δηλαδή από το ευρώ ή να χρεοκοπήσουμε τη χώρα. Δεν το δέχομαι το δίλημμα. Μπορούμε και στο ευρώ να μείνουμε και τις υποχρεώσεις μας να πληρώνουμε. Σας το λέω αυτό, γιατί εμείς το κάναμε υπό πολύ πιο δύσκολες συνθήκες. Με πάντα τη στόχευσή μας και την προσοχή μας στην Ανάπτυξη! Αλλά όχι με αυτή την πολιτική.

Και θέλω να τονίσω ένα σημείο ακόμα: Πολλοί δικοί σας, μιλάνε τις τελευταίες μέρες για πρόωρη προσφυγή στις κάλπες. Ακόμα και ο εσείς ο ίδιος, το υπαινιχθήκατε. Ελπίζω να μη νομίζετε ότι μας απειλείτε. Να σας το πω ωμά: Εμείς στη Νέα Δημοκρατία, δε φοβόμαστε τις εκλογές. Η χώρα είναι που δεν αντέχει τις εκλογές. Οι εκλογές που προκαλέσατε τον περασμένο Γενάρη οδήγησαν τη χώρα πολύ πίσω. Νέες πρόωρες εκλογές θα την πάνε ακόμα πιο πίσω.

Η χώρα δεν το αντέχει. Θα τη φέρουν πολύ πιο κοντά στο «ατύχημα». Και ύστερα, για πείτε μου, αν δεν κάνετε συμφωνία, πώς θα κάνετε εκλογές; Με τη χώρα ήδη σε χρεοκοπία; Σε συνθήκες άγριες, κοινωνικού αναβρασμού; Και τι θα ζητήσετε από τον κόσμο; Να σας δώσει έγκριση για σύγκρουση; Κάτι τέτοιο -να το ξέρετε- θα μετέτρεπε τις εκλογές σε δημοψήφισμα: ναι ή όχι στο ευρώ. Μη σας πω: ναι ή όχι στην Ευρώπη! Γιατί η ρήξη με την Ευρώπη ξεπερνά κατά πολύ το ευρώ. Εκτός πια κι αν, όπως πολλοί υποπτεύονται σήμερα, αυτός ήταν κι από την αρχή ο στόχος σας. Να μας βγάλετε από το ευρώ, πρώτα με τις προηγούμενες εκλογές τις πρόωρες και τώρα με το δεύτερο γύρο εκλογών.

Κι επειδή θα χάσετε αυτή την αναμέτρηση, γιατί ο κόσμος είναι υπέρ της παραμονής στο ευρώ, να ξέρετε ότι δεν πρόκειται να ωφελήσει τη χώρα μια τέτοια εμφύλια πόλωση. Και μην ξεχνάτε ότι κερδίσατε τις εκλογές με την υπόσχεση να

φέρετε μια καλύτερη συμφωνία μέσα στο ευρώ. Και ήδη αυτό που έχει προταθεί είναι χειρότερη συμφωνία και νέο μνημόνιο. Τώρα το βλέπουν οι πάντες.

Και μην ξεχνάτε, ότι διακηρύσσατε τον περασμένο Γενάρη ότι θα υποβάλατε προτάσεις στους Ευρωπαίους- τώρα μείνατε «έκπληκτος», αλλά τότε μας λέγατε ότι «δεν υπάρχει ούτε μια περίπτωση στο εκατομμύριο» να αρνηθούν. Και τώρα τι θα πάτε να πείτε στον κόσμο; Ότι όσα είπατε στους εταίρους μας, τα αρνήθηκαν όλα και εσείς θα συγκρουστείτε μαζί τους; Και μην ξεχνάτε, ότι μέχρι τώρα ο κόσμος συνέκρινε τα μέτρα που πήραμε εμείς, με τις ωραίες υποσχέσεις που δίνατε εσείς. Τώρα ακόμα και χωρίς συμφωνία, έχετε ήδη προτείνει μέτρα. Κι αυτά βέβαια δεν έχουν καμία σχέση με τα «μέτρα της Θεσσαλονίκης». Αλλά τώρα η σύγκριση θα γίνεται και σε κάποια άλλη βάση: Με τα δικά σας πεπραγμένα. Με τα δικά σας αποτελέσματα! Που είναι ζοφερά, εφιαλτικά, γιατί ανεβάζουν κάθε μέρα το λογαριασμό.

Και βεβαίως, αν περάσετε τη συμφωνία, δε θα έχετε τη δυνατότητα να κάνετε εκλογές. Μην περιμένετε οι άλλοι να κάνουν τμηματικές εκταμιεύσεις των ποσών που τόσο έχει ανάγκη η ελληνική οικονομία, την ώρα που εσείς, αφού θα έχετε κάνει συμφωνία μαζί τους, θα ζητάτε από τον κόσμο να σας δώσει εντολή για ρήξη! Τα μέτρα που θα πάρετε και η κατάσταση που έχετε ήδη δημιουργήσει, δεν σας αφήνουν επομένως περιθώρια για εκλογές.

Κι άρα, δεν απειλείτε εμάς με αυτό. Τη χώρα απειλείτε. Τον εαυτό σας απειλείτε.

Και τελειώνοντας, θέλω να πω το εξής: Κοιτάξτε μη γίνετε ο μοιραίος άνθρωπος. Ο μοιραίος άνθρωπος της Ελλάδας. Όταν, πριν λίγους μήνες, μας λέγατε ότι εσείς διαπραγματεύεστε «όρθιοι», μας λέγατε ταυτόχρονα ότι εμείς διαπραγματευόμασταν «στα τέσσερα». Δε θα απαντήσω σε αυτό. Δυστυχώς προχθές μπήκατε όρθιος και βγήκανε όλοι σοκαρισμένοι, όπως ο κ. Τσακαλώτος. Να αφήσετε τις μεγαλοστομίες. Να αφήσετε την αλαζονεία.

Να προσπαθήσετε να έρθετε στη μεγάλη συνεννόηση. Εμείς, η παράταξη, είναι εδώ, για να διασφαλίσουμε στον απλό τον Έλληνα, ότι η χώρα έχει διέξοδο. Ότι τα χρήματα που δεν πληρώνετε πια, θα τα πάρει. Ότι τα χρήματα που πήρατε από τα ταμεία και τα νοσοκομεία, θα επιστρέψουν. Ότι οι επιδοτήσεις θα δοθούν και φέτος και του χρόνου κι όλα τα επόμενα χρόνια. Ότι θα υπάρχει ρευστότητα. Ότι η ανεργία θα συνεχίσει να μειώνεται, όπως μειωνόταν τον τελευταίο χρόνο, ενώ τώρα μεγαλώνει και πάλι.

Κι ότι η ανάπτυξη θα επανέλθει και ότι στην Ευρώπη δε θα είμαστε ο «φτωχός συγγενής» και «παρίας». Είμαστε εδώ για να πούμε στον Έλληνα πολίτη, σε κάθε Ελληνική οικογένεια και ιδιαίτερα απέναντι στον νέο Έλληνα, ότι η αξιοπιστία της χώρας θα αποκατασταθεί, όπως το κάναμε και πριν από τρία χρόνια σε πολύ δυσκολότερες συνθήκες. Ότι θα επιστρέψει η Ανάκαμψη, όπως μπήκε πέρσι. Και ότι ο εφιάλτης της ασφυξίας, της αβεβαιότητας, θα ξεπεραστεί οριστικά. Για να μην υπάρχει αγωνία, αν θα πληρωθούν ή όχι οι μισθοί και οι συντάξεις στο τέλος του μήνα. Όπως δεν υπήρχε ποτέ τέτοια αγωνία στις δικές μας ημέρες. Είμαστε εδώ, για να εγγυηθούμε την επιστροφή στην ομαλότητα, στον Ευρωπαϊκό δρόμο της χώρας που θεμελίωσε η παράταξή μας, στην επιστροφή στην Ανάπτυξη που πετύχαμε.

Κι εγώ γι' αυτό είμαι εδώ. Εσείς κοιτάξτε να μη γίνετε ο μοιραίος άνθρωπος της Ελλάδας.

Ευχαριστώ πολύ.

Ενημέρωση, κύριες και κύριοι συνάδελφοι, όπως είδατε, δεν είχατε επί της ουσίας, για τα συγκεκριμένα. Είχαμε επιστροφή στη γνωστή ρότα του κ. Τσίπρα: Ακραία δημαγωγία! Τίποτα το συγκεκριμένο. Ύβρεις. Και το θέμα είναι ότι προσπάθησε να περάσει και μία απάτη. Προσπαθώντας, δηλαδή, να εκμαιεύσει τη δική μας τη θέση, είπε περίπου ότι έχουμε κοινές θέσεις και άρα, μεθαύριο θα μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτή τη θέση της Νέας Δημοκρατίας, όχι για να κάνει εθνική συνεννόηση με εμάς, αλλά να κάνει Ευρωπαϊκή συνεννόηση με τους άλλους, λέγοντας ότι, άλλωστε, η Νέα Δημοκρατία είναι μαζί μας.

Σας το είπα, κ. Τσίπρα και μην κάνετε ότι δεν καταλαβαίνετε. Ή θα κάνουμε εθνική συνεννόηση κάτω από τις τρεις προϋποθέσεις που σας έθεσα ή θα φέρετε εδώ πέρα τη συμφωνία – φέρτε τη συμφωνία να τη δούμε, επί της οποίας σήμερα παρατηρήσεις κάναμε – και τότε θα σας πούμε ακριβώς τι ψηφίζουμε και τι δεν ψηφίζουμε. Όλα τα άλλα αφήστε τα και είναι φληναφήματα και αστειότητες. Και μην με ρωτάτε αν στηρίζω την πρότασή σας, τη θεωρείτε κιόλας τη μόνη ρεαλιστική. Τι θέλετε να πω; Δεν ξέρουμε τι στηρίζετε εσείς, τι υποστηρίζετε εσείς. Αν έχετε εσείς τη δεδηλωμένη στο δικό σας το κόμμα.

Για παράδειγμα, θέλετε να αρχίσω να σας πω τί στηρίζει και τί δεν στηρίζει το δικό σας το κόμμα; Θέλετε να απαριθμήσω ΟΛΠ, ΟΛΘ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ιδιωτικοποιήσεις; Ρωτήστε εδώ πέρα αν συμφωνούν! Το θέλουν ή το αποκλείουν; Μήπως το αποκλείουν περισσότερο από αυτό που θέλουν; Τόσο ρεαλιστική είναι η πρότασή σας;

Και ζητάτε να στηρίζουμε εμείς, εκείνο το οποίο οι δικοί σας δεν θέλουν να στηρίξουν; Και τι νομίζετε ότι είμαστε επιτέλους; Η πιο υπάκουη συνιστώσα του ΣΥΡΙΖΑ νομίζετε ότι είναι η Νέα Δημοκρατία;

Και μη χειρότερα!

Και είπατε μία σειρά από πράγματα απίστευτα. Ότι έχετε εισπράξει από τους τηλεοπτικούς σταθμούς, μας λέτε πόσα; Δεν βάλατε το «θα». Μας είπατε ότι δεν ψηφίσαμε τις 100 δόσεις. Εμείς, κ. Τσίπρα, μου κάνει κατάπληξη, και τις ψηφίσαμε και σας θυμίζω ότι τις δικές μας 100 δόσεις, γιατί εμείς το πρωτο-φέραμε, εσείς τις πολεμήσατε, όσο μπορούσατε.

Μιλάτε για το χρέος. Το χρέος το Φλεβάρη, εσείς είπατε, δήλωση δική σας: πλήρως και εγκαίρως θα το πληρώνει η Ελλάδα, όλο το χρέος. Τι άλλαξε από τότε; Έρχεστε να μας πείτε λόγια τώρα, εδώ πέρα; Ότι δεν θα υπάρχει, δήθεν, καινούργιο μνημόνιο; Και από πού θα πάρετε τα λεφτά; Και πως θα βγάλετε τα λεφτά μετά τον Αύγουστο; Μέχρι και το 2017, κ. Τσίπρα είναι γύρω στα 45 – 50 δισ. Μπορείτε να μου πείτε από πού θα τα πάρετε, χωρίς καινούργιο μνημόνιο; Αλλά, συγγνώμη ζητώ, δεν θα το πείτε μνημόνιο. Εσείς έχετε άλλες λέξεις. Συμφωνία θα το πείτε. Και ως εκ τούτου, συμφωνία επιτρέπεται να κάνετε. Μνημόνιο απαγορεύεται να κάνετε.

Συνεχίζετε και δουλεύετε τον κόσμο. Και για το χρέος, ξεκάθαρα πράγματα: εσείς ήρθατε στη δική μας τη θέση. Αναδιάρθρωση λέγαμε εμείς, ενώ εσείς λέγατε διαγραφή του χρέους. Και σήμερα ξαφνικά έρχεστε ότι έχετε και εσείς άποψη, γύρω από αυτό το θέμα για αναδιάρθρωση. Σας ενόχλησε που είπα για την ιδιωτική πρωτοβουλία. Θα συνεχίσουμε να είμαστε υπέρ της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Έχω εξηγήσει. Μία σειρά από φόρους που μπήκανε δεν ανήκει στη δική μας την ιδεολογία. Ήταν υποχρέωση, ήταν ανάγκη για τον τόπο. Και βγάλαμε πάλι τον τόπο στην ανάπτυξη. Ενώ εσείς, από ιδεοληψία, είστε υπέρ των φόρων, δεν έχετε

πρόβλημα. Αυτό που δεν θέλετε είναι να γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές που οδηγούν σε μία Ελλάδα σύγχρονη, πραγματικά Ευρωπαϊκή.

Και θα είμαι, επομένως, και με τον αυτοαπασχολούμενο και με τον επενδυτή. Και με το μικρομεσαίο και με την επιχείρηση στην Ελλάδα, με όλους. Και δεν μπορεί ένα κόμμα, η Νέα Δημοκρατία, που πρεσβεύει τον κοινωνικό φιλελευθερισμό, να στηρίζει μία φορο-επιδρομή που εσείς συντηρείτε και που θέλετε να υπάρχει. Για ποιο λόγο; Για να φτιάξετε το μεγάλο, το δικό σας το υπερτροφικό, το κομματικό το κράτος. Κάτι με το οποίο, εμείς διαφωνούμε.

Εν πάση περιπτώσει, σας είπα. Εμείς καλέσαμε για εθνική συνεννόηση. Βέβαια, δεν γίνεται με ύβρεις. Μιλήσαμε για να φύγουν από τη μέση, επιτέλους, οι στρεβλώσεις, να απελευθερωθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία, η επιχειρηματικότητα, αλλά είπαμε όχι συκοφαντίες. Σταθερότητα, αξιοπιστία και μία άλλη πολιτική για ανάπτυξη που είναι άγνωστη, δυστυχώς - αποδεικνύεται πλέον - λέξη για εσάς. Φέρτε, επομένως, τη συμφωνία να σας πούμε αν συμφωνούμε ή αν δεν συμφωνούμε. Αλλά επιτέλους να λέτε και μία αλήθεια. Διότι, εγώ βλέπω εδώ στο διάγγελμα του Πρωθυπουργού, που κάνατε στις 20 του Φλεβάρη και λέτε: «Είναι μία συμφωνία - του Eurogroup, εσείς, δικά σας λόγια - που ακυρώνει στην πράξη τις δεσμεύσεις της προηγούμενης κυβέρνησης για περικοπές σε μισθούς και συντάξεις, για απολύσεις εργαζομένων, για αυξήσεις στο ΦΠΑ στα τρόφιμα, στις τουριστικές υποδομές» και τα λοιπά. Κοροϊδεύατε και συνεχίζετε σήμερα και κοροϊδεύετε. Αυτή είναι η πραγματικότητα.

Και μη λέτε για την ανεργία. Γιατί αν θέλετε να τα βάλουμε τα νούμερα κάτω, αλλά δεν κάνετε ποτέ κουβέντα για νούμερα, κουβέντα θεωρητική μόνο, με πολλές παραλλαγές ρητορείας, η οποία ακουμπά το όριο της συκοφαντίας. Όταν εγώ, κ. Τσίπρα, ανέλαβα Πρωθυπουργός, η ανεργία ήταν 25,4%. Και στο ανώτατο σημείο που έφτασε, επί δικής μου εποχής, ήταν 27,8%. Γιατί υπήρχε η κεκτημένη ταχύτητα που παρέλαβα. Όταν παρέδωσα, ήταν 25,3%. Ήταν λιγότεροι οι άνεργοι από εκείνους που ξεκινήσαμε, αυτούς που παραδώσαμε. Ήταν λιγότεροι οι άνεργοι. Την ανεργία τη βρήκαμε. Σήμερα, ήδη, σε 4 μήνες, το 25,3%, το κάνατε 25,6% με δικά σας επίσημα στοιχεία.

Και δεν πρόκειται να μειώσετε εσείς άλλο τις ασφαλιστικές εισφορές ή να φέρετε πραγματικά το ΕΣΠΑ. Αντίθετα. Τα δημόσια έργα τα κόβετε, τα περικόβετε συνεχώς, προκειμένου να φτάσετε σε κάποιο... Και φτάσατε, βέβαια, και στο άλλο το σημείο να μιλήσετε ότι εγώ δεν πρέπει να πηγαίνω, λέει, ο βουλευτής Μεσσηνίας από το 1977, να μην είμαι μόνο στην Κηφισιά. Θα σας παρακαλούσα, μόλις αυξήσετε το ΦΠΑ να πάμε μαζί μία βόλτα στα νησιά, κ. Τσίπρα, να σας δούμε.

Αλλά δεν καταλάβατε, ότι όπως το είπατε, και εγώ το δέχομαι και συμφωνώ μαζί σας 100%, όπως το είπατε, εάν τελικά δεν μπει ο ΦΠΑ στα νησιά, θα πιστωθεί η Νέα Δημοκρατία και ο Σαμαράς, αν μπει τελικά ο ΦΠΑ, θα μείνει όλος δικός σας, κ. Τσίπρα. Πριν 4 μήνες λέγατε για 1,5% πρωτογενές πλεόνασμα. Το κάνατε μετά 1,2%. Σήμερα το κάνατε 0,6%. Γιατί; Γιατί κάθε μήνα και να το καταλάβει αυτό ο κόσμος, τα έσοδα μειώνονται, παρά το γεγονός ότι έχετε κάνει μία απίστευτη, πρωτόγνωρη εσωτερική στάση πληρωμών. Η οικονομία βουλιάζει στην ύφεση πάλι, οι στόχοι απομακρύνονται, το δημοσιονομικό κενό μεγαλώνει, οι πολίτες θα πρέπει, ως εκ τούτου να πληρώνουν περισσότερα μέτρα, άρα παραπάνω μέτρα για το 1/3 των στόχων, που μας οδηγεί σε καινούργιο δάνειο και καινούργιο μνημόνιο.

Και επειδή μιλήσατε για πασιφανείς εγκληματικές ευθύνες - δικά σας λόγια - για την πολιτική της προηγούμενης κυβέρνησης, να σας πω και πάλι ότι λέτε ψέματα. Εγώ θα σας διαβάσω, όχι τι λέει ο Σαμαράς ή η Νέα Δημοκρατία, θα σας διαβάσω τι λέει ο Αντιπρόεδρος της Κομισιόν κ. Ντομπρόβσκις σε προχθεσινή του συνέντευξη. «Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα προχώρησε σε μέγιστη προσπάθεια προσαρμογής και τα αποτελέσματα άρχισαν να φαίνονται πέρυσι. Η Ελλάδα επέστρεψε στην

ανάπτυξη. Ήταν από τις οικονομίες με τους υψηλότερους αναπτυξιακούς ρυθμούς, περίπου 100.000 νέες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν πέρυσι.

Η χρηματοπιστωτική σταθερότητα διασφαλίστηκε. Η Ελλάδα προσέβλεπε στην επιστροφή στις αγορές. Κατέστη ελκυστική για τους επενδυτές. Ως εκ τούτου, είναι κρίμα που βρισκόμαστε σε αυτήν την κατάσταση τώρα». Και

παρακαλώ να το πάρετε για τα πρακτικά. Αυτά τα λέει ο Αντιπρόεδρος, κ. Τσίπρα, της «καλής» Κομισιόν. Δεν τα λένε κάποιιοι από τους «κακούς», γιατί εσείς κάθε τόσο «ζωγραφίζετε» ποιος είναι ο καλός και ποιος είναι ο κακός. Και αυτό το αναγνωρίζουν οι πάντες. Μόνο, εσείς το αρνείστε. Ή μάλλον δεν το αρνείστε. Για να σας διαβάσω ακόμα ένα απόσπασμα που λένε οι δικοί σας εμπειρογνώμονες- οι δικοί σας εμπειρογνώμονες- του υπουργείου Οικονομικών, πριν ένα μήνα: «Η πρόοδος που επετεύχθη τα τελευταία χρόνια»- πάρτε το, παρακαλώ- «αντικατοπτρίζεται εύγλωττα στα θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη και είναι αποτέλεσμα των σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, που έλαβαν χώρα. Η στροφή προς ένα αναπτυξιακό υπόδειγμα με εξωστρεφή προσανατολισμό φαίνεται να επιτυγχάνεται και το '13 και το '14».

Αυτά τα λένε οι δικοί σας. Κι εσείς δεν έχετε πάρει τίποτα χαμπάρι ακόμα. Αυτά τα λένε, λοιπόν, και οι δικοί σας και σε non paper. Δε θέλω να δώσω άλλα. Υπάρχουν κι άλλα τα οποία έχει πει ο κ. Βαρουφάκης. Μια που σας μιλάει να το πω τότε εγώ. Μόλις στο χθεσινό που στείλατε στους δανειστές, ένα non paper για την αναδιάρθρωση του χρέους, αναφέρεται- θα σας το δώσω κι αυτό: «Το '14 το έλλειμμα έπεσε κάτω από το όριο του 3% του Μάαστριχτ, λέει το υπουργείο Οικονομικών. Σε διαρθρωτικούς όρους η Ελλάδα πέτυχε δημοσιονομικό πλεόνασμα 1,6 σύμφωνα με το ΔΝΤ». Επαναλαμβάνω, όλοι, δικοί σας και ξένοι, υπογραμμίζουν την πετυχημένη πολιτική των προηγούμενων ετών, που βγάλανε την Ελλάδα στο ξέφωτο. Εσείς το παραδέχεστε αυτό το επίτευγμα. Εκτός Ελλάδος το λέτε. Το αρνείστε στους Έλληνες, εντός Ελλάδος και το καταστρέφετε συστηματικά.

Και μια τελευταία κουβέντα: Μη δείχνετε έκπληκτοι για τα μέτρα της πρότασης των Βρυξελλών, τα σκληρά μέτρα των δανειστών. Τα ίδια δεν είχε προτείνει ο κ. Βαρουφάκης στην εξασέλιδη επιστολή του στις 24 Φεβρουαρίου του 2015; (Παρακαλώ.) Δεν περιελάμβανε η επιστολή Βαρουφάκη μεταρρύθμιση του ΦΠΑ; Με μείωση εξαιρέσεων και ενοποίηση συντελεστών; Και κατάργηση φοροαπαλλαγών; Και κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων; Και μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού; Και συνέχιση των αποκρατικοποιήσεων; Δικός σας υπουργός είναι. Προς τι, λοιπόν, η «έκπληξη»; Είχατε ρητά δεσμευτεί. Το είχατε αναλυτικά παρουσιάσει. Τι δεν καταλάβατε; Από την πολύ δημιουργική ασάφεια σας ήρθε κεραμίδα του κ. Βαρουφάκη. Και είπατε στο τέλος για τα Ζάππεια. Την κάνετε συχνά αυτή τη συζήτηση. Εγώ θέλω να σας πω κάτι: Εκεί πέρα τέθηκε η κουβέντα για πρώτη φορά της ανάγκης να υπάρξει μια ατζέντα μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, που τότε κανένας δεν υποστήριζε. Και τώρα όλοι, οι περισσότεροι, την υιοθετούν. Ακόμα κι εσείς. Την αξιοποίηση της περιουσίας του δημοσίου -τότε πρωτοακούστηκε- την υπογράφετε πλέον κι εσείς. Και τότε ξεκίνησε. Την κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων την προτείναμε τότε. Την ξεκινήσαμε εμείς στη συνέχεια. Τώρα υποχρεώνεστε και τη δέχεστε κι εσείς. Την εξάλειψη των ελλειμμάτων και τα πλεονάσματα τα διακηρύξαμε τότε. Εσείς προσπαθείτε τώρα να τα υιοθετήσετε με το δικό σας τρόπο. Το ηλεκτρονικό κράτος, τότε στο Ζάππειο το διακηρύξαμε. Και τώρα το υιοθετείτε.

Και το πιο σημαντικό: Από το Ζάππειο- επειδή είπατε προηγουμένως την άποψη Σαμαρά που αλλάζει- εμείς είχαμε από τότε πει ότι το πρώτο μνημόνιο ήταν λάθος. Κι είχαμε εντοπίσει και τους πολλαπλασιαστές συγκεκριμένα που ήταν λάθος. Και ήρθε μετά το ΔΝΤ επισήμως, σε δημόσια έκθεσή του και παραδέχτηκε ότι οι

συγκεκριμένοι πολλαπλασιαστές ήταν λάθος. Κι αυτό επικαλείστε σήμερα. Μόνο που στο μεταξύ αυτό το είχαμε διορθώσει εμείς στο δεύτερο μνημόνιο.

Επομένως, να μη μιλάτε για το Ζάππειο. Εγώ θα ήθελα να μιλάτε, γιατί έχω να απαντήσω. Το θέμα είναι τι θα απαντήσετε εσείς, όταν θα μιλάμε εμείς για τη Θεσσαλονίκη από εδώ και πέρα συνέχεια, κ.Τσίπρα. Θέλω, λοιπόν, να πω ότι ένα πράγμα, ίσως το πιο σοβαρό απ' όλα, που δεν καταλάβατε, ήταν ότι σας άκουσα να μιλάτε για τη ρύθμιση προηγούμενως, πόσοι μπήκαν μέσα κλπ. Βάλατε και στοιχεία της κ. Βαλαβάνη. Απίστευτα πράγματα! Τι γίνεται, όμως; Οι πολίτες φεύγουν από άλλες ρυθμίσεις. Δεν πληρώνουν άλλες υποχρεώσεις. Δεν καταναλώνουν. Σας το είπα και μάλλον δεν έχετε καταλάβει. Με τις ρυθμίσεις το μήνα Μάιο τα φορολογικά έπεσαν έξω 1 δισεκατομμύριο ευρώ. Κι όλο το πεντάμηνο περίπου 2 δισεκατομμύρια. Αυτή είναι επιτυχία; Για να μη θυμίσω, ότι στις ρυθμίσεις αυτές βάζετε τώρα και κάποιους μεγαλο-μπαταχτσήδες, για τους οποίους δε μου απαντήσατε, με ονοματεπώνυμο.

Κι επομένως, κ. Τσίπρα, κοιτάξτε ό,τι μπορείτε να κάνετε. Κάθε μέρα που περνάει είναι σε βάρος της οικονομίας. Κάθε καθυστέρηση είναι σε βάρος του τόπου. Δεν το αντέχει πια αυτό ο κόσμος. Και πιστεύουμε πραγματικά ότι ο μόνος τρόπος είναι να υπάρξει αυτή η αλλαγή πορείας με τη μεγάλη συνεννόηση. Δεν τη θέλετε τη μεγάλη συνεννόηση; Δικαίωμά σας, βεβαίως. Φέρτε εδώ πέρα μια συγκεκριμένη, χειροπιαστή, άρθρο- άρθρο συμφωνία, να σας πούμε κι εμείς ακριβώς που συμφωνούμε, που διαφωνούμε και για ποιο λόγο συμφωνούμε ή διαφωνούμε.

Ευχαριστώ πολύ.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η Ελλάδα βρίσκεται στο πιο κρίσιμο σταυροδρόμι της σύγχρονης ιστορίας της, αντιμέτωπη με την προοπτική μιας πιθανής καταστροφής, αληθινής καταστροφής, χωρίς προηγούμενο, σε καιρό ειρήνης.

Βρισκόμασταν στην κρίση εδώ και χρόνια αλλά την καταστροφή που μας ετοιμάζουν δεν την ζήσαμε. Βγήκαμε από την κρίση τα τελευταία χρόνια, υπήρχε βελτίωση σε όλα τα μέτωπα και σε πέντε μήνες μας έφεραν πού; Σε κλειστές τράπεζες, σε εσωτερική στάση πληρωμών, ένα βήμα πριν την χρεοκοπία και πριν την κοινωνική αναταραχή.

Σκεφτείτε πού βρισκόταν η χώρα έξι μήνες πριν και πού βρίσκεται σήμερα. Και τώρα με το δημοψήφισμα που διοργανώνουν την φέρνουν ένα βήμα πριν βγει από το ευρώ. Πρέπει στον κόσμο ξεκάθαρα να εξηγήσουμε πέντε πράγματα και θέλω όλοι να τα πείτε παντού μέχρι την Κυριακή με μια φωνή και σε κάθε ευκαιρία.

Πρώτον: το πραγματικό ερώτημα που τίθεται είναι το ΝΑΙ ή ΟΧΙ στην Ευρώπη και το ΝΑΙ ή ΟΧΙ στο ευρώ. Δεν θα ψηφίσουμε ΝΑΙ ή ΟΧΙ σε οποιοδήποτε σχέδιο συμφωνίας. Το ΝΑΙ είναι ΝΑΙ στην Ευρώπη και στο ευρώ. Τίποτε άλλο. Και το ΟΧΙ δεν οδηγεί μόνο στην έξοδο της χώρας απ' το ευρώ, οδηγεί στο χάος. Το είπε πριν από λίγο και ο Γιούνγκερ. Το ΟΧΙ είτε σημαίνει ΟΧΙ της Ελλάδας στην Ευρώπη.

Δεύτερον: Η έξοδος από το ευρώ θα οδηγήσει σίγουρα σε κατάρρευση και σε τεράστιους εθνικούς κινδύνους με την κοινωνία μας αδύναμη να προμηθεύεται για τα στοιχειώδη, αφού τα πάντα σχεδόν εισάγονται απ' έξω. Κι αν υπάρχουν κάποια αποθέματα πόσο θα κρατήσουν; Και πώς θα ανανεωθούν; Αγοράζοντας στο εξωτερικό με νέες δραχμές; Ήδη η Ευρώπη ετοιμάζει έκτακτη ανθρωπιστική βοήθεια για την Ελλάδα. Καταλαβαίνετε τί σημαίνει αυτό;

Τρίτον, με την έξοδο από το ευρώ, δεν διαγράφεται το χρέος της χώρας, όπως θέλουν κάποιοι επιτήδαιοι να διαδίδουν. ΔΕΝ διαγράφεται το χρέος της χώρας αν βγούμε απ' το ευρώ. Θα ξεχρεώνουμε το χρέος σε ευρώ. Πώς; Με υποτιμημένες δραχμές. Αν η νέα δραχμή υποτιμηθεί στο 50% το χρέος θα διπλασιαστεί (ως ποσοστό του ΑΕΠ) και μέσα στη χώρα, οι ίδιοι μισθοί σε δραχμές πια, θα αγοράζουν τα μισά αγαθά σε τιμές ευρώ.

Αυτό θα οδηγήσει σε μία απίστευτη, πρωτόγνωρη ανθρωπιστική κρίση, πολύ χειρότερη από την κρίση που ζήσαμε μέχρι τώρα. Μέχρι τώρα χάσαμε το 30% του ΑΕΠ σε έξι χρόνια, και πάνω που είχαμε αρχίσει να ανακάμπτουμε, θα χάσουμε το 50% του σημερινού ΑΕΠ σε μερικές εβδομάδες. Αυτό είναι αληθινή καταστροφή.

Τέταρτο: στην απόλυτη ισοπέδωση που θα ακολουθήσει, τα πάντα θα καταστραφούν εκτός από ένα: το μεγάλο κομματικό κράτος. Αυτό θα μείνει όρθιο και θα διαλύει τα πάντα, την ιδιωτική πρωτοβουλία, τις επιχειρήσεις, τον ελεύθερο επαγγελματία, τον αγρότη, αυτοί κυρίως θα πληρώσουν το μάρμαρο.

Η ανεργία θα διπλασιαστεί, επενδύσεις κανένας δεν θα κάνει, και το μόνο που θα μένει όρθιο, θα είναι το μεγάλο κράτος που θα τρέφεται από τις σάρκες της πραγματικής οικονομίας. Όπου επικράτησε μεγάλο κράτος, και πείτε μου μια χώρα που να κάνω λάθος, ιστορικά, όποια στιγμή θέλετε, σε οποιοδήποτε σημείο του παγκόσμιου χάρτη όποτε κράτησε το μεγάλο κράτος, οι κοινωνίες οδηγήθηκαν στο χάος. Σ' αυτό το χάος μας οδηγούν. Όταν όλος ο υπόλοιπος κόσμος και στην Ευρώπη και εκτός Ευρώπης, κινείται ακριβώς στην αντίθετη κατεύθυνση, στην ανάπτυξη, που γίνεται μόνο απ' την πραγματική οικονομία, από την ιδιωτική

οικονομία, από τις επιχειρήσεις, που εδώ όλα αυτά θέλουν να τα σβήσουν απ' το χάρτη, μια για πάντα.

Και πέμπτον: μέχρι τώρα η προπαγάνδα τους προσπαθούσε να πείσει ότι ήξεραν που το πήγαιναν, ότι διαπραγματεύονταν κάτι καλύτερο εντός ευρώ, κι ότι εμείς ήμασταν εκείνοι οι οποίοι κινδυνολογούσαμε. Τώρα λοιπόν αποδεικνύεται ότι εμείς αληθινά προειδοποιούσαμε για εκείνο που ήδη ήρθε. Προειδοποιούσαμε ότι θα φέρουν κλειστές τράπεζες και σήμερα έχουμε κλειστές τράπεζες. Προειδοποιούσαμε για κάπιταλ κοντρόλς, κεφαλαιακούς ελέγχους, κλειστά ATM και σήμερα έχουμε και κλειστά ATM και κεφαλαιακούς ελέγχους.

Προειδοποιούσαμε ότι θα επηρεαστεί αρνητικά ο τουρισμός με την κρίση που εμείς θα προκαλούσαμε και σήμερα έχουμε κάπιταλ κοντρόλς στην αρχή της τουριστικής περιόδου. Και ακυρώσεις κρατήσεων σε ξενοδοχεία παντού. Ακόμα και ταξιδιωτικές οδηγίες σε βάρος της χώρας μας. Εντάξει λένε ότι οι ξένοι δεν μας στηρίζουν, (θα πω και γι αυτό), αλλά εδώ η κυβέρνηση μόνη της έβαλε τα χέρια της και βγάζει τα μάτια του πιο δυναμικού τομέα της οικονομίας μας.

Ακούστε, δεν κλείνουν οι τράπεζες, όλη η εθνική οικονομία κλείνει. Όπως η καρδιά στέλνει αίμα σ'όλο το σώμα, έτσι και το τραπεζικό σύστημα πάει το ρευστό στην οικονομία. Αρχή εμφράγματος είναι αυτό που ζούμε τώρα, για τον τουρισμό για τις εξαγωγές, για κάθε επιχείρηση για κάθε μαγαζί. Αρχή εμφράγματος. Αυτή είναι η αλήθεια, και τώρα πια και ο πιο δύσπιστος την καταλαβαίνει. Κι ο ΣΥΡΙΖΑ το πλευρό του..τη δικιά του την πλευρά...τί μας έλεγε προεκλογικά; Ότι την επόμενη μέρα, σας θυμίζω, της διακυβέρνησής τους, θα λάμπει ο ήλιος, θα κελαηδούν τα πουλάκια, θα πηγαίνει ο κόσμος υπερήφανος και ευτυχισμένος στις δουλιές του, θα βρουν οι άνεργοι δουλειά, αυτά μας έλεγαν θυμάστε.

Τα βλέπετε τώρα. Πόση περηφάνια έχει να συνωστίζονται οι άνθρωποι με αγωνία μπροστά σε τραπεζικά μηχανήματα, μπροστά στα σούπερ μάρκετ, μπροστά στα βενζινάδικα; Πόση αξιοπρέπεια έχει να κάνουν ουρές οι ηλικιωμένοι για να πάρουν τη σύνταξή τους και τελικά να μην την παίρνουν; Πόση ευτυχία έχει να παίρνουν οι άνθρωποι τον μισθό ή τη σύνταξή τους μέχρι πενήντα ή εξήντα ευρώ την ημέρα;

Έλεγαν ότι θα βαράνε τα νταούλια και θα χορεύουν τις αγορές στο ταψί, και τώρα τελικά χορεύουν την ελληνική οικονομία πάνω σε αναμμένα κάρβουνα. Έλεγαν ότι θα κάνουν πρόταση στους δανειστές που δεν θα μπορούν οι δανειστές να την αρνηθούν. Και τελικά οι ίδιοι υποχρεώθηκαν, ο κος Τσίπρας να κάνει πρόταση με 8 δις καινούρια λιτότητα, οκτώ φορές περισσότερη από το μείλ Χαρδούβελη, και δεν κατάφεραν ούτε μ' αυτήν να κλείσουν συμφωνία.

Μιλάνε ακόμα για φόβο. Ποιο φόβο; Εδώ έχουμε πραγματικά γεγονότα. Οι τράπεζες ήδη κλείσανε. 15 Ιουλίου δεν θα έχουν να πληρώσουν ούτε μισθούς ούτε συντάξεις. Αυτό δεν είναι περηφάνια και αξιοπρέπεια, είναι ταπείνωση, είναι σκλαβιά, είναι καταστροφή.

Έλεγαν λοιπόν μόνο ψέματα και ξανά ψέματα. Ψέματα πριν τις εκλογές με το πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης που βρίσκεται τώρα στον σκουπιδοντενεκέ της ιστορίας. Υποσχέθηκαν δώδεκα δισεκατομμύρια παροχές και πρότειναν στους Ευρωπαίους με το σχέδιο Τσίπρα, τον εφιάλτη Τσίπρα, οκτώ δισεκατομμύρια λιτότητα. Αντί συν δώδεκα πλην οκτώ, είκοσι η διαφορά!

Έλεγαν ψέματα και μετεκλογικά με την υπερήφανη διαπραγμάτευση που οδήγησε τη χώρα σε ασφυξία, σε αδιέξοδο, σε τελεσίγραφα και τώρα ένα χιλιοστό απ' το γκρεμό. Ψέματα ότι καθαρογράφεται η συμφωνία ότι δεν υπήρχε. Ψέματα ότι δεν πρόκειται να κάνουν δημοψήφισμα ή εκλογές και σήμερα οδηγούν σε ένα δημοψήφισμα παρωδία, σ' ένα δημοψήφισμα πραξικόπημα, ψέματα και σ' αυτό.

Το δημοψήφισμα που προτείνουν είναι παρωδία. Γιατί έχει το μοναδικό παγκόσμιο χαρακτηριστικό να μην έχει αντικείμενο. Η πρόταση που καλούν να

απαντήσει ο ελληνικός λαός δεν υπάρχει πλέον στο τραπέζι. Έχει ήδη αλλάξει. Η πρόταση που οι ίδιοι έφεραν, τη δικιά τους πρόταση Τσίπρα, δεν την βάζουν στο δημοψήφισμα κι ας διαφέρει ελάχιστα μόνο από εκείνη που καλούν τον λαό να καταψηφίσει.

Και σήμερα ο κος Γιούνγκερ εμφανίζει από την πλευρά των δανειστών μια πρόταση επίσης διαφορετική. Άλλη από εκείνη που μπαίνει σε δημοψήφισμα. Αυτό λοιπόν δεν είναι δημοψήφισμα, είναι χάος.

Κι ακόμα, η διαπραγμάτευση όπου θα δεχόμασταν εκείνη την άλλη πρόταση δεν υπάρχει. Παράταση της συμφωνίας δεν υπάρχει. Η συμφωνία που οι ίδιοι είχαν ζητήσει να επεκταθεί ως τις 30 Ιουνίου αύριο λήγει. Νέα παράταση θέλει άδεια από πέντε ως έξι Ευρωπαϊκά Κοινοβούλια. Αν δεν υπάρξει τέτοια έγκριση τα χρήματα που ήταν διαθέσιμα για την Ελλάδα από την Ευρώπη θα χαθούν. Θα πρέπει να διαπραγματευτεί η χώρα μας τα πάντα απ' την αρχή.

Ζητούν απ' τον ελληνικό λαό την ερχόμενη Κυριακή να αποδεχτεί ή να απορρίψει πρόταση που δεν υπάρχει, που έχει ήδη αλλάξει, της οποίας η διαπραγμάτευση λήγει αύριο, για χρήματα που από μεθαύριο δεν θα είναι διαθέσιμα. Γι αυτό και το ονόμασα δημοψήφισμα παρωδία. Κι είναι ακόμα ένα δημοψήφισμα πραξικόπημα όπου αλλάζουν οι όροι διεξαγωγής του μια βδομάδα πριν με ΠΝΠ Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου που κάποτε μετά βδελυγμίας την απέρριπτε η κυβέρνηση.

Πάνω σ' ένα ερώτημα που δεν είναι σαφές και μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρης ανωμαλίας με τις τράπεζες κλειστές, τα τραπεζικά μηχανήματα να δίνουν χρήματα με το σταγονόμετρο και ξέροντας ότι το ΟΧΙ οδηγεί σε έξοδο απ' το ευρώ που κανείς δεν το θέλει.

Και για να καταλάβετε πόσο πραξικοπηματικό είναι το δημοψήφισμα, το κατήγγειλαν όλα τα κόμματα της δημοκρατικής αντιπολίτευσης. Ποιος τους στήριξε μόνο; Η χρυσή Αυγή; Γιατί αυτό είναι ένα δημοψήφισμα έκτρωμα. Και είναι το δημοψήφισμα του ΣΥΡΙΖΑ, των ΑΝΕΛ και της Χρυσής Αυγής.

Είναι έγκλημα εκ προμελέτης κατά της χώρας. Εκεί το πήγαιναν όμως εξαρχής. Γι αυτό και υποσχέθηκαν πράγματα που δεν μπορούσαν να πραγματοποιήσουν. Γι αυτό και έχασαν τόσους μήνες με μια διαπραγμάτευση που στην ουσία δεν υπήρχε. Που όλα έδειξαν ότι ξεκίνησε τελικά τις τελευταίες δυο βδομάδες, κι αυτό άφηνε να μεγαλώνει συνεχώς ο λογαριασμός όταν εμείς προειδοποιούσαμε ώστε η συμφωνία να γίνεται όλο και πιο επώδυνη. Γι αυτό δηλαδή περίμεναν στο παρά ένα, όταν θα τελείωνε η παράταση που οι ίδιοι είχαν ζητήσει για να εξαγγείλουν το δημοψήφισμα, ώστε να χει λήξει η συμφωνία και να βρεθεί η χώρα έξω από την προστατευτική ομπρέλα του προγράμματος και της ΕΚΤ. Γι αυτό και φρόντισαν να απομονώσουν τη χώρα από όλους τους εταίρους μας, ώστε τώρα να είναι πιο εύκολο να περάσει μέσα στη χώρα το διχαστικό δίλημμα “εμείς” και οι “κακοί ξένοι”.

Το πιο επικίνδυνο είναι αυτό ακριβώς. Ότι πριν διχάσουν τους Έλληνες μέσα στη χώρα, φρόντισαν να απομονώσουν την Ελλάδα απ' τον υπόλοιπο κόσμο: 18 - 1 στο ΕΓ και η Ελλάδα απ' έξω. Εκεί το φτάσαμε. Και τους καταγγέλλουν σήμερα με λόγια φωτιά, δικοί τους άνθρωποι, δικοί τους ιδεομάχοι, δικοί τους σύντροφοι. Κι ας διαβάσει ο καθένας την καταγγελία του ευρωβουλευτή τους του Χρυσόγονου. Όλο και περισσότεροι εντός και εκτός Ελλάδος δεν πιστεύουν πια τον ΣΥΡΙΖΑ.

Κάθε μέρα πια, κάθε ώρα, καθώς στριμώχνονται κιάλας στις ουρές καταλαβαίνουν ότι τους κορόιδεψαν. Και η πιο μεγάλη απόδειξη: σηκώθηκαν κι έφυγαν απ' τη διαπραγμάτευση, και κάλεσαν σε δημοψήφισμα πριν την τελική πρόταση των δανειστών, που σήμερα δημόσια παρουσίασε ο Γιούνγκερ. Έγκλημα εκ προ μελέτης. Και τώρα παν να το ολοκληρώσουν. Δεν πρέπει να τους αφήσουμε.

Μεγάλη πλειοψηφία, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, του λαού μας είναι υπέρ της Ευρώπης. Καταλαβαίνουν ότι είναι η ύψιστη προτεραιότητα εθνικής ύπαρξης να

παραμείνουμε στην καρδιά της Ευρώπης και στο ευρώ. Όλο και περισσότεροι καταλαβαίνουν ότι μας κορόιδεψαν κι ότι μας πάνε στο γκρεμό. Όλο και περισσότεροι καταλαβαίνουν ότι αν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος έβγαινε ΟΧΙ την επόμενη ημέρα δεν θα πήγαινε η Ελλάδα σε μια καλύτερη διαπραγμάτευση, θα πήγαινε σε άλλο νόμισμα υποτιμημένο, χωρίς κανένα μέλλον και χωρίς δυνατότητα επιστροφής στο ευρώ.

Όλοι αντιλαμβάνονται ότι στην περίπτωση του ΟΧΙ, χρήματα δεν θα υπάρχουν για να ξεπληρωθεί η δόση στο ΔΝΤ που ήδη εκκρεμεί. Ούτε να ξεπληρωθούν τα ομόλογα της ΕΚΤ μες στο καλοκαίρι Ιούλιο και Αύγουστο πάνω από οκτώμισι δισεκατομμύρια θα έμεναν απλήρωτα. Πώς ονομάζεται αυτό; Ανοιχτή, ξεκάθαρη αδιαμφισβήτητη, ανεξέλεγκτη χρεοκοπία.

Όλοι καταλαβαίνουν πως δεν υπάρχει περίπτωση να χρεοκοπήσουμε απέναντι στους Ευρωπαίους και να συνεχίσουν εκείνοι να μας δίνουν τα κοινοτικά χρήματα. Οι αγροτικές επιδοτήσεις, τα ΕΣΠΑ, τα παρακρατούντα, τα προγράμματα Erasmus, για τους φοιτητές μας θα χάνονταν. Το ίδιο και για τα start ups για τη νεανική επιχειρηματικότητα δεν θα υπήρχε.

Αυτά τα χρήματα θα χαθούν και η Ελλάδα πέρα απ' τ' άλλα θα έχανε επτά δισεκατομμύρια το χρόνο για τα επόμενα έξι χρόνια. Επτά δις τον χρόνο για τα επόμενα έξι χρόνια είναι ο λογαριασμός του ΟΧΙ. Εγώ θα το πω ωμά. Την επόμενη Τρίτη που θ' ανοίξουν ξανά οι τράπεζες, που υποθέτουμε ότι θ' ανοίξουν ξανά οι τράπεζες, ή θα κουρέψουν τις καταθέσεις του ελληνικού λαού ή θα μας πάνε στη δραχμή. Κι ας μη μου πουν πάλι τάχα ότι δήθεν κινδυνολογώ. Κορόιδεψαν τον κόσμο μία, δύο, τρεις φορές αλλά τώρα ο κόσμος έχει καταλάβει με δυο λόγια, πρέπει να πούμε καθαρά στον καθένα, με ειλικρίνεια, χωρίς να βάζουμε μπροστά το κόμμα. Εδώ ειπ' η Ελλάδα που θέλει να μείνουμε στην καρδιά της Ευρώπης. Να το πούμε στον καθένα.

Να το πούμε λοιπόν στον καθένα. Θέλετε να παραμείνουμε στο ευρώ; Ψηφίστε ΝΑΙ. Θέλετε να βγούμε απ' το ευρώ; Ρίξτε στην κάλπη ΟΧΙ. Θέλετε ανοιχτές τράπεζες; Ψηφίστε ΝΑΙ. Θέλετε τράπεζες κλειστές; Ρίξτε στην κάλπη το ΟΧΙ. Και, κυρίως, θέλετε να μείνουμε στην Ευρώπη; ΝΑΙ. Θέλετε να φύγουμε απ' την Ευρώπη; ΟΧΙ. Καθαρά πράγματα.

Φίλες και φίλοι,

Τι θα σημαίνει να κερδίσει το ΝΑΙ την επόμενη Κυριακή; Πρώτον ότι αποτυγχάνει το σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ να μας σύρει εκτός Ευρώπης. Δεύτερον ότι η Ελλάδα πηγαίνει στη διαπραγμάτευση με μιαν άλλη συμφωνία, χωρίς έξοδο απ' το ευρώ. Τραυματισμένη η σχέση της με την Ευρώπη, ναι, αλλά μπορούμε να το βρούμε αυτό και να το θεραπεύσουμε. Χωρίς έξοδο όμως απ' το ευρώ. Και με νέες δυνατότητες διαπραγμάτευσης. Εδώ όμως δεν συζητάμε για μια κακή ή λιγότερο κακή συμφωνία. Συζητάμε αν θα υπάρχουμε την επόμενη μέρα.

Γιατί, θυμηθείτε, περάσαμε πολλά. Πήραμε πολλά δύσκολα μέτρα αλλά οι τράπεζες ήταν ανοιχτές. Ουρές στα ΑΤΜ δεν υπήρχαν. Οι μισθοί και οι συντάξεις έμπαιναν στην ώρα τους πάντα. Κανείς δεν είχε αγωνία αν θα πληρωθούν οι συντάξεις στο τέλος του μήνα. Κανείς δεν άγγιξε ποτέ τα αποθεματικά των ταμείων το ΟΠΕΚΕΠΕ (Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων) για τον αγρότη ή των δήμων. Όλα αυτά έγιναν επί ΣΥΡΙΖΑ κι από τον ΣΥΡΙΖΑ. Κι όλα αυτά τα εφιαλτικά που ζούμε σήμερα θα αλλάξουν την επομένη αν επικρατήσει το ΝΑΙ. Εάν δηλαδή σταματήσουμε την έξοδο της χώρας από την Ευρώπη.

Δυο λόγια θέλω τώρα μόνο να πω για τις πρώτες πρακτικές μας πρωτοβουλίες γιατί έχουνε μείνει μόνο πέντε μέρες. Οι Βουλευτές και ο Γραμματέας της κοινοβουλευτικής ομάδας έχουν ήδη ενημερώσει και ενημερωθεί τότε και σε ποιες

νομαρχιακές συνελεύσεις θα συμμετάσχουν, θα το συζητήσουμε αυτό μετά αμέσως, ώστε να υπάρχει συζήτηση και ενημέρωση με τον κόσμο εφ' όλης της ύλης. Την Πέμπτη θα γίνουν εκδηλώσεις του ΝΑΙ σ' όλους τους νομούς εκτός Αττικής και την Παρασκευή στην Αθήνα. Ιδιαίτερη σημασία: Τοπική Αυτοδιοίκηση: γίνονται συνεχείς επαφές: περιφερειάρχες, δήμαρχοι, κινητοποίηση υπέρ του ΝΑΙ, προσωπική επαφή με προέδρους κομμάτων. Ίδια κινητοποίηση απ' τις επαγγελματικές οργανώσεις: επιμελητήρια, πολιτιστικούς φορείς, αγροτικούς συλλόγους, νέους και τα λοιπά, και φυσικά υπάρχει και δυναμώνει συνεχώς, άμεση επικοινωνία και συντονισμός με όλες τις άλλες πολιτικές δυνάμεις και τα κόμματα που συστρατευόμαστε σήμερα για να ψηφίσει ο ελληνικός λαός ΝΑΙ στην Ευρώπη και στο ευρώ, χωρίς κομματικές ιδιοτέλειες και μικροπολιτικές.

Αυτή η θλιβερή εικόνα που ζούμε έφερε και τις πιο φιλοευρωπαϊκές δυνάμεις πολύ πιο κοντά. Η ΝΔ κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η παράταξή μας, και χθες και σήμερα και αύριο ήταν και παραμένει η κυρίαρχη δύναμη στον αγώνα υπέρ της Ευρώπης και της ευρωπαϊκής μας προοπτικής. Εμείς είμαστε κι εκείνοι που είχαμε διαφωνήσει με παλιότερα μνημόνια. Κι εκείνες οι διαφωνίες μας επιβεβαιώθηκαν. Εμείς ήμασταν εκείνοι που αρνηθήκαμε να υπογράψουμε επώδυνα μέτρα που δεν ήταν απαραίτητα, μόλις τον περασμένο Δεκέμβρη για τελευταία φορά. Γιατί κι οι δανειστές έχουν κι εκείνοι μεγάλες ευθύνες για εκεί που φτάσαμε. Έχουμε κι εμείς τη δική μας εμπειρία, το γνωρίζουμε καλά. Εμείς είμαστε εκείνοι που επιβάλαμε και αλλαγή στα μνημόνια και προχωρήσαμε μόλις μπορέσαμε. Αλλά τις ξεκινήσαμε συστηματικά. Μειώσεις στη φορολογία που η Τρόικα δεν τις ήθελε. Αλλά εμείς παραλάβαμε τη χώρα στο χείλος του γκρεμού. Τη σώσαμε ήδη μια φορά πριν τρία χρόνια ακριβώς. Σε μας πέφτει πάλι το μεγάλο βάρος αυτού του αγώνα για την επιβίωση της χώρας.

Γι αυτό και σας ζητώ να είστε όλοι, ο καθένας, η κάθε μία στην πρώτη γραμμή, με ενιαία φωνή. Σας ζητώ να είστε αισιόδοξοι, ο κόσμος ψάχνει στις δύσκολες στιγμές κάπου να πιαστεί, κάποιον να εμπιστευθεί, εμείς ο κόσμος ξέρει ότι μπορεί να μας εμπιστευθεί γιατί και στα δύσκολα του είπαμε την αλήθεια και κρατήσαμε ήδη μια φορά τη χώρα απ' το να γλιστρήσει στο γκρεμό.

Η υπευθυνότητα των πολιτών θα υπερισχύσει της ανευθυνότητας Τσίπρα, Καμμένου, Μιχαολιάκου. Τελευταίο τους οχυρό είναι ο διχασμός. Είναι η διαίρεση των Ελλήνων, είναι δηλαδή ο φανατισμός και τα άκρα. Δεν τους ακολουθούμε. Η παράταξή μας γεννήθηκε για να ενώνει, για να σέβεται τον πολίτη, ακόμα και τον πολίτη που διαφωνεί, και να βγάζει την πατρίδα απ' τα δύσκολα. Αλλά να το ξέρουνε οι πάντες. Προτείναμε τη μεγάλη εθνική συνεννόηση στην αρχή ο κος Τσίπρας δεν απάντησε, τελικά την απέρριψε. Δική του η ευθύνη.

Η πολιτική συνεννόηση γίνεται πλέον μόνον με όλες τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, όχι με τον κος Τσίπρα, γιατί ο ίδιος βγάζει τη χώρα απ' την Ευρώπη. Είμαστε απέναντί του. Και τον καλώ σε τηλεοπτικό διάλογο με όλους τους πολιτικούς αρχηγούς, για να μάθει ο ελληνικός λαός από πρώτο χέρι τα πάντα. Ποιοι είναι εκείνοι που του προτείνουν το ΟΧΙ στην Ευρώπη, ποιοι είναι εκείνοι που του είπαν τα ψέματα μέχρι τώρα, και ποιοι ευθύνονται για εκεί που οδηγήθηκε ο τόπος.

Για να δει ο ελληνικός λαός και ποιοι είναι με το ΝΑΙ στην Ευρώπη και ποιοι είν' εκείνοι με το ΟΧΙ, για να δουν να αθροίζεται Τσίπρα, Καμμένος και Μιχαολιάκος εναντίον της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χρειαζόμαστε λοιπόν αγώνα, πίστη, αισιοδοξία, θα τους αντιμετωπίσουμε σε κάθε σημείο, κάθε μέρα, σε κάθε ευκαιρία, σε κάθε πλατεία, κάθε πόλης, κάθε χωριού με όλες μας τις δυνάμεις. Εμείς στην αλήθεια στηριζόμαστε πάντα και στα εύκολα και στα δύσκολα.

Αλλά τώρα, κύριε Τσίπρα, η αλήθεια έχει το πάνω χέρι. Γιατί τα ψέματα τελειώσαν. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ΝΑΙ στην Ευρώπη. Αυτό απαιτεί το συμφέρον της χώρας. ΝΑΙ στο ευρώ. Αυτό θέλει ο ελληνικός λαός. Αυτό θα υπερασπιστούμε και αυτό θα επικρατήσει τελικά.

Ευχαριστώ πολύ.

Ο Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνης Σαμαράς, έκανε την ακόλουθη δήλωση:

Ο Πρωθυπουργός δεν είχε την παλληκαριά να παραδεχθεί ότι αυτός υπέγραψε το κλείσιμο των τραπεζών! Δεν τόλμησε να παραδεχθεί ότι αυτός υπέβαλε πρόταση λιτότητας, ίδια με εκείνη των δανειστών. Και ότι τελικά προσυπέγραψε την ίδια την πρόταση των δανειστών!

Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στη χειρότερη θέση που έχει βρεθεί τις τελευταίες δεκαετίες! Χωρίς Ευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας. Με τράπεζες κλειστές. Με αδυναμία να πληρώσει τις στοιχειώδεις υποχρεώσεις της προς τους πολίτες. Και πλήρως απομονωμένη από τους εταίρους της.

Ουσιαστικά η χώρα βρίσκεται με μια κυβέρνηση σε πανικό! Η οποία, αφού έκανε πραγματικότητα τους χειρότερους εφιάλτες των Ελλήνων πολιτών, τους έφερε σε κατάσταση που δεν είχαν γνωρίσει ποτέ στη ζωή τους! Ούτε που είχαν φανταστεί ποτέ...

Η κυβέρνηση είτε ψέματα σε όλους και τελικά χρεοκόπησε τη χώρα! Μείναμε στον αέρα χάνοντας κονδύλια 35 δισεκατομμυρίων ευρώ που είχαν ήδη διατεθεί για τη χώρα με θυσίες του ελληνικού λαού! Ενώ μας έλεγε επί μήνες ότι δεν θα υπογράψει νέο Μνημόνιο, τώρα... παρακαλάει για νέο Μνημόνιο! Και κάνει το εξής απίστευτο: Ενώ προσυπογράφει ο ίδιος ο Πρωθυπουργός, με οκτώ δισεκατομμύρια λιτότητας την πρόταση των θεσμών, καλεί μετά τους πολίτες να κάνουν τι; Να την καταψηφίσουν αυτή την πρόταση!

Ήδη, κάθε μέρα που μένουν κλειστές οι τράπεζες, η οικονομία καταρρέει, ο λογαριασμός μεγαλώνει, η ανεργία εκτοξεύεται...

Αυτό είναι το κόστος των αντιευρωπαϊκών επιλογών της κυβέρνησης. Και τώρα υποκρίνεται, για να μας πει ότι ακόμα διαπραγματεύεται, ότι θέλει δήθεν να παραμείνει στην Ευρώπη, καταγγέλλοντας ταυτόχρονα όλους τους Ευρωπαίους ηγέτες!

Και λέει ψέματα ότι θα πάει να διαπραγματευθεί μετά ξανά μαζί τους. Πως θα πάει; Όταν τους έχει καταγγείλει ως «εχθρούς»; Κι όταν όλοι τους πιστεύουν, ακόμα και οι σοσιαλιστές Ολάντ, Ρέντσι, Σουλτς, ότι αυτό το δημοψήφισμα είναι για ευρώ ή δραχμή;

Η κυβέρνηση κατασπατάλησε όλη την αξιοπιστία της χώρας. Και τώρα η ίδια η Ευρώπη της γύρισε την πλάτη: Τα κοινοτικά κονδύλια κινδυνεύουν. Οι αγροτικές επιδοτήσεις κινδυνεύουν. Ο τουρισμός έχει ήδη υποστεί βαρύ πλήγμα. Όλα όσα κατέκτησε η Ελλάδα τα τελευταία σαράντα χρόνια, βρίσκονται πια στον αέρα.

Και το αληθινά δραματικό: Οι πιο αδύναμοι συμπολίτες μας υποφέρουν περισσότερο και απειλούνται πιο άμεσα. Σε αυτούς τους ανθρώπους, που τόσο αδίστακτα ξεγέλασε, δεν βρίσκει να πει ούτε ένα συγγνώμη.

Το χειρότερο: Δεν τους λέει ούτε πώς, ούτε πότε θα τελειώσει η αγωνία τους! Τους κοροϊδεύει και πάλι. Και μάλιστα, την πιο δραματική ώρα για τους συνταξιούχους, προχωράει σε χιλιάδες προσλήψεις στο κομματικό κράτος που, αυτές τις ώρες, συνεχίζει να φτιάχνει.

Είναι μοιραίο το λάθος της κυβέρνησης να προχωρήσει σε δημοψήφισμα-παρωδία: Πάνω σε πρόταση συμφωνίας που δεν υπάρχει πια! Σε διαπραγμάτευση που δεν υπάρχει! Για Πρόγραμμα που δεν υφίσταται! Με τους πολίτες αναστατωμένους να συνωστίζονται μπροστά σε κλειστές τράπεζες. Με την ίδια την

κυβέρνηση να καλεί τους πολίτες να ψηφίσουν ΟΧΙ. Την ώρα που στελέχη της δημόσια ζητούν από τον Πρωθυπουργό να ανακαλέσει το δημοψήφισμα ή να υποστηρίξει το ΝΑΙ. Αυτοί τουλάχιστον άρχισαν να καταλαβαίνουν...

Εδώ και το Συμβούλιο της Ευρώπης καταγγέλλει ότι δεν εξασφαλίζονται οι δημοκρατικές προϋποθέσεις έκφρασης του ελληνικού λαού.

Όμως, ο ελληνικός λαός δεν είπε την τελευταία του λέξη. Και δεν ανέχεται να τον προσβάλλει μια κυβέρνηση, επειδή έχει διαφορετική άποψη από τη δική της. Ξεχνάνε ότι εδώ είναι Ελλάδα, εδώ είναι Ευρώπη, εδώ είναι Δημοκρατία! Τέτοιοι αυταρχισμοί δεν έχουν θέση στον τόπο μας.

Όπως έδειξε και η χθεσινή μεγαλειώδης συγκέντρωση στο Σύνταγμα, όλα δείχνουν πλέον, ότι πέρα και πάνω από κόμματα, την Κυριακή οι Έλληνες θα πουν ένα ηχηρό ΝΑΙ! Ναι για την Ελλάδα! Ναι για την παραμονή της χώρας στον Ευρωπαϊκό δρόμο, στην καρδιά της Ευρώπης, στο ευρώ...

Υπερηφάνεια δεν είναι οι ατέλειωτες ουρές μπροστά σε τράπεζες κλειστές. Ούτε η αγωνία των πολιτών για τις καταθέσεις τους...

Αξιοπρέπεια δεν είναι οι συντάξεις που πληρώνονται πια στο μισό και που εισπράττονται με το σταγονόμετρο!

Αληθινή υπερηφάνεια είναι ο δρόμος στην Ευρώπη. Και η αποδοκιμασία μιας αδίστακτης κυβέρνησης, που κορόιδεψε τους πάντες και τώρα θέλει να διχάσει την κοινωνία μας.

Καλώ τον ελληνικό λαό να παραμείνει ήρεμος και πάνω απ' όλα ενωμένος. Έχουμε περάσει πολλά δύσκολα. Θα τα καταφέρουμε κι αυτή τη φορά. Ενωμένοι και όρθιοι.

Η υπευθυνότητα των πολιτών θα κερδίσει την ανευθυνότητα αυτής της κυβέρνησης.

Ναι στην Ελλάδα! Ναι στην Ευρώπη. Ναι στο αύριο των παιδιών μας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι.

Χθες ο κ. Τσίπρας ήλθε αντιμέτωπος με τις ευθύνες του και τα λάθη που έκανε ως τώρα. Η χώρα βρίσκεται σε κατώφλι εξόδου από το ευρώ. Για πρώτη φορά του το είπαν ρητά. Κι αυτό θα ισοδυναμούσε με αληθινή καταστροφή για την Ελλάδα.

Εύχομαι ειλικρινά, έστω και την τελευταία στιγμή, να αλλάξει γραμμή. Η ζημιά που ήδη έχει κάνει, είναι πολύ μεγάλη. Αλλά η καταστροφή από ένα Grexit θα ήταν ασύγκριτα μεγαλύτερη. Θα ήταν αδιανόητη! Πρέπει να εξαντληθούν όλες οι δυνατότητες, για να αποτραπεί ένας τέτοιος όλεθρος. Το αν θα μείνει η χώρα στην Ευρώπη ή στο ευρώ μπορεί να είναι απόφαση μόνον του Ελληνικού λαού και κανενός άλλου. Δεν νομιμοποιείται καμία συμμαχία πάσης φύσεως ακραίων, να τινάξει στον αέρα τα επιτεύγματα του λαού μας και τη σχέση της Πατρίδας μας με την Ευρώπη.

Δεν ξέρω αν ήταν εξ αρχής σχέδιό του κ. Τσίπρα να σύρει τη χώρα εκτός ευρώ. Αλλά τώρα θα αποδείξει, αν έκανε τραγικά σφάλματα ή αν διαπράττει προσχεδιασμένο έγκλημα. Και τώρα μπορεί να γίνει η σύγκριση και με τον τρόπο που κυβερνήσαμε εμείς επί δυόμιση χρόνια. Και με την κατάσταση στην οποία αφήσαμε εμείς τη χώρα πριν έξι μήνες. Και δεν μιλάω για τη δικαίωση της παράταξής μας, που είναι πλέον δεδομένη. Μιλάω για τη σωτηρία της Πατρίδας που είναι πια το μεγάλο ζητούμενο. Και να το θυμάστε: ό,τι κι αν συμβεί, η Ελλάδα μπορεί ακόμα να σωθεί!

Θέλω να ευχαριστήσω όλους σας, την καθεμιά και τον καθένα προσωπικά, για τη συνεργασία που είχαμε όλα τα τελευταία χρόνια. Καταφέραμε πολλά. Και σύντομα όλα αυτά θα αναγνωριστούν. Όμως, τίποτε δεν θα είχαμε επιτύχει, αν δεν είχατε στηρίξει όλοι σας τη μεγάλη εθνική προσπάθεια που έγινε. Και γι' αυτό και πάλι σας ευχαριστώ. Προσφέρατε μεγάλη υπηρεσία και στην Πατρίδα και στην Παράταξή μας...

Καταφέραμε σε πολύ δύσκολες συνθήκες να κρατήσουμε τη χώρα στο ευρώ, δηλαδή στην καρδιά της Ευρώπης! Καταφέραμε να τη βγάλουμε από την ύφεση και τα ελλείμματα. Καταφέραμε να τη φέρουμε στην ανάκαμψη και να τη βγάλουμε στις αγορές. Και τη βγάξαμε οριστικά από το Μνημόνιο... Τώρα μέσα σε πέντε μήνες τα ανέτρεψαν όλα αυτά! Όμως, το έργο που κάναμε τα τελευταία δυόμιση χρόνια δεν πήγε χαμένο. Έχει ρίζες και θα αποδειχθεί σωτήριο για τη χώρα!

Να ξέρετε ότι πολύ σύντομα θα δικαιωθούμε πλήρως και για τα όσα προσφέραμε στη Ελλάδα στα δυόμιση χρόνια της διακυβέρνησής μας και για τις προειδοποιήσεις μας πριν τις τελευταίες εκλογές. Από τότε αγωνιζόμαστε να μη βγουν αληθινοί οι κίνδυνοι που επισημάναμε. Ενώ η κυβέρνηση κάνει ό,τι μπορεί για να τους επαληθεύσει πλήρως...

Δεν θέλω να πω τίποτε περισσότερο γι' αυτά τώρα. Θα ήθελα όμως να τονίσω ότι θα είμαι δίπλα στο Βαγγέλη Μεϊμαράκη. Τον ευχαριστώ που ανέλαβε τόσο δύσκολο έργο σε τόσο κρίσιμη στιγμή. Και σας ζητώ να είμαστε όλοι δίπλα του, συσπειρωμένοι σαν μια γροθιά!

Τώρα δοκιμάζονται σοβαρά οι σχέσεις της Ελλάδας με την υπόλοιπη Ευρώπη. Ο ΣΥΡΙΖΑ κατέστρεψε όλες τις γέφυρες με την Ευρώπη. Αλλά οι Ευρωπαίοι ξέρουν ότι εμείς είμαστε αποφασισμένοι Ευρωπαίοι. Ότι εμείς μπορούμε να σηκώσουμε την Ελλάδα στα πόδια της. Ότι εμείς μπορούμε να αποκαταστήσουμε ξανά την αξιοπιστία της Πατρίδας μας. Και την εσωτερική της σταθερότητα. Και την επιστροφή της στην ανάκαμψη. Ξέρουν ότι η Ελλάδα δεν είναι «χαμένη υπόθεση», επειδή ένα έργο δυόμιση χρόνων το απέδειξε...

Οι Ευρωπαίοι γνωρίζουν επίσης ότι έκαναν και σφάλματα απέναντί μας. Και απέναντι στη χώρα μας και απέναντι στην κυβέρνησή μας. Αλλά αυτό που έχει σημασία τώρα, είναι ότι εμείς είμαστε η μόνη γέφυρα της χώρας με την Ευρώπη, που ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί να καταστρέψει. Όσο στέκει αυτή η γέφυρα, όσο η παράταξή μας παραμένει ενωμένη σαν μια γροθιά και όρθια, τότε όλες οι ζημιές που έκανε και κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ σήμερα, μπορούν να ξεκινήσουν και να διορθωθούν.

Αυτόν τον «ομφάλιο λώρο» με την Ευρώπη, αυτήν την αξιοπιστία της χώρας μας στο εξωτερικό, αυτήν την ισχυρή σχέση εμπιστοσύνης με την Ευρώπη, θα κάνω προσωπικά τα πάντα για να την κρατήσω ανέπαφη. Είναι περιουσιακό στοιχείο της παράταξης. Και είναι περιουσιακό στοιχείο για ολόκληρη τη χώρα.

Αγαπητοί συνάδελφοι, αυτή δεν είναι ομιλία απολογισμού... Ο αγώνας δεν τελείωσε για να κάνουμε απολογισμό. Ο αγώνας τώρα μπαίνει στην πιο αποφασιστική του καμπή. Και θα τον κερδίσουμε. Να είστε σίγουροι ότι θα τον κερδίσουμε... Μαζί θα παλέψουμε! Εγώ εδώ θα είμαι. Όλοι μαζί θα κερδίσουμε. Σας ευχαριστώ για όλα.

Διάγγελμα του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα σχετικά με τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αποδοχή ή όχι της πρότασης των θεσμών

Ελληνίδες Έλληνες,

Εδώ και 6 μήνες η ελληνική κυβέρνηση δίνει μια μάχη μέσα σε συνθήκες πρωτοφανούς οικονομικής ασφυξίας, προκειμένου να εφαρμόσει τη δική σας εντολή, της 25ης Γενάρη.

Την εντολή διαπραγμάτευσης με τους εταίρους μας για να τερματιστεί η λιτότητα και να επανέλθει στη χώρα μας η ευημερία και η κοινωνική δικαιοσύνη.

Για μια βιώσιμη συμφωνία που θα σέβεται τόσο τη δημοκρατία όσο και τους κοινούς ευρωπαϊκούς κανόνες και θα οδηγή στην οριστική έξοδο από την κρίση.

Σε όλο αυτό το διάστημα των διαπραγματεύσεων, μας ζητήθηκε να εφαρμόσουμε τις μνημονιακές συμφωνίες που σύνηψαν προηγούμενες κυβερνήσεις, παρόλο που αυτές καταδικάστηκαν κατηγορηματικά από τον Ελληνικό λαό στις πρόσφατες εκλογές.

Ωστόσο ούτε μια στιγμή δεν σκεφτήκαμε να υποκύψουμε. Να προδώσουμε – δηλαδή- τη δική σας εμπιστοσύνη.

Μετά από πέντε μήνες σκληρής διαπραγμάτευσης οι εταίροι μας, δυστυχώς, κατέληξαν στο προχθεσινό EG σε μια πρόταση- τελεσίγραφο προς την ελληνική δημοκρατία και τον Ελληνικό λαό.

Ένα τελεσίγραφο που αντίκειται στις ιδρυτικές αρχές και αξίες της Ευρώπης. Στις αξίες του κοινού ευρωπαϊκού μας οικοδομήματος.

Ζητήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση να αποδεχτεί μια πρόταση που συσσωρεύει νέα δυσβάσταχτα βάρη στον ελληνικό λαό και υπονομεύει την ανάκαμψη της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, όχι μόνο συντηρώντας την αβεβαιότητα, αλλά και διογκώνοντας ακόμα περισσότερο τις κοινωνικές ανισότητες.

Η πρόταση των θεσμών περιλαμβάνει: μέτρα που οδηγούν στην περαιτέρω απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, περικοπές συντάξεων, νέες μειώσεις στους μισθούς του δημοσίου τομέα καθώς και αύξηση του ΦΠΑ στα τρόφιμα, την εστίαση και τον τουρισμό, με ταυτόχρονη κατάργηση των ελαφρύνσεων στη νησιωτική Ελλάδα.

Οι προτάσεις αυτές που παραβιάζουν ευθέως το ευρωπαϊκό κοινωνικό κεκτημένο και τα θεμελιώδη δικαιώματα: στην εργασία, την ισότητα και την αξιοπρέπεια, αποδεικνύουν ότι στόχος κάποιων εκ των εταίρων και των θεσμών, δεν είναι μια βιώσιμη και επωφελής συμφωνία για όλα τα μέρη, αλλά η ταπείνωση ολόκληρου του ελληνικού λαού.

Οι προτάσεις αυτές αναδεικνύουν κυρίως την εμμονή του ΔΝΤ στη σκληρή και τιμωρητική λιτότητα και κάνουν πιο επίκαιρη από ποτέ την ανάγκη οι ηγετικές ευρωπαϊκές δυνάμεις να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων και να πάρουν πρωτοβουλίες που θα δίνουν επιτέλους οριστικό τέλος στην ελληνική κρίση δημόσιου χρέους, μια κρίση που αγγίζει και άλλες ευρωπαϊκές χώρες απειλώντας το ίδιο το μέλλον της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Ελληνίδες και Έλληνες,

Αυτή τη στιγμή βαραίνει πάνω μας ιστορική η ευθύνη απέναντι στους αγώνες και στις θυσίες του ελληνικού λαού για την κατοχύρωση της Δημοκρατίας και της εθνικής μας κυριαρχίας. Η ευθύνη μας απέναντι στο μέλλον της χώρας μας.

Και η ευθύνη αυτή μας υποχρεώνει να απαντήσουμε στο τηλεσίγραφο με βάση την κυρίαρχη βούληση του ελληνικού λαού.

Πριν από λίγο συνεδρίασε το Υπουργικό Συμβούλιο στο οποίο εισηγήθηκα την διοργάνωση δημοψηφίσματος, προκειμένου ο ελληνικός λαός κυρίαρχα να αποφασίσει.

Η εισήγηση έγινε ομόφωνα αποδεκτή.

Αύριο θα συνεδριάσει εκτάκτως η ολομέλεια της Βουλής προκειμένου να επικυρώσει την πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου για δημοψήφισμα την ερχόμενη Κυριακή 5 Ιουλίου με ερώτημα την αποδοχή ή την απόρριψη της πρότασης των θεσμών.

Ήδη έχω ενημερώσει για την απόφασή μου το Πρόεδρο της Γαλλίας και τη Καγκελάριο της Γερμανίας, το πρόεδρο της ΕΚΤ, ενώ αύριο με επιστολή μου θα ζητήσω επισήμως από τους ηγέτες της ΕΕ και τους θεσμούς, ολιγοήμερη παράταση του προγράμματος, προκειμένου ο Ελληνικός λαός να αποφασίσει, ελεύθερος από πιέσεις και εκβιασμούς, όπως επιτάσσει το Σύνταγμα της χώρας μας και η δημοκρατική παράδοση της Ευρώπης.

Ελληνίδες, Έλληνες,

Στο εκβιαστικό τηλεσίγραφο για την αποδοχή από τη μεριά μας μιας αυστηρής και ταπεινωτικής λιτότητας δίχως τέλος και χωρίς προοπτική να ορθοποδήσουμε ποτέ κοινωνικά και οικονομικά, σας καλώ να αποφασίσετε κυρίαρχα και περήφανα, όπως η ιστορία των Ελλήνων προστάζει.

Στον αυταρχισμό και στη σκληρή λιτότητα, να απαντήσουμε με δημοκρατία, με ψυχραιμία και αποφασιστικότητα.

Η Ελλάδα που γέννησε τη δημοκρατία να στείλει μια ηχηρή απάντηση δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή και τη παγκόσμια κοινότητα.

Και δεσμεύομαι προσωπικά ότι θα σεβαστώ το αποτέλεσμα της δημοκρατικής σας επιλογής, όποιο και αν είναι αυτό.

Και είμαι απολύτως βέβαιος ότι η επιλογή σας θα τιμά την ιστορία της πατρίδας μας και θα στείλει μήνυμα αξιοπρέπειας σε ολόκληρο τον κόσμο.

Σε αυτές τις κρίσιμες ώρες πρέπει όλοι να θυμόμαστε ότι η Ευρώπη είναι το κοινό σπίτι των λαών της. Ότι στην Ευρώπη δεν υπάρχουν ιδιοκτήτες και φιλοξενούμενοι.

Η Ελλάδα είναι και θα παραμείνει αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρώπης και η Ευρώπη αναπόσπαστο κομμάτι της Ελλάδας. Όμως Ευρώπη χωρίς δημοκρατία θα είναι μια Ευρώπη χωρίς ταυτότητα και χωρίς πυξίδα.

Σας καλώ όλους και όλες με εθνική ομοψυχία, ενότητα και ψυχραιμία να πάρουμε τις αποφάσεις που μας αξίζουν.

Για εμάς, για τις επόμενες γενιές, για την ιστορία των Ελλήνων.

Για την κυριαρχία και την αξιοπρέπεια του λαού μας.

Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ στην Πλατεία Συντάγματος

Πολίτες της Αθήνας, ελληνικό λαέ.

Σήμερα δεν διαμαρτυρόμαστε, σήμερα δεν διαδηλώνουμε, σήμερα γιορτάζουμε. Σήμερα γιορτάζει η δημοκρατία.

Η δημοκρατία είναι γιορτή, η δημοκρατία είναι χαρά, η δημοκρατία είναι λύτρωση, η δημοκρατία είναι διέξοδος.

Και σήμερα γιορτάζουμε τη νίκη της δημοκρατίας. Ότι και να ξημερώσει τη Δευτέρα είμαστε ήδη νικητές. Η Ελλάδα έστειλε μήνυμα αξιοπρέπειας, έστειλε μήνυμα περηφάνιας.

Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει αυτό το πάθος, κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει αυτή την αγωνία για ζωή, την αγωνία για ελπίδα, την αγωνία για αισιοδοξία.

Σήμερα γιορτάζουμε για την τόλμη και την αποφασιστικότητά μας να πάρουμε τις τύχες στα χέρια μας, να δώσουμε τον λόγο στον ελληνικό λαό.

Σήμερα γιορτάζουμε και τραγουδάμε. Γιορτάζουμε και τραγουδάμε για να ξεπεράσουμε τον φόβο, να ξεπεράσουμε τους εκβιασμούς.

Η Ευρώπη που γνωρίσαμε, η Ευρώπη των ιδρυτικών της αξιών δεν έχει καμιά σχέση με τους εκβιασμούς και τα τελεσίγραφα.

Και σήμερα, τούτη την ώρα, όλη η Ευρώπη έχει στραμμένα τα μάτια της πάνω σε εσάς, πάνω στον ελληνικό λαό, πάνω στα 3 εκατομμύρια των φτωχών, στο 1,5 εκατομμύριο ανέργων.

Σήμερα όλος ο πλανήτης έχει τα μάτια του στραμμένα στην πλατεία Συντάγματος, στις μικρές και μεγάλες πλατείες της πατρίδας μας.

Στον τόπο που γεννήθηκε η δημοκρατία, ξαναδίνουμε μια ευκαιρία στη δημοκρατία να επιστρέψει.

Να επιστρέψει στην Ευρώπη, γιατί θέλουμε η Ευρώπη να επιστρέψει στις ιδρυτικές της αξίες.

Σε αυτές που τόσα χρόνια παραμέρισε για να εφαρμόσει αδιέξοδα προγράμματα λιτότητας, εξαναγκάζοντας τους λαούς της σε επιλογές πέρα από τη θέλησή τους.

Πολίτες της Αθήνας, Ελληνικό λαέ,

Την Κυριακή δίνουμε όλοι μαζί μήνυμα δημοκρατίας και αξιοπρέπειας στην Ευρώπη και στον κόσμο.

Στέλνουμε ξανά μήνυμα ελπίδας στους λαούς.

Γιατί την Κυριακή δεν αποφασίζουμε απλά να μείνουμε στην Ευρώπη.

Αποφασίζουμε να ζήσουμε με αξιοπρέπεια στην Ευρώπη, να δουλέψουμε και να προκόψουμε στην Ευρώπη.

Να είμαστε ίσοι έναντι ίσων στην Ευρώπη.

Και πιστέψτε με, κανένας δεν έχει το δικαίωμα να απειλεί ότι θα αποκόψει την Ελλάδα από τον φυσικό γεωγραφικό της χώρο.

Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να απειλεί ότι θα διαιρέσει την Ευρώπη.

Η Ελλάδα, η πατρίδα μας, ήταν, είναι και θα παραμείνει η κοιτίδα του Ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Από τούτο εδώ τον τόπο, λέει η μυθολογία, ο Δίας άρπαξε την Ευρώπη.

Από τούτο εδώ τον τόπο θέλουν τώρα οι τεχνοκράτες της λιτότητας να ξαναρπάξουν την Ευρώπη.

Ε λοιπόν, ΟΧΙ. Θα τους πούμε ΟΧΙ την Κυριακή.

Δεν θα αφήσουμε την Ευρώπη στα χέρια όσων θέλουν να την αρπάξουν από τη δημοκρατική της παράδοση.

Από το δημοκρατικό της κερκτημένο.

Από τις ιδρυτικές της αρχές.

Της Δημοκρατίας, της αλληλεγγύης και του αλληλοσεβασμού.

Πολίτες της Αθήνας, άντρες και γυναίκες όλων των ηλικιών που βρεθήκατε σήμερα εδώ, πλημμυρίζοντας την πλατεία του Συντάγματος, πλημμυρίζοντας τους δρόμους της Αθήνας και των άλλων μεγάλων πόλεων αφηφώντας το κρεσέντο της τρομοκρατίας και της τρομολαγνείας των τελευταίων ημερών.

Πολίτες της Αθήνας,

Ο Ελληνικός λαός έχει πολλές φορές στην ιστορία του αποδείξει ότι ξέρει να επιστρέφει τα τελεσίγραφα. Τα τελεσίγραφα ενίοτε επιστρέφονται.

Οι πιο λαμπρές σελίδες στην ιστορία αυτού του τόπου και αυτού του λαού, ήταν σελίδες τόλμης και αρετής.

Σας καλώ να ξαναγράψουμε μαζί ιστορικές στιγμές ανάτασης και ελευθερίας.

Σας καλώ την Κυριακή να πείτε ξανά ένα μεγάλο και περήφανο ΟΧΙ στα τελεσίγραφα. Να γυρίσετε την πλάτη σε αυτούς που σας τρομοκρατούν καθημερινά.

Και τη Δευτέρα όποιο και να είναι το αποτέλεσμα της δημοκρατικής διαδικασίας, της λαϊκής

ετυμηγορίας που κάποιοι φοβόντουσαν και δεν θέλανε να συμβεί, θέλανε να εμποδίσουν,

όποιο και να είναι το αποτέλεσμα, να πούμε και ένα απόλυτο ΟΧΙ στο διχασμό.

Ότι και να αποφασίσουμε την Κυριακή, τη Δευτέρα οι Ελληνίδες και οι Έλληνες δεν έχουμε απολύτως τίποτα να χωρίσουμε μεταξύ μας. Μαζί θα αγωνιστούμε για να ξαναφτιάξουμε μια Ελλάδα καλύτερη από αυτή που δημιούργησαν πέντε χρόνια καταστροφής.

Σας καλώ, τέλος, να παραμερίσετε τις σειρήνες που οργιάζουν, τις σειρήνες της τρομοκρατίας.

Να αποφασίσετε με το νου και την καρδιά.

Να αποφασίσετε με ηρεμία και αποφασιστικότητα.

Να αποφασίσετε για μια Ελλάδα περήφανη σε μια Ευρώπη δημοκρατική.

Για έναν λαό, μικρό λαό που πολεμά δίχως σπαθιά και βόλια.

Που πολεμά όμως έχοντας στα χέρια, το πιο δυνατό όπλο από όλα τα όπλα που υπάρχουν στον πλανήτη:

Το δίκιο

Έχουμε το δίκιο με το μέρος μας. Έχουμε το δίκιο. Θα νικήσουμε.

Κανείς δεν μπορεί αυτό να το κρύψει. Κανείς δεν μπορεί να κρύψει ότι έχουμε το δίκιο με το μέρος μας.

Πολίτες της Αθήνας, ελληνικό λαέ,

Θέλει αρετή και τόλμη η ελευθερία. Εμείς, εσείς, όλοι μας, έχουμε και τόλμη και αρετή. Και είμαστε ελεύθεροι. Αναπνέουμε αέρα ελευθερίας. Ότι και να γίνει είμαστε οι νικητές. Θα είμαστε οι νικητές. Η Ελλάδα νίκησε. Η δημοκρατία νίκησε. Οι εκβιασμοί και οι απειλές ηττήθηκαν.

Γεια σας. Καλή δύναμη. Με περηφάνια. Με αξιοπρέπεια. Το ΟΧΙ θα γράψει ιστορία. Ο λαός μας θα προχωρήσει. Η Ελλάδα στην Ευρώπη της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης.

Ευχαριστώ πολύ κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι βουλευτές είναι τιμή για εμένα να μιλώ στο ναό της δημοκρατίας της Ευρώπης. Σας ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση. Είναι τιμή μου να απευθυνθώ στους αιρετούς εκπροσώπους των λαών της Ευρώπης, σε μια κρίσιμη στιγμή τόσο για την πατρίδα μου, για την Ελλάδα, όσο όμως και για την Ευρωζώνη και για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά.

Βρίσκομαι ανάμεσά σας, λίγες μόνο μέρες μετά την ισχυρή ετυμηγορία του ελληνικού λαού, μετά την απόφαση που πήραμε να δώσουμε το λόγο, άμεσα να αποφασίσει, στον ελληνικό λαό και να τοποθετηθεί, να πάρει μέρος ενεργά, στη διαπραγμάτευση που αφορά το μέλλον του. Λίγες μόνο μέρες μετά την ισχυρή του ετυμηγορία που μας έδωσε εντολή να ενισχύσουμε τις προσπάθειές μας για την επίτευξη μιας κοινωνικά δίκαιης και οικονομικά βιώσιμης λύσης στο ελληνικό πρόβλημα, χωρίς τα λάθη του παρελθόντος που καταδίκασαν την ελληνική οικονομία, χωρίς την αέναη και αδιέξοδη λιτότητα που εγκλωβίζει την οικονομία σε έναν υφεσιακό φαύλο κύκλο, αλλά και την κοινωνία σε μια διαρκή και βαθιά κατάθλιψη. Η γενναία επιλογή του ελληνικού λαού, σε συνθήκες πρωτοφανούς πίεσης, με τις τράπεζες κλειστές, με την πλειοψηφία των Μέσων Ενημέρωσης να τρομοκρατεί ότι η επιλογή στο ΟΧΙ είναι μια επιλογή ρήξης με την Ευρώπη.

Είναι χαρά μου που βρίσκομαι στο ναό της δημοκρατίας, γιατί πιστεύω ότι εδώ ακούμε επιχειρήματα και κρίνουμε επιχειρήματα. Άκουσον, λοιπόν, μεν, πάταξον δε.

Έλεγα, λοιπόν, ότι η γενναία επιλογή του ελληνικού λαού δεν αποτελεί επιλογή ρήξης με την Ευρώπη, αλλά επιλογή επιστροφής στις ιδρυτικές αρχές της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, στις αρχές της Δημοκρατίας, της αλληλεγγύης, του αλληλοσεβασμού και της ισότητας.

Είναι ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι η Ευρώπη, το κοινό μας Ευρωπαϊκό οικοδόμημα, η Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Ένωση ή θα είναι δημοκρατική ή θα έχει τεράστιες δυσκολίες να επιβιώσει στις δύσκολες συνθήκες που διανύουμε.

Η προς ολοκλήρωση διαπραγμάτευση της ελληνικής κυβέρνησης με τους εταίρους της, επιδιώκει να επαναβεβαιώσει τον διπλό σεβασμό της Ευρώπης, τόσο στους κοινούς κανόνες λειτουργίας της, όσο όμως και στον απόλυτο σεβασμό της δημοκρατικής επιλογής των λαών μας.

Εγώ προσωπικά και η κυβέρνησή μου αναλάβαμε πριν από πέντε περίπου μήνες. Όμως τα προγράμματα διάσωσης βρίσκονται σε ισχύ εδώ και πέντε περίπου χρόνια. Αναλαμβάνω πλήρως την ευθύνη για όσα συνέβησαν αυτούς τους πέντε περίπου μήνες. Οφείλουμε όμως όλοι με ειλικρίνεια να συνειδητοποιήσουμε ότι η βασική ευθύνη για τα αδιέξοδα στα οποία βρίσκεται σήμερα η ελληνική οικονομία, για τα αδιέξοδα που βρίσκεται σήμερα εν συνόλω η Ευρώπη, με τις επιλογές που έγιναν, δεν αφορούν τους πέντε τελευταίους μήνες, αλλά τα πέντε χρόνια της εφαρμογής προγραμμάτων που δεν οδήγησαν στην έξοδο από την κρίση. Θέλω να σας διαβεβαιώσω, ανεξάρτητα από την κρίση του καθενός για το ορθόν ή το λάθος των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών, ένα είναι γεγονός: Η Ελλάδα τα τελευταία πέντε χρόνια και ο ελληνικός λαός, έκανε μια πρωτοφανή προσπάθεια προσαρμογής. Δύσκολης, σκληρής. Αυτή η προσπάθεια έχει εξαντλήσει τις αντοχές του ελληνικού λαού.

Βεβαίως, παρόμοια προσπάθεια δεν έγινε μόνο στην Ελλάδα. Και σε άλλες χώρες – και σε σέβομαι απολύτως την προσπάθεια άλλων λαών να ανταπεξέλθουν και κυβερνήσεων να αποφασίσουν σκληρά και δύσκολα μέτρα – σε πολλές Ευρωπαϊκές

χώρες εφαρμόστηκαν προγράμματα λιτότητας. Όμως πουθενά αυτά τα προγράμματα δεν ήταν τόσο σκληρά και τόσο μεγάλης διάρκειας, όσο ήταν στην Ελλάδα. Δεν θα ήταν υπερβολή να πω ότι η πατρίδα μου έχει μετατραπεί τα τελευταία πέντε χρόνια σε ένα πειραματικό εργαστήριο λιτότητας. Το πείραμα όμως πρέπει όλοι να παραδεχθούμε ότι δεν πέτυχε.

Τα πέντε αυτά χρόνια, η ανεργία εκτοξεύτηκε στα ύψη, η φτώχεια εκτοξεύτηκε στα ύψη, η κοινωνική περιθωριοποίηση διευρύνθηκε, το ίδιο διευρύνθηκε και το δημόσιο χρέος, που πριν ξεκινήσουν τα προγράμματα ήταν στο 120% του ΑΕΠ και σήμερα βρίσκεται στο 180% του ΑΕΠ. Και σήμερα η πλειοψηφία του ελληνικού λαού, ανεξάρτητα από τις εκτιμήσεις μας, αυτή είναι η πραγματικότητα και πρέπει να τη δεχτούμε, αισθάνεται ότι δεν έχει άλλη επιλογή από το να διεκδικήσει να απελευθερωθεί από αυτή την αδιέξοδη πορεία. Και αυτή την επιθυμία, εκπεφρασμένη με τον πιο άμεσο και δημοκρατικό τρόπο, καλούμαστε ως κυβέρνηση να υλοποιήσουμε.

Διεκδικούμε μια συμφωνία με τους εταίρους μας. Μια συμφωνία, όμως, που θα δίνει σήμα οριστικής διεξόδου από την κρίση. Που θα δίνει την εντύπωση ότι στο τέλος του τούνελ υπάρχει φως. Μια συμφωνία που θα προβλέπει αξιόπιστες και αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, κανείς δεν τις αρνείται, που θα μεταφέρουν όμως τα βάρη σε όσους πραγματικά έχουν τη δυνατότητα να τα σηκώσουν – και τα τελευταία πέντε χρόνια προστατεύτηκαν από κυβερνήσεις και δεν σήκωσαν τα βάρη – που μεταφέρθηκαν εξ ολοκλήρου στους ώμους των μισθωτών, των εργαζόμενων, των συνταξιούχων, αυτών που δεν μπορούν άλλο πια να σηκώσουν βάρη. Και, βεβαίως, με πολιτικές αναδιανομής προς όφελος των χαμηλών και των μεσαίων στρωμάτων, για μια προοπτική ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης.

Η πρόταση που καταθέτουμε στους εταίρους μας, είναι πρόταση που περιλαμβάνει:

- αξιόπιστες μεταρρυθμίσεις, με κριτήριο, όπως είπα πριν, τη δίκαιη κατανομή των βαρών και με το κατά δυνατόν λιγότερες υφεσιακές επιπτώσεις,

- περιλαμβάνει το αίτημα για την επαρκή κάλυψη των μεσοπρόθεσμων χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας, με ένα ισχυρό και εμπροσθοβαρές αναπτυξιακό πρόγραμμα, διότι αν δε βάλουμε πάνω στο τραπέζι την ατζέντα της ανάπτυξης δεν πρόκειται ποτέ να βγούμε από την κρίση. Και ο πρώτος μας στόχος πρέπει να είναι η καταπολέμηση της ανεργίας και η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας,

- και βεβαίως η πρότασή μας περιλαμβάνει και το αίτημα για μια άμεση δέσμευση ώστε να αρχίσει ένας ουσιαστικός διάλογος, μια ουσιαστική συζήτηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους.

Δεν μπορεί να υπάρχουν μεταξύ μας ταμπού. Πρέπει να βλέπουμε την πραγματικότητα και να ψάχνουμε να βρούμε λύσεις σε αυτή την πραγματικότητα, όσο δύσκολες και αν είναι αυτές οι λύσεις.

Η πρόταση κατατέθηκε με αυτά τα χαρακτηριστικά στο Eurogroup, στη Διάσκεψη Κορυφής που είχαμε χθες. Σήμερα, στέλνουμε αίτημα προς τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης. Αναλάβαμε την υποχρέωση τις επόμενες δυο μέρες να κάνουμε τις προτάσεις μας απόλυτα συγκεκριμένες και ελπίζω ότι θα καταφέρουμε τις επόμενες ημέρες να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις της κρίσιμης συγκυρίας, τόσο για το καλό της Ελλάδας, όσο όμως και της Ευρωζώνης. Θα έλεγα, κυρίως, όχι μόνο για το οικονομικό αλλά και για το γεωπολιτικό συμφέρον της Ευρώπης.

Θέλω στο σημείο αυτό να είμαι ξεκάθαρος: Οι προτάσεις της ελληνικής κυβέρνησης για τη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων της και για την αναδιάρθρωση του χρέους της, δεν έχουν στόχο να επιβαρύνουν επιπλέον τον Ευρωπαϊκό φορολογούμενο. Τα χρήματα που δόθηκαν στην Ελλάδα, ως είμαστε

ειλικρινείς, δεν κατέληξαν ποτέ στον ελληνικό λαό. Ήταν χρήματα που δόθηκαν για να σωθούν οι ελληνικές και οι ευρωπαϊκές τράπεζες, αλλά δεν πήγαν ποτέ στον ελληνικό λαό.

Και επιπλέον, από τον Αύγουστο του 2014 έχει η Ελλάδα να λάβει εκταμίευση δόσης, σύμφωνα με το πρόγραμμα διάσωσης που ίσχυε μέχρι το τέλος Ιούνη, δόσεις ύψους 7,2 δισεκατομμυρίων ευρώ. Δεν έχουν δοθεί από τον Αύγουστο του 2014 και δεν ήταν η δική μας κυβέρνηση αυτή που ήταν στην εξουσία από τον Αύγουστο του 2014 έως τον Γενάρη του 2015. Και τότε δεν δόθηκαν οι δόσεις, διότι το πρόγραμμα δεν υλοποιείτο. Και το πρόγραμμα δεν υλοποιείτο και τότε, όχι γιατί υπήρχε τότε συγκεκριμένη ιδεολογική αναφορά που υπάρχει σήμερα, αλλά ακριβώς γιατί το πρόγραμμα αυτό και τότε, αλλά και τώρα, δεν βρίσκει κοινωνική συναίνεση. Ένα πρόγραμμα δεν αρκεί μόνο να είναι ορθό κατά την εκτίμησή μας, πρέπει να μπορεί και να εφαρμοστεί, να βρίσκει την κοινωνική συναίνεση για να εφαρμοστεί.

Κύριοι και κυρίες βουλευτές, το ίδιο χρονικό διάστημα η Ελλάδα διαπραγματεύτηκε διεκδικώντας αυτά τα 7,2 δισεκατομμύρια σε εκταμιεύσεις, έχοντας, όμως, την υποχρέωση να αποπληρώνει, στους ίδιους θεσμούς από τους οποίους διεκδικούσε εκταμιεύσεις, δόσεις – στο διάστημα αυτό – ύψους 17,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα χρήματα αυτά κατεβλήθησαν από το υστέρημα του ελληνικού λαού.

Κυρίες και κύριοι βουλευτές, παρ' όλα όσα σας ανέφερα, δεν είμαι από τους πολιτικούς που ισχυρίζονται ότι για όλα τα δεινά της πατρίδας μου ευθύνονται οι κακοί ξένοι. Η Ελλάδα έφτασε στα όρια της χρεοκοπίας επειδή για πάρα πολλά χρόνια οι κυβερνήσεις της Ελλάδας δημιούργησαν ένα κράτος πελατειακό, ενίσχυσαν τη διαφθορά, ανέχθηκαν ή και ενίσχυσαν τη διαπλοκή της πολιτικής με την οικονομική εξουσία, άφησαν ανεξέλεγκτη τη φοροδιαφυγή του μεγάλου πλούτου. Σύμφωνα με έρευνα της Credit Suisse, το 10% των Ελλήνων διαχειρίζεται το 56% του εθνικού πλούτου. Κι αυτό το 10% των Ελλήνων στην περίοδο της σκληρής λιτότητας και της κρίσης βρέθηκε στο απυρόβλητο, δεν συνέβαλε στα βάρη όσο συνέβαλε το υπόλοιπο 90%. Αυτές τις μεγάλες αδικίες, τα προγράμματα διάσωσης και τα μνημόνια, όχι μόνο δεν προσπάθησαν να αποκαταστήσουν, αλλά, δυστυχώς, επέτειναν. Καμιά από τις υποτιθέμενες μεταρρυθμίσεις των προγραμμάτων του μνημονίου δεν βελτίωσε, δυστυχώς, τον φοροεισπρακτικό μηχανισμό που κατέρρευσε παρά τον υπερβάλλοντα ζήλο κάποιων φωτισμένων, αλλά και δικαίως φοβισμένων, κρατικών υπαλλήλων. Καμιά υποτιθέμενη μεταρρύθμιση δεν τα έβαλε με το περιβόητο τρίγωνο της διαπλοκής που στήθηκε στη χώρα μας. Χρόνια τώρα και πριν από την κρίση. Ανάμεσα στο πολιτικό κατεστημένο, στους ολιγάρχες και τις τράπεζες. Καμιά μεταρρύθμιση δεν βελτίωσε τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της κρατικής μηχανής, που έχει μάθει να λειτουργεί ώστε να εξυπηρετούνται ιδιοτελή συμφέροντα και όχι το κοινό καλό. Και, δυστυχώς, αυτές οι προτάσεις τώρα βρίσκονται στο επίκεντρο. Οι δικές μας προτάσεις επικεντρώνονται σε πραγματικές μεταρρυθμίσεις, που έχουν στόχο να αλλάξουν την Ελλάδα. Είναι μεταρρυθμίσεις που οι προηγούμενες κυβερνήσεις, το παλιό πολιτικό σύστημα, αλλά και τα προγράμματα διάσωσης, δεν ήθελαν να συμβούν στην Ελλάδα. Αυτή είναι η πραγματική αλήθεια. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ολιγοπωλειακής δομής και των πρακτικών των καρτέλ στις επιμέρους αγορές – περιλαμβανομένης και της άναρχης και ασύδοτης τηλεοπτικής αγοράς – η ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών στα δημόσια έσοδα και την αγορά εργασίας με στόχο την πάταξη της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής, ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης συγκροτούν τις μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες της δικής μας κυβέρνησης και βεβαίως αναμένουμε και την συμφωνία των εταίρων μας σε αυτές τις προτεραιότητες.

Σήμερα, εμείς ερχόμαστε με την ισχυρή εντολή του ελληνικού λαού και με την αποφασιστική μας βούληση, όχι να συγκομιστούμε με την Ευρώπη, αλλά να συγκρουστούμε με τα κατεστημένα στη χώρα μας και με τις κατεστημένες λογικές και νοοτροπίες που βύθισαν την Ελλάδα και βυθίζουν μαζί και την Ευρωζώνη.

Κυρίες και Κύριοι βουλευτές,

Η Ευρώπη βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Αυτό που ονομάζουμε ελληνική κρίση δεν είναι παρά η συνολική αδυναμία της Ευρωζώνης να βρει μια οριστική λύση, σε μια αυτοτροφοδοτούμενη κρίση χρέους. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα ευρωπαϊκό και όχι αποκλειστικά ελληνικό πρόβλημα. Και σε ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα απαιτείτε ευρωπαϊκή λύση.

Η Ευρωπαϊκή ιστορία, είναι μια ιστορία συγκρούσεων αλλά στο τέλος της ημέρας συμβιβασμών. Αλλά είναι και μία ιστορία συγκλίσεων και διευρύνσεων. Μια ιστορία ενότητας και όχι διαίρεσης. Για αυτό άλλωστε μιλάμε για την ενωμένη Ευρώπη, ως μην την αφήσουμε να γίνει διαιρεμένη Ευρώπη. Τούτη την ώρα καλούμαστε να βρούμε ένα γόνιμο και έντιμο συμβιβασμό προκειμένου να αποφύγουμε μια ιστορική ρήξη που θα ανατρέψει την παράδοση της ενωμένης Ευρώπης.

Είμαι βέβαιος ότι όλοι αντιλαμβανόμαστε την κρισιμότητα της στιγμής και θα ανταποκριθούμε, θα αναλάβουμε την ιστορική μας ευθύνη.

Σας ευχαριστώ.